

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

BAKALÁRSKA PRÁCA

2012

Denisa Boriková

**UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FAKULTA SOCIÁLNYCH VIED A ZDRAVOTNÍCTVA**

**MIESTO DOBROVOLNÍKA
V NÍZKOPRAHOVOM ZARIADENÍ**

Bakalárska práca

Študijný program: Sociálna práca

Školiace pracovisko: Katedra sociálnej práce a sociálnych vied

Školiteľ: Mgr. Katarína Chovancová

Nitra 2012

Denisa Boriková

Ďakujem mojej školiteľke práce Mgr. Kataríne Chovancovej
za odborné vedenie, podporu, pomoc a cenné rady,
ktoré mi poskytla pri vypracovávaní mojej bakalárskej práce.

Ďalej ďakujem organizáciám - členom Asociácie NPDM, hlavne ich koordinátorom
dobrovoľníkov a vedúcim pracovníkom, za ochotnú účasť na mojom prieskume.

A v neposlednom rade ďakujem aj svojej rodine za prejavenu pomoc a podporu.

ABSTRAKT

BORIKOVÁ, Denisa: Miesto dobrovoľníka v nízkoprahovom zariadení. [Bakalárska práca] - Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva; Katedra sociálnej práce a sociálnych vied. - Školiteľka: Mgr. Katarína Chovancová. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc.). - Nitra: FSVaZ, 2012. 85 s.

Autorka sa v práci zaoberá problematikou definovania miesta dobrovoľníka v nízkoprahovom programe pre deti a mládež. Práca je rozdelená do piatich kapitol a obsahuje 13 tabuliek, 24 grafov a 3 prílohy. V prvej kapitole sa autorka zaoberá opisom Nízkoprahových programov pre deti a mládež - definícií a filozofii pojmu nízkoprahovosť, zadenovaníu cieľov a cieľovej skupiny NPDM, princípom práce s klientmi, typom nízkoprahových zariadení a ponukou nízkoprahových služieb. V druhej kapitole autorka rozoberá dobrovoľníctvo v prostredí Slovenskej republiky, pričom sa zameriava hlavne na definíciu a typológiu dobrovoľníctva, mieru zapájania občanov do dobrovoľníctva, špecifiká charakteristiky slovenského dobrovoľníka a všeobecným prínosom dobrovoľníckej práce. Obsahom tretej kapitoly je charakteristika prieskumu bakalárskej práce - jej prieskumného problému, použitej metodiky, cieľov a prieskumných otázok. V štvrtej kapitole autorka opisuje priebeh spracovania prieskumu, analýzu obsahu dát dotazníka, uvádza odpovede na prieskumné otázky a analýzu cieľov prieskumu. V záverečnej kapitole sa autorka zaoberá analýzou získaných poznatkov, komparáciou výsledkov prieskumu s literatúrou a výskumami uvádzanými v teoretickej časti práce, limitmi realizovaného prieskumu a odporúčaniami pre prax. Prílohy tvoria: Štandardy nízkoprahových programov pre deti a mládež, Zoznam organizácií, ktoré participovali na našom prieskume a Vzor dotazníka prieskumu.

Kľúčové slová: Dobrovoľníctvo. Dobrovoľník. Nízkoprahové zariadenie. Nízkoprahový prístup. Nízkoprahový program pre deti a mládež. Terénny nízkoprahový program pre deti a mládež.

ABSTRACT

BORIKOVÁ, Denisa: Positon volunteers in low-threshold program. [BA thesis] - Constantine the Philosopher University in Nitra, Faculty of Social Sciences and Health Care; Department of Social work and social sciences. - Tutor: Mgr. Katarína Chovancová. Master of degree: Bachelor (Bc.). - Nitra: FSSaHC, 2012. 85 p.

The author of the work deals with the definition of low-threshold points in the volunteer program for children and youth. The work is divided into five chapters and contains 13 tables, 24 charts and 3 appendices. The first chapter deals with the description of low-threshold programs for children and youth - the definition of the concept and philosophy of low threshold, defined objectives and target groups NPDM, principle of working with clients, the type of low-threshold facilities and offer low-threshold services. In the second chapter the author discusses volunteering in the Slovak Republic, focusing mainly on the definition and typology of volunteering, participation rate of people in volunteerism, specific characteristics of the Slovak volunteers and the general benefits of volunteering. The third chapter is characteristic of research thesis - the review of the problem, the methodology, objectives and survey questions. In the fourth chapter the author describes the progress of research, content analysis of questionnaire data, provides answers to survey questions and analysis of the objectives of the survey. The final chapter deals with the analysis of findings, comparison of the results of a survey of literature and research reported in the theoretical part, the limits of the survey conducted and recommendations for practice. Attachments are: standards of low-threshold programs for children and youth, list of organizations that participated in our research model and questionnaire survey.

Key words: Low-threshold approach. Low-threshold institution. Low-threshold program for child and teenager. Low-threshold streetwork programme for child and teenager. Voluntary activity. Volunteer

OBSAH

ÚVOD	8
1 NÍZKOPRAHOVÝ PROGRAM PRE DETI A MLÁDEŽ	10
1.1 FILOZOFIA A DEFINÍCIA NÍZKOPRAHOVÉHO PRÍSTUPU	10
1.2 TYPY NÍZKOPRAHOVÝCH ZARIADENÍ	11
1.3 PRINCÍPY NÍZKOPRAHOVOSTI	12
1.4 CIELE NÍZKOPRAHOVÝCH PROGRAMOV PRE DETI A MLÁDEŽ	15
1.5 CIEĽOVÁ SKUPINA KLIENTOV V NZDM	17
1.6 PONUKA SLUŽIEB NPDM	18
2 DOBROVOĽNÍCTVO V PROSTREDÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY	23
2.1 DEFINÍCIA DOBROVOĽNÍCTVA	23
2.2 TYPOLÓGIA DOBROVOĽNÍCTVA	24
2.3 MIERA ZAPÁJANIA OBČANOV DO DOBROVOĽNÍCKYCH AKTIVÍT	26
2.4 KTO JE SLOVENSKÝ DOBROVOĽNÍK	28
2.5 PRÍNOSY DOBROVOĽNÍCTVA	31
2.5.1 PRÍNOSY DOBROVOĽNÍCTVA PRE SPOLOČNOSŤ	32
2.5.2 PRÍNOSY DOBROVOĽNÍCTVA PRE ORGANIZÁCIE	33
2.5.3 PRÍNOSY DOBROVOĽNÍCTVA PRE DOBROVOĽNÍKA	34
2.5.4 PRÍNOSY DOBROVOĽNÍCTVA PRE PRIJÍMATEĽOV POMOCI	35
2.5.5 EKONOMICKÝ PRÍNOS DOBROVOĽNÍCTVA	36
3 MIESTO DOBROVOĽNÍKA V NPDM - PRIESKUM	38
3.1 PRIESKUMNÝ PROBLÉM, CIELE A OTÁZKY PRIESKUMU	38
3.2 METODIKA PRIESKUMU	40
4 VÝSLEDKY PRIESKUMU	43
4.1 PRIEBEH SPRACOVANIA DÁT	43
4.2 ANALÝZA OBSAHU DOTAZNÍKA	46
4.3 ODPOVEDE NA PRIESKUMNÉ OTÁZKY	74
4.4 ANALÝZA CIEĽOV PRIESKUMU	79
5 DISKUSIA	81
ZÁVER	91
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV	93
ZOZNAM PRÍLOH	99

ZOZNAM GRAFOV

<i>Graf 1</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Charakterizujte: Kto je pre..“	45
<i>Graf 2</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Pracujú vo Vašom...“	46
<i>Graf 3</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Zakrúžkujte, do akej miery...“	48
<i>Graf 4</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Akej klientele - cieľovej...“	49
<i>Graf 5</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Akým činnostiam sa Vaši..“	50
<i>Graf 6</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aké služby ponúka Váš...“	51
<i>Graf 7</i> Odpoveď respondentov na otázku: „V ktorých službách, ktoré..“	53
<i>Graf 8</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Popíšte výhody participácie...“	55
<i>Graf 9</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Popíšte nevýhody...“	56
<i>Graf 10</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Popíšte ako vyzerá...“	57
<i>Graf 11</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aké úlohy musí...“	58
<i>Graf 12</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Angažujete svojich...“	59
<i>Graf 13</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aké práva má...“	60
<i>Graf 14</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aké kompetencie...“	61
<i>Graf 15</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aké povinnosti má...“	62
<i>Graf 16</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aké postavenie má...“	63
<i>Graf 17</i> Výhody práce dobrovoľníka v Nížkoprahovom zariadení...“	65
<i>Graf 18</i> Nevýhody práce dobrovoľníka v Nížkoprahovom programe...“	66
<i>Graf 19</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Vedie si Váš...“	68
<i>Graf 20</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Vyčísľuje si Váš..“	69
<i>Graf 21</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Je podľa Vás prospešné...“	70
<i>Graf 22</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Akým spôsobom...“	71
<i>Graf 23</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Aký prínos má Váš...“	72
<i>Graf 24</i> Odpoveď respondentov na otázku: „Akej forme práce...“	73

ZOZNAM TABULIEK

<i>Tabuľka 1</i> Skúsenosť s dobrovoľníkom v Nízkoprahovom programe... ..	46
<i>Tabuľka 2</i> Odpoveď respondentov na otázku: „ <i>Kolko dobrovoľníkov...</i> “	47
<i>Tabuľka 3</i> Stav angažovanosti dobrovoľníkov v písaní projektov a... ..	59
<i>Tabuľka 4</i> Vedú si Nízkoprahové programy pre deti a mládež internú... ..	68
<i>Tabuľka 5</i> Vyčíslujú si Nízkoprahové programy pre deti a mládež... ..	69
<i>Tabuľka 6</i> Vidíte prospešnosť vo vyčísl'ovaní prínosov dobrovoľníckej... ..	70
<i>Tabuľka 7</i> Odpovede respondentov (zastupujúcich 9 z 12 organizácií... ..	75
<i>Tabuľka 8</i> Zoznam úloh, ktoré dobrovoľník vykonáva v NPDM.	75
<i>Tabuľka 9</i> Zoznam činností, ktorým sa dobrovoľník venuje vo svojej... ..	76
<i>Tabuľka 10</i> Prínosy dobrovoľníkov pre NPDM.	77
<i>Tabuľka 11</i> Prínosy dobrovoľníkov pre klientov NPDM.	77
<i>Tabuľka 12</i> Úlohy a činnosti dobrovoľníka v NPDM.	79
<i>Tabuľka 13</i> Úlohy a činnosti dobrovoľníka v NPDM.	80

ÚVOD

V zahraničí je dobrovoľníctvo bežnou, prirodzenou súčasťou života ľudí. Takmer každý človek - občan v rôznych etapách svojho života vykonáva dobrovoľnícku prácu, aby pomohol a podporil svoju komunitu. Ani my na Slovensku už nie sme v tomto ohľade výnimkou. Výskumy a štúdie realizované na podnet najmä Európskej únie ukazujú, že Slováci, hlavne mladí ľudia, dobrovoľníkmi chcú byť a viacerí nimi v rozmanitých organizáciách aj naozaj sú.

Témou našej bakalárskej práce, ktorú práve držíte v rukách, je definovanie miesta dobrovoľníka v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež, ktorý reaguje na aktuálne potreby neorganizovaných skupín detí a mládeže pohybujúcich sa prevažne na uliciach sídlisk alebo okrajových častí miest, kde sú ohrozované predovšetkým svojim potenciálnym rizikovým správaním alebo vznikom sociálno-patologických javov. Tieto deti sú väčšinou odkázané samé na seba, nakoľko sa o nich ich rodičia dostatočne nezaujímajú, pretože aj oni sami žijú v sociálne slabšom a málo podnetnom prostredí, čo však nemusí byť striktne pravidlom.

Naša práca popisuje nízkoprahový prístup, jeho princípy, ciele, filozofiu a špecifiká práce s klientmi, ktorým ponúka bohatú ponuku služieb založených predovšetkým na sociálnej a psychologickej pomoci so sprievodnými, najmä voľno-časovými a prevenčnými aktivitami, v ktorých môžu práve dobrovoľníci nájsť svoje uplatnenie a byť pre organizáciu i samotných klientov značným prínosom.

Cieľom bakalárskej práce je zistiť, na akých činnostiach a službách môže dobrovoľník v NPDM participovať a komu všetkému môže týmto svojim konaním pomôcť. Tiež nás bude zaujímať miesto dobrovoľníka v zmysle pozície v tíme ostatných pracovníkov NPDM, teda či ho títo berú ako svojho rovnocenného spolupracovníka alebo len podriadeného, ktorý musí plniť určené úlohy bez možnosti zapojiť do práce s klientmi aj svoje vlastné nápady.

Naša práca je teoreticko-empirického charakteru, v ktorej okrem už spomínaného zdefinovania Nízkoprahového programu pre deti a mládež opisujeme aj miesto dobrovoľníkov a ich práce v prostredí Slovenskej republiky.

V prieskume venujeme pozornosť koordinátorom dobrovoľníkov a vedúcim pracovníkom nízkoprahových organizácií (členom Asociácie NPDM), ktorí majú s prácou s dobrovoľníkmi bohaté skúsenosti a radi sa s nami o ne podelili.

Pri výbere predmetu prieskumu a cieľa našej práce nás inšpiroval fakt, že podľa našich doterajších zistení nebol dosiaľ na Slovensku realizovaný žiadny výskum, ani prieskum týkajúci sa dobrovoľníkov pracujúcich v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež a tiež skutočnosť, že autorka práce je už niekoľko rokov aktívnou dobrovoľníčkou v oblasti práce s deťmi a mládežou, aj vďaka ktorej sa počas svojej vysokoškolskej praxe dostala aj do nízkoprahového zariadenia. Autorku odvtedy téma nízkoprahových zariadení a programov veľmi zaujíma a rada by sa jej venovala aj v budúcnosti, nielen ako dobrovoľníčka, ale aj v rámci svojej profesionálnej kariéry, či pri tvorbe metodických materiálov o práci dobrovoľníkov v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež, ktoré dosiaľ, podľa našich informácií, na Slovensku chýbajú.

1 NÍZKOPRAHOVÝ PROGRAM PRE DETI A MLÁDEŽ

Oblasť nízkoprahových programov pre deti a mládež (NPDM) je na Slovensku relatívne mladá. Od decembra 1997, kedy vznikol prvý nízkoprahový program KASPIAN, začali organizácie postupne zriaďovať nízkoprahové zariadenia - kluby i terénne nízkoprahové programy a každým rokom ich počet rastie (Výročná správa Asociácie nízkoprahových programov pre deti a mládež, 2009).

Avšak aj napriek tomu je význam slova „nízkoprahový“ hlavne v spojení so slovom klub, či zariadenie, na verejnosti veľmi málo známy. Mnohým ľuďom tieto pojmy väčšinou evokujú inštitúcie s bezbariérovým prístupom pre fyzicky hendikepovaných ľudí alebo absenciu akýchkoľvek pravidiel, hraníc, či zásad (Šandor, 2005a).

V nasledujúcich podkapitolách sa preto pokúsime definovať výrazy a pojmy, s ktorými nízkoprahové programy pre deti a mládež pracujú.

1.1 Filozofia a definícia nízkoprahového prístupu

Nízkoprahový prístup je v programoch práce s deťmi a mládežou modelom, ktorý aktívne reaguje na ich nové potreby. Predovšetkým sa zameriava na neorganizované skupiny detí a mladých ľudí, ktoré sa väčšinu svojho voľného času zdržiavajú na ulici so svojimi rovesníkmi a v prípade nejakého problému doma, v škole alebo v bežnom živote nevyhľadávajú štandardnú inštitucionálnu pomoc alebo sa jej vedome vyhýbajú (Vycpálek, 2008). Aj preto sme názoru, že práve u tejto skupiny klientov je dôvodný predpoklad potrebnosti a účelnosti takéhoto typu sociálnej služby.

Nízkoprahové programy tvoria súbor stacionárne alebo terénne poskytovaných služieb, ktoré sú klientom ľahko prístupné, nakoľko sa zvyčajne nachádzajú v ich prirodzenom prostredí, napr. v nebytových priestoroch na sídliskách, v starých škôlkach, skladoch alebo priamo na ulici a tieto programy nekladú na klientov vysoké požiadavky ako predpoklady na poskytnutie svojich služieb (Minimálne štandardy nízkoprahových programov pre deti a mládež, 2008).

Nízkoprahovosť teda znamená umožnenie maximálnej možnej dostupnosti služieb bez poplatkov, registrácie, či bez obmedzenia pohlavia, národnosti, rasy alebo náboženského vyznania (Vrbová, Ďugová, 2010).

Ako opisuje Vycpálek (2008, s. 1): „Silnou stránkou tohto prístupu je práve prepojenie

voľnočasových a sociálnych služieb do jedného celku“, pričom všetky voľno-časové aktivity slúžia ako prostriedok na vytvorenie kontaktu s klientom (Vycpálek, 2008). Ich cieľom je odstrániť komunikačné a psychologické bariéry medzi klientom a pracovníkom nízkoprahového zariadenia a súčasne pomáhajú budovať vzťah založený na dôvere, ktorá je bezpodmienečným predpokladom k ďalšej práci pracovníka s klientom (Bednářík a kol., 2004).

V bežnej praxi to vyzerá tak, že dieťa (klient) prichádza priamo z ulice, predstaví sa menom alebo len prezývkou a môže tráviť voľný čas v zariadení napr. hraním na gitaru, počúvaním hudby, prácou v keramickej dielni, či prípravou do školy (Vrbová, Ďugová, 2010). Ak sa však dieťa dostane do ťaživej životnej situácie alebo má nejaký problém, ktorý sa rozhodne riešiť za pomoci pracovníka klubu, je mu tento pripravený pomôcť získať dôležité informácie, sprostredkovať kontakt na odborníka alebo ho poprípade sprevádzať do inštitúcie, v ktorej by dieťa mohlo nájsť požadovanú pomoc (Bednářík a kol., 2004).

1.2 Typy nízkoprahových zariadení

Zariadenia fungujúce na zásadách nízkoprahovosti sú jednou z foriem sociálno-psychologickej pomoci oslovujúcej špeciálne charakteristické skupiny klientov, ktorí by sa k obdobným službám v inštitucionálnej forme pomoci nielenže nedostali, ale možno by o tieto služby ponúkané inštitúciou ani nemali záujem (Mikulič, 2008).

V praxi sa stretávame s dvoma typmi nízkoprahových zariadení:

a) Nízkoprahové zariadenie klubového typu: nízkoprahové kluby, odborne nazývané nízkoprahové zariadenia pre deti a mládež (v skratke NZDM). Sú určené pre deti a mládež, ktoré sa túlajú po uliciach a svoj voľný čas trávia v partii, či inak neorganizovane. Do nízkoprahových klubov môžu prísť všetky deti a mládež bez rozdielu. Od jednotkárov na gymnáziách, cez sprejerov - teda prívržencov alternatívneho životného štýlu, až po problémové deti so špeciálnych škôl. NZDM sú v podstate voľnočasovou alternatívou k rôznym záujmovým zariadeniam, krúžkom alebo iným organizovaným aktivitám, ktoré však navyše poskytujú aj sociálno-poradenský servis (Vrbová, Ďugová, 2010).

Podľa § 33, zákona o sociálnych službách „v nízkoprahovom dennom centre pre deti a rodinu sa poskytuje sociálna služba počas dňa fyzickej osobe alebo rodine, ktorá je ohrozená sociálnym vylúčením alebo má obmedzenú schopnosť sa spoločensky začleniť

a samostatne riešiť svoje problémy pre svoje životné návyky a spôsob života“ (Zákon č. 448/2008). NZDM preto zväčša pôsobia na veľkých mestských sídliskách, v miestach s vysokým percentom nezamestnanosti alebo na územiach, kde sa sústreďuje rómska populácia, prípadne skupiny neorganizovanej mládeže (Jedlička, 2004).

b) Terénny nízkoprahový program (streetwork) - streetwork podľa Antlovej a Rusnáka (2011) v doslovnom preklade znamená prácu na ulici. Ibaže v tomto prípade nechápeme pojem ulica ako cestnú komunikáciu, ale v prenesenom význame, ako otvorené priestranstvo, teda neinštitucionalizované prostredie, ktoré môže byť buď nezastrešené (ulica, parkovisko, časť sídliska, skejtpark a pod.) alebo pod strechou (krčmy, kluby, nebytové priestory v panelákoch a pod.).

Oláh, Schavel a Ondrušová (2008, s. 122) ďalej definujú pojem streetwork ako „metódu sociálnej práce, ktorá sa zaoberá rizikovými skupinami klientov, ktorých životný štýl je priamo spojený s pouličným životom.“

Bednářová a Pelech (2000) tento pojem charakterizujú ako vyhľadávaciú, sprevádzaciú a mobilnú sociálnu pomoc, ktorá sa zameriava na rizikové osoby a neformálne skupiny, ktoré sú kontaktované pracovníkmi v obvyklom čase a na miestach, kde sa zvyčajne zdržiavajú, spontánne sa stretávajú a trávia svoj voľný čas. Medzi takéto miesta patria už spomínané bary, kluby, diskotéky, herne, ulice, lavičky v parkoch a pod. (Bednářová, Pelech, 2000 In Mikulič, 2008)

Ako uvádza Šandor (2005a) terénna sociálna práca je práca s klientom v situáciách mimo inštitúcie a jej princípom je odchod terénneho pracovníka z „bezpečia zariadenia“ za klientom (jednotlivcom alebo skupinou) do jeho/jej prirodzeného prostredia. Autor tiež uviedol, že terénna práca môže byť súčasťou ponuky nízkoprahového klubu a plniť napr. funkciu prepojenia klientov a zariadenia, ale tiež môže existovať ako samostatný nízkoprahový program, ktorý žije vlastným životom s vlastným zázemím a s vlastnou špecifickou cieľovou skupinou.

1.3 Princípy nízkoprahovosti

Princípy nízkoprahovosti, inak povedané štandardy nízkoprahového programu pre deti a mládež (viď. Príloha A), určujú minimálne kritériá nevyhnutné k tomu, aby organizácia mohla o sebe prehlásiť, že prevádzkuje nízkoprahový program pre deti a mládež. Výsledkom uplatňovania týchto princípov v bežnej praxi fungujúceho zariadenia má

za následok odstraňovanie bariér (prahov), ktoré vytvárajú neprimerané nároky na klienta (Minimálne štandardy nízkoprahových programov pre deti a mládež, 2008). Ako uvádza Kulifaj (2008, s. 18) „Bariéry vnímame ako jeden z dôvodov, pre ktorý istá skupina detí a mládeže nevyužíva dostupné sociálne služby alebo voľnočasové aktivity ponúkané v systéme existujúcich možností.“

Medzi základné princípy nízkoprahovosti Šandor (2005a) zaraďuje nasledujúce kritériá:

1) Nízkoprahové naladenie pracovníkov - je kľúčovým princípom nízkoprahovosti. Pracovníci zariadenia by mali byť „maximálne dostupní“ tým, že klientov neodsudzujú za štýl života aký vedú, prijímajú ich a nemajú na nich príliš veľké očakávania, ktoré klienti objektívne nedokážu plniť. Pracovníci sprostredkujú ponuku služieb zariadenia a zároveň naplňajú najčastejšiu potrebu klienta a tou je spolubytie. To, že sú pracovníci orientovaní na klienta sa považuje za dôležitejšie ako perfektne technicky i materiálne vybavený priestor zariadenia.

2) Voľný vstup a pobyt v zariadení - klienti môžu prichádzať a odchádzať v rámci otváraciej doby zariadenia podľa svojho uváženia za predpokladu, že tým nenarúšajú štruktúrovanú aktivitu, ktorá práve v klube prebieha, a ktorá by mohla byť týmto pádom narúšaná. Výnimkou môže byť pravidlo niektorých zariadení, ktoré kvôli nedostatočnej priestorovej kapacite povoľuje len jeden vstup do zariadenia v rámci otváraciej doby alebo sú pre jednotlivé vekové kategórie klientov vyhradené tzv. otváracie hodiny.

3) Bezpečie - zariadenie by vo svojom priestore malo vytvárať podmienky bezpečia a ochrany pre klientov, personálu i samotného zariadenia. Zámerom NZDM je ponúknuť pokojné a bezpečné miesto ako prostriedok vytvorenia kontaktu s klientom. Garanciou ochrany a bezpečia by mali byť funkčné pravidlá klubu a interné smernice, upravujúce postup pracovníkov pri riešení krízových situácií.

4) Pasivita je prípustná - klient nie je nútený k žiadnej činnosti alebo aktívnej účasti v programe. Je iba pozývaný. Ak sa odmieta zúčastniť organizovanej aktivity, môže využiť inú ponuku alebo dostupný materiál, či vybavenie klubu alebo sa len tak rozprávať s ostatnými klientmi alebo zamestnancami zariadenia.

Ako uvádza Kulifaj (2008) aj napriek zdanlivo stále pasívnemu klientovi možno očakávať, že mu účasť v klube niečo prináša. Možno tu premýšľa alebo má stále isté obavy voči pracovníkovi alebo ostatným klientom. Z pravidla žiadny klient nezostane dlho pasívny a postupne začne ponuku klubu a služby programu aktívnejšie využívať alebo nadobro

odíde.

5) Pravidelná dochádzka nie je podmienkou využívania ponuky služieb zariadenia, rovnako ako ani žiadna registrácia, či členstvo - aj tento princíp sa zakladá na dobrovoľnosti zapojenia sa do aktivít alebo služieb, hoci je tento princíp v istom zmysle prekážkou pre štruktúrovanejšie aktivity, či systematické poradenstvo.

6) Pravidlá - sú nevyhnutným predpokladom predchádzania problémovým situáciám a tiež pomáhajú pri ich efektívnom riešení. Každý klient, či zamestnanec je vopred oboznámený so systémom pravidiel zariadenia a aj so sankciami, ktoré mu hrozia za ich porušenie. Dobre nastavený funkčný systém pravidiel v NPDM určuje spôsob komunikácie medzi klientmi navzájom, ale aj medzi pracovníkmi a klientmi.

Kulifaj (2008) tiež pripomína, že pravidlá taktiež učia aj samotného klienta ich dodržiavaniu a zodpovednosti za svoje rozhodnutia.

7) Poplatky a služby - vstup do zariadenia a využívanie štandardnej ponuky služieb nie je podmienený finančnou spoluúčasťou klienta. Mnohé nízkoprahové zariadenia majú vypracovaný jednoduchý systém, ktorý klientovi umožňuje využiť ponuku zariadenia, aj keď nemá finančné prostriedky alebo ich nechce použiť. Na druhej strane si je potrebné uvedomiť aj fakt, že finančná náročnosť programu by mohla vytvoriť neprekonateľnú bariéru. Rodičia detí navštevujúcich NZDM možno peniaze majú, ale zariadenie musí počítať iba s peniazmi, ktoré majú samotní klienti (napr. vreckové) a podľa toho upraviť ceny za bežné služby. Ekvivalentom niektorých doplnkových aktivít a materiálov sú jednoduché bežné úkony, ktoré sú potrebné, aby zariadenie a program fungovali. Napr. ak si klient chce zahrať stolný tenis, ale nemá peniaze, aby si zapožičal raketu a loptičku, môže napr. po skončení otváracích hodín klubu umyť dlážku, či vyniesť smeti. Niektoré nízkoprahové programy majú dokonca vypracovaný prehľadný „cenník“, ktorý obsahuje reálne ceny v eurách a aj ich ekvivalenty v podobe manuálnych činností alebo inej pomoci súvisiacej s prevádzkou zariadenia alebo jeho programov.

8) Zaručená anonymita - pri využívaní štandardných služieb zariadenia sa nevedie evidencia, ktorá obsahuje údaje užívateľa služieb. Toto neplatí pri zápisoch a pracovných poznámkach pracovníkov o dôležitých udalostiach a situáciách počas otváracích hodín klubu. Bežnou praxou niektorých NZDM je vedenie pracovného denníka, do ktorého pracovníci zaznamenávajú stručný priebeh diania v klube, mimoriadne situácie (napr. agresívne prejavy klientov) i prípadné sankcie a obmedzenia vstupu do zariadenia. Klient

nemusí o sebe poskytovať pracovníkom žiadne údaje, dokonca ani svoje meno, ale sa môže predstaviť napr. prezývkou. Ak však ide o nadštandardnú ponuku, napr. výlet alebo tábor, akcia vyžaduje evidenciu, či registráciu aspoň základných dát potrebných napr. pri poistení účastníkov a pod.

Podľa Kulifaja (2008) v prípade, že sa pracovník dostane do kontaktu s osobnými údajmi klienta, je povinný dodržiavať ustanovenia Zákona č. 428/2003 Z. z. o ochrane osobných údajov.

9) Participácia klientov - klienti by mali mať možnosť podieľať sa spolu s pracovníkmi na vytváraní programu, úprave interiéru a vybavení klubu. Tieto činnosti aktivizujú klientov na aktívne využívanie ich voľného času a učia ich prevziať zodpovednosť za svoje konanie a správanie. V konečnom dôsledku sa ukazuje, že väčšina programov je ladená smerom k postupnému zapájaniu sa do aktivít, ktoré umožňujú zaangažovať sa do činnosti klubu. Pracovníci sa nemusia báť neúspechu alebo neúmernej náročnosti akcie vzhľadom na skúsenosti klientov, ktorí sa do organizácie takejto akcie zapoja. Naopak i prípadná nespokojnosť s výsledkom alebo neúspech môže byť pre pracovníkov vhodnou príležitosťou na rozhovor o pocitoch klientov, príčinách ich neúspechu a vlastnom „poučení“.

Ďalšie princípy a kritériá nízkoprahovosti sú zakotvené v Štandardoch nízkoprahových programov pre deti a mládež a v Štandardoch služieb NPDM, vid'. Príloha A.

1.4 Ciele nízkoprahových programov pre deti a mládež

Prioritou nízkoprahových zariadení je podľa Račkovej a Tabačákovej (2011) pomoc sociálne vylúčeným skupinám obyvateľstva. Autorky si myslia, že ak ohrozenej skupine detí a mládeže alebo im rodinám nepomôžeme teraz, je veľký predpoklad, že o pár rokov títo rozšíria rady nezamestnaných mladých ľudí s nevhodným sociálnym správaním, závislým a zneužívajúcim sociálny systém spoločnosti. Je teda správne sa domnievať, že pomoc takejto skupine klientov bude omnoho ťažšia a finančne náročnejšia ako prevádzka nízkoprahového zariadenia.

Cieľom nízkoprahových programov je znižovať možné riziká súvisiace so spôsobom života detí a mládeže v zmysle harm reduction a umožniť im lepšie sa orientovať v ich sociálnom prostredí (Šandor, 2005 In Marková, 2007), pričom za cieľ prístupu harm reduction sa považuje akákoľvek pozitívna zmena pri znižovaní poškodenia spojeného

s rizikovým správaním sa a/ alebo ohrozujúcim prostredím, pri ktorej avšak nejde o znižovanie samotného správania (Odysseus, o. z., 2005 in Neslušáková, 2011).

Účelom nízkoprahových služieb teda nie je primárne odstraňovať problémy, ktoré klienti v spoločnosti spôsobujú, ale pomáhať im riešiť problémy, ktoré sami majú (Mikulič, 2008).

Ako uvádza Štofej (2011) dôležitou úlohou nízkoprahových zariadení je vytváranie mostu medzi deťmi a inými inštitúciami, ku ktorým majú sťažený prístup. Podľa skúseností nízkoprahových centier, by tieto zariadenia mali fungovať ako záchranné stanice pre deti, ktoré potrebujú poskytnúť prvú pomoc pri fungovaní ich sociálnej siete. Nemali by však úplne zastupovať a nahrádzať činnosť formálnych vzdelávacích inštitúcií - práve naopak, mali by hľadať spôsob ako si klienti môžu do formálnych inštitúcií nájsť cestu. Preto si myslíme, že každé nízkoprahové zariadenie by malo mať vypracovaný adresár ďalších odborníkov a inštitúcií z oblasti výchovy a vzdelávania, s ktorými NZDM spolupracuje.

Bartoňová (2005a) ako kľúčové ciele nízkoprahových programov pre deti a mládež uvádza nasledujúce:

- 1) Pomoc pri prekonávaní náročných životných situácií - jedná sa pomoc so situáciami, s ktorými si klient nevie adekvátne poradiť sám (ide napr. o problémy s dospievaním, v škole, v rodine, medzi kamarátmi a pod.),
- 2) Pomoc pri presadzovaní práv a záujmov klientov - jedná sa o intervenciu v prospech jednotlivca (napr. o ochranu pri týraní, sexuálnom zneužívaní a pod., kde pracovníci klientovi pomáhajú sa s problémom vyrovnáť, riešiť ho, prípadne ho odkazujú na špecializovanú pomoc odborníka) a pomoc pri presadzovaní legálnych záujmov sociálnej skupiny (napr. v prípade sprejerov to nie je podpora vytvárania grafitov na miestach, kde je to zakázané, ale naopak pomoc pri vybavovaní legálnych stien na sprejovanie).
- 3) Snaha obmedziť diskrimináciu a sociálne vylúčenie klientov
- 4) Aktivizácia cieľovej skupiny na zmysluplné trávenie voľného času - pracovníci zariadenia NPDM vytvárajú podmienky na efektívne využívanie voľného času a podporujú participáciu klientov, čím aktivizujú ich potenciál a umožňujú im participovať na obsahovej náplni programu a formálnej stránke programu klubu.

1.5 Cieľová skupina klientov NZDM

Účelom premýšľania o cieľových skupinách nízkoprahových programov nie je škatuľkovanie a nálepkovanie klientov, ale jeho zámerom je pomenovať cieľovú skupinu nízkoprahových služieb, pre ktorú môžu byť tieto služby prínosom (Mikulič, 2008).

Podľa Kadlečíka (2005) delíme nízkoprahové zariadenia podľa typu cieľovej skupiny na ktorú sa zameriavajú, na zariadenia so špecifickým a nešpecifickým programom. Cieľová skupina zariadenia, ktoré sa orientuje na človeka (nešpecifický program), je definovaná predovšetkým podľa znakov vzťahujúcich sa na osobu klientov (napr. na ich vek, národnosť, príslušnosť k etnickej skupine, subkultúre a pod.) a až potom sa ako sekundárny znak berie do úvahy vysvetlenie, prečo je daná osoba klientom zariadenia, aký má problém a čo jej toto zariadenie môže ponúknuť. Cieľová skupina zariadenia, ktoré sa orientuje na problém (špecifický program), je definovaná primárne podľa sociálno-patologických javov a sekundárne podľa sociálnej skupiny - najprv tu definujeme rizikové správanie klientov (napr. užívanie návykových látok, prostitúcia) a až potom poukazujeme na sociálno-demografické znaky.

Marková (2007) uvádza, že vo všeobecnosti je cieľovou skupinou nízkoprahového programu osoba (klient), ktorej je daná služba určená. A preto sú aj nízkoprahové programy ako také rôzne vzhľadom k špecifickej cieľovej skupine, s ktorou pracujú. Nízkoprahové zariadenia sú určené pre ľudí nachádzajúcich sa v určitej životnej situácii. V poslednej dobe sme sa hlavne vďaka médiám stretli so zavádzaním takéhoto typu služieb pre osoby bez domova, avšak nízkoprahové programy sa venujú aj osobám bez zamestnania, užívateľom návykových látok, osobám pracujúcim v sexbiznise, príslušníkom etnických minorít, ale aj spoločensky ohrozeným jednotlivcom i skupinám - a to v každom veku - dospelým, deťom i mládeži.

Cieľová skupina nízkoprahových programov pre deti a mládež je podľa Šandora (2005b) zvyčajne ohraničená vekom od 6 do 26 rokov veku (Šandor, 2005 in Kulifaj, 2008) a zahŕňa klientov, ktorí prežívajú nepriaznivé sociálne situácie. Sú to okolnosti, do ktorých sa môžu dostať v dôsledku obmedzujúcich životných podmienok, konfliktných spoločenských pomerov, záťažových alebo krízových situácií a nie sú schopní sami si zabezpečiť a uspokojiť svoje životné potreby (Mikulič, 2008).

Za takéto deti a mládež Vycpálek (2008) považuje deti neorganizované (ohrozené), ktoré v prípade rôznych ťažkostí nevyhľadávajú štandardnú inštitucionálnu pomoc.

Levická (2008) termínom neorganizovaná mládež považuje deti a mládež, ktoré prevažnú časť svojho voľného času trávia na uliciach, pričom ich spoločným znakom je nízka miera účasti vo výchovných a vzdelávacích inštitúciách (vrátane školy a centier voľného času). K ďalším charakteristikám takýchto detí Levická (2008) zaraďuje aj to, že sa nemôžu alebo nechcú zapojiť do štandardných voľnočasových aktivít, ale dávajú prednosť neproduktívnemu tráveniu voľného času. Tento čas trávia mimo rodiny, či inej sociálnej skupiny, kde sa vyhýbajú školským povinnostiam, rodičovskému dozoru a praktizujú životný štýl, vďaka ktorému sa dostávajú do konfliktov, ktoré ohrozujú ich samých alebo okolie, v ktorom sa pohybujú (Levická, 2008 in Hardy, a kol. 2011).

Sme si vedomí, že cieľovú skupinu detí a mládeže, ktorá využíva ponuku služieb NZDM, dnes charakterizujú aj nové hodnoty a postoje k voľnému času, ktoré vplyvajú jednak z vekových zvláštností a jednak zo spoločensko-ekonomických podmienok, v ktorých dnešní mladí ľudia žijú.

Podľa Majerčíkovej (2002) až 80% dnešných mladých ľudí trávi svoj voľný čas neorganizovane. Vo svojom výskume uvádza, že stretnutia v partii dnes patria medzi najpočetnejšiu aktivitu vo voľnom čase mládeže. Mladí ľudia trávia spoločné chvíle so skupinou kamarátov na ulici, v kaviarňach, diskotékach, pohostinstvách a baroch, kde sa podľa Jandákovvej (2011) stretávajú so sociálno-patologickými javmi, najčastejšie s popíjaním alkoholických nápojov, fajčením, drogami, gamblerstvom a drobnou kriminalitou. Podľa nej takéto zariadenia však mladí ľudia navštevujú preto, lebo nemajú iný priestor, kde by sa cítili slobodne, tak ako to potrebujú, a práve NZDM sa im snaží ponúkať alternatívu ku komerčným zariadeniam ponúkajúcim voľnočasové aktivity.

1.6 Ponuka služieb NPDM

Podľa Bartoňovej (2005b) nízkoprahové programy poskytujú také typy služieb, ktorými sa odlišujú od ostatných typov programov pre deti a mládež, ako sú napr. zariadenia, ktoré ponúkajú trávenie voľného času (napr. CVČ, športové kluby) alebo zariadenia poskytujúce krízovú intervenciu pri rôznych druhoch problémov. Autorka uvádza základnú ponuku nasledujúcich typov služieb:

1) Spolubytie a prijatie v bezpečnom priestore - je základným predpokladom poskytnutia ďalších služieb (napr. sociálneho poradenstva, prevencie a pod.). Klub je pre klientov bezpečnou alternatívou ulice, ktoré im poskytuje určité zázemie (teplo, bezpečie)

a klienti pritom nemusia využívať ďalšiu ponuku klubu - napr. voľnočasové aktivity. Čas strávený v klube môže klient využiť vykonávaním osobných činností (napr. čítaním časopisov, počúvaním hudby, písaním domácich úloh) alebo pasívne (Bartoňová, 2005b).

2) Sociálne služby - sú určené na poskytnutie zmysluplných príležitostí pre sociálny a ekonomický rast znevýhodnených skupín obyvateľstva s cieľom produktívne rozvíjať sebestačnosť občanov a podporovať sociálnu spravodlivosť (Basic social service, 2012). Ako uvádza Bartoňová (2005b) ponuka sociálnych služieb je v nízkoprahových programoch veľmi široká a má svoje špecifiká. Jedným z nich je napr. podmienka dobrovoľnosti zo strany klienta. Patria sem tieto sociálne služby:

a) Kontaktná práca - podľa Račkovej a Tabačákovej (2011) spočíva v prvom rade v nadväzovaní kontaktu s prichádzajúcim klientom a zisťovania jeho individuálnych potrieb. Býva zväčša „predvstupenkou“ k ďalším službám klubu a pomáha získať prvotnú dôveru klientov k ich zaujatiu na využívanie ďalších služieb.

b) Prípadová práca - je podľa Bartoňovej (2005b) plánovaná individuálna alebo skupinová práca s klientom alebo skupinou klientov, ktorej cieľom je zmena jeho/ ich správania, riešenie jeho/ ich problémov, atď.

Dôraz tejto práce podľa Child Welfare Information Gateway (2012) spočíva v posúdení prípadu, plánovaní, manažmente prípadovej práce, špecifickej intervencie s klientom a s rodinou, vrátane poradenstva, vzdelávanie a budovanie zručností, ktoré podporujú rodinu a spojenie rodiny s podpornými službami a zdrojmi pre tých, ktorí potrebujú zlepšiť svoje rodičovské schopnosti a dosiahnuť stabilné rodinné prostredie.

Podľa Bartoňovej (2005b) je rozdiel medzi kontaktnou a prípadovou prácou v tom, že pri prípadovej sú na klienta kladené vyššie nároky, čo sa týka napr. dochvilnosti, pravidelnosti, pripravenosti splniť úlohu z predchádzajúceho stretnutia, a tak sa zvyšuje aj prah takejto služby.

c) Situačná intervencia - rozumieme pod ňou zasiahnutie, riešenie problému, ktorý aktuálne vznikol priamo v klube. Ide napr. o konflikty v skupine, porušenie pravidiel, atď. V dôsledku zníženia prahov sa klienti v klube správajú prirodzenejšie, čo tak vedie k rôznym situáciám, ktoré avšak pracovníkom klubu ponúkajú veľké množstvo prirodzených situácií, do ktorých môžu vstupovať (Bartoňová, 2005b).

d) Krízová intervencia - podľa internetového článku Čo je to krízové poradenstvo? Ako reagovať na krízu? (2012) je krátkodobou okamžitou pomocou jednotlivcovi, ktorý zažil

udalosť, ktorá vytvára mentálne, fyzické, emocionálne a behaviorálne problémy a od ostatných poradenských intervencií sa líši v tom, že sa zameriava na krátkodobé stratégie, aby sa zabránilo poškodeniu počas a tiež bezprostredne po skončení krízového obdobia, po ktorých často nasleduje dlhodobé poradenstvo pre zlepšenie klientovho duševného zdravia a osobnej pohody.

Cieľom krízovej intervencie je podľa Encyklopédie mentálnych porúch (2012) pomáhať jednotlivcovi vrátiť sa na úroveň jeho fungovania pred krízou, pričom jej hlavným prvkom je jej pochopenie, a tiež pochopenie pocitov a reakcií, ktoré ju sprevádzajú. Práve uvedomenie si emócií, ktoré krízu sprevádzajú (napr. hnev, strach, či pocit viny) a ich následné vyjadrenie a ventilácia, pomáhajú pracovníkovi preskúmať klientove stratégie zvládania problémov. Počas intervencie sa pracovník snaží riešiť klientove problémy, pričom tento proces zahŕňa dôkladné pochopenie problému klienta a pochopenie požadovanej zmeny s ohľadom na alternatívy riešenia problému. Pracovník a klient taktiež diskutujú na tému výhod a nevýhod alternatívnych riešení a samozrejme aj o výbere najsprávnejšieho riešenia. Klient s pracovníkom následne vypracujú plán riešenia problému a pracovník neskôr dohliada aj pri vyhodnotení jeho výsledkov.

Podľa Bartoňovej (2005b), ak pracovník nemá zodpovedajúcu kvalifikáciu a kompetencie, aby mohol klientov problém riešiť, distribuuje ho k inému odborníkovi.

e) Základné poradenstvo - jeho cieľom je pomoc pri klientovej orientácii v danej situácii, v ponuke možností riešenia jeho problému, vysvetlenia výhod a nevýhod pravdepodobných výsledkov jeho rozhodnutí. Pracovníci by mali ponuku takejto služby transparentne zverejniť. Medzi základné predpoklady na realizáciu poradenstva neodmysliteľne patria: oddelený priestor (najlepšie samostatná miestnosť, ktorá sa bežne nepoužíva a pracovníka s klientom nebude v priebehu poradenstva nikto vyrušovať) a oddelenie času (chod klubu je zabezpečený viacerými pracovníkmi a preto pracovník venujúci sa poradenstvu s klientom nemusí odchádzať riešiť problémy napr. v herni) (Bartoňová, 2005b).

f) Poskytovanie informácií a sprevádzanie - je podľa Bartoňovej (2005b) prirodzené, že nízkoprahový program neposkytuje všetky služby, ktoré klient potrebuje. V prípade záujmu však pracovníci môžu poskytnúť verejne prístupné informácie (ústne alebo formou brožúr, či letákov) na témy, ktoré deti a mládež zaujímajú (napr. vzťahy, násilie, závislosti a pod.).

Ako uvádza Kulifaj (2008) v prípade, že NZDM chce svojim klientom sprostredkovať kontakt s nadväzujúcimi službami, je žiadúce mať v zariadení spracovaný adresár takýchto organizácií (napr. psychológ, gynekológ, poradňa pre obeť násilia a pod.), ktoré by mali mať pracovníci vopred overené. Pridanou hodnotou je, ak pracovníci osobne poznajú „kolegov“ z týchto inštitúcií a vedia tak preniesť dôveru klienta na pracovníkov týchto inštitúcií. Sprostredkovaním kvalitných nadväzujúcich služieb je možné predísť bezdôvodnej frustrácií klienta.

Bartoňová (2005b) uvádza aj možnosť sprevádzania klienta za odbornou pomocou pracovníkom NZDM v prípade, ak si to samotný klient takto želá.

g) Podpora pri presadzovaní práv a záujmov klientov - ak si klienti nedokážu hájiť a presadzovať svoje legálne záujmy sami, môže im v tom nízkoprahový pracovník pomôcť. Cieľom takejto pomoci je zvýšiť schopnosť klientov participovať na živote komunity. Napr. môže ísť o založenie športoviska, organizácie kultúrnej akcie, koncertu, atď. (Bartoňová, 2005b).

h) Iné typy sociálnych služieb - NZDM môže podľa potreby poskytovať aj iné, ako základné typy sociálnych služieb. Ide napr. o vecnú sociálnu pomoc, akou je napr. predaj alebo darovanie oblečenia, udržiavanie hygieny a pod. Sociálna pomoc však nemusí byť vždy realizovaná len formou špecifických aktivít. Môže sa jednať aj napr. o voľnočasové aktivity (výlety, diskusie a pod.), ak sú zamerané na pomoc klientom. Napr. koncert nie je organizovaný za účelom kultúrneho zážitku, ale s cieľom aktivizovať klientov (organizátorov alebo hudobníkov) a umožniť im seberealizáciu. Takisto aj také modelovanie z hliny nemusí byť brané len ako trávenie voľného času, ale tiež aj ako prostriedok na uvedomenie princípu následnosti v tom zmysle, že nie všetko sa dá dosiahnuť ihneď, ale je na to potrebný čas a sled rôznych činností (napr. hlina musí schnúť, pec sa musí naplniť, keramika sa vypáli, nafarbí a až potom budeme mať hotový výrobok) (Bartoňová, 2005b).

3) Voľnočasové aktivity - v klube je možné nájsť rôzne vybavenie. Aké, to závisí od finančných a priestorových možností zariadenia, ale aj od záujmu klientov. V každom prípade by však klienti mali mať k dispozícii napr. CD/MG prehrávač, spoločenské hry, športové vybavenie, pomôcky na tvorivé aktivity (papiere, ceruzky, farby a pod.). Okrem bežného vybavenia môže byť v klube špeciálna výtvarná dielňa, lezecká stena, skúšobňa kapiel, nealko bar - dôležité však je, aby toto všetko reflektovalo potreby klientov a nie

nápady pracovníkov klubu. (Bartoňová, 2005b)

Ako Bartoňová (2005b) ďalej uvádza voľnočasové aktivity v NZDM môžu mať rôznu formu - časť z nich by mal mať klient možnosť realizovať sám, pričom pracovník mu ich len sprostredkuje (napr. zapožičanie výtvarných pomôcok alebo športových potrieb) a časť z nich môže byť vykonávaná s asistenciou pracovníkov klubu (napr. klienti prídu s nápadom a pracovník im ho pomôže zrealizovať). V klube možno organizovať diskotéky, kultúrne programy, koncerty, diskusie, výstavy a pod.

Čo je však dôležité uvedomiť si je to, že nízkoprahový klub neposkytuje „krúžkovú“ činnosť, ktorej primárnym cieľom je rozvíjať zručnosti klientov, a že voľnočasové aktivity nie sú účelom, ale naopak prostriedkom na nadviazanie kontaktu a dôvery pracovníka a klienta, potrebných pre ďalšiu realizáciu práce s klientom (Rěhounková, 2005).

Bednářik a kol. (2004) hovorí, že voľnočasové aktivity ako bonus pomáhajú klientom rozvíjať niektoré životné zručnosti, napr. prosociálne správanie, schopnosť komunikovať a tímovo spolupracovať, riešiť problémy a konflikty, byť trpezlivý a prevziať za svoje činy zodpovednosť.

4) Aktivity zamerané na prevenciu, výchovu a vzdelávanie - podľa Bartoňovej (2005b) NZDM poskytujú rôzne výchovné, vzdelávacie a preventívne aktivity, ktoré môžu byť na základe potrieb cieľovej skupiny veľmi špecifické a sú zamerané na predchádzanie, zabraňovanie a zmierňovanie následkov rizikového správania sa klientov. V skupine je väčšinou aktuálna jedna alebo viac tém, napr. experimentovanie s drogami, šikanovanie alebo nechránený sex. Pracovníci musia citlivo vycítiť, aký problém je medzi klientmi práve aktuálny a na základe toho pripraviť preventívne programy, ktorých cieľom je poskytovať pravdivé informácie o tom, aká je určitá činnosť nebezpečná.

Ako uvádza Bednářik a kol. (2004) tieto informácie sa môžu v NZDM poskytovať aj formou plagátov a letákov, ktoré sú voľne dostupné v klube a je možné si ich vziať so sebou domov, avšak je dôležité, aby tieto letáky okrem informácií o prevencii obsahovali aj všetky potrebné informácie o ďalšom postupe (napr. i v prípade otázok o ďalšej pomoci, ktorá sa dá získať aj zdôverením sa pracovníkovi klubu).

2 DOBROVOLNÍCTVO V PROSTREDÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Prax zo zahraničia nám ukazuje, že dobrovoľníctvo je bežnou súčasťou života ľudí. Najmä v USA a Kanade, ale tiež aj v mnohých iných krajinách sveta, je dobrovoľníctvo rozšírené a prirodzené. Bezmála každý človek - občan, v rôznych etapách svojho života vykonáva dobrovoľnícku prácu, aby pomohol alebo podporil svoju komunitu (Konrádová, 2008).

Dobrovoľníctvo je pokladané za jeden z kľúčových prejavov aktívneho občianstva. Avšak aktívnym občanom sa človek nenarodí - stane sa ním počas svojho života a práve preto sa tomuto procesu pripisuje veľká pozornosť. Za ostatné roky sa viaceré štúdie, ktorých vznik podnietila Európska únia, venujú práve tejto téme. Aj vďaka ich zásluže nemusíme na Slovensku „objavovať koleso“ a môžeme si jednoducho preniesť ich zistenia a poznatky do prostredia slovenskej reality (Miháliková, 2008).

2.1 Definícia dobrovoľníctva

Pojem dobrovoľníctva môžeme vymedziť na základe dokumentu Kľúčových charakteristík dobrovoľníctva, ktoré vypracovala skupina odborníkov zo všetkých regiónov sveta na pracovnom stretnutí v novembri 1999 v New Yorku. Toto stretnutie zorganizovala medzinárodná organizácia The United Nations Volunteers, vďaka ktorej možno z týchto charakteristík zovšeobecniť definíciu dobrovoľníctva. Za dobrovoľníctvo sa vo všeobecnosti považuje neplatená, uvedomelá činnosť, ktorá je vykonávaná dobrovoľne, teda z vlastnej vôle, v prospech druhých ľudí, pričom sa uznáva, že dobrovoľníctvo môže istým spôsobom prinášať úžitok aj pre samotného dobrovoľníka (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Tošner a Sozanská (2002) za takýto významný benefit považujú napr. pocit zmysluplnosti z konkrétnej pomoci tomu, kto ju potrebuje a tiež dobrovoľníctvo považujú za zdroj nových skúseností, schopností a takisto aj za obohatenie v medziludských vzťahoch.

Teória sociálnej práce dobrovoľníctvo vníma ako jednu z podôb pomoci človeku v zmysle filozofie svojpomoci a riešenia problémov jednotlivcov, skupín a komún, so zámerom prispievať k sociálnej kohéznej spoločnosti (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Pri definovaní toho, čo je dobrovoľníctvo, je však potrebné pripomenúť, že nie každú prácu, za ktorú človek nedostáva finančnú alebo materiálnu odmenu, je možné označiť

za dobrovoľnícku. Napr. domáce práce neboli alebo nie sú väčšinou finančne odmeňované, ale aj tak nie sú činnosťou, ktorá by sa za dobrovoľnícku dala pokladať. Keď hovoríme o dobrovoľníctve, nemyslíme dokonca ani dobrovoľníctvo typu: „dnes ja tebe, zajtra ty mne“, pretože takýto typ dobrovoľníctva možno skôr nazvať priateľskou, či susedskou výpomocou, pričom táto forma vzájomnej dobrovoľnej pomoci vždy bola a vždy aj bude založená hlavne na dobrých vzťahoch medzi ľuďmi, v rodine, či medzi susedmi na ulici (Bundzelová, 2012).

Pre lepšie pochopenie toho, čo dobrovoľníctvom nie je, prináša Zákon o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (2011) príklady tých činností, ktoré sa za dobrovoľnícku činnosť nepokladajú, aby nedošlo k zámene dobrovoľníckych činností s týmito inými činnosťami. Podľa tohto zákona, ak dobrovoľník dobrovoľnícku činnosť nevykonáva mimo svojich pracovných, služobných a študijných povinností vyplývajúcich mu zo zákona, z pracovnej alebo služobnej zmluvy, zo študijného poriadku alebo z iného, pre neho záväzného dokumentu, vykonáva ju pre orgán alebo funkcionára právnickej osoby, ktorej je členom, zamestnancom, žiakom alebo študentom; a nevykonáva ju mimo svojho podnikania alebo inej samostatnej zárobkovej činnosti, táto činnosť sa za dobrovoľnícku nepokladá.

2.2 Typológia dobrovoľníctva

Ako uvádza Brozmanová-Gregorová a kol. (2009) dobrovoľníctvo možno vo všeobecnosti rozdeliť na štyri typy, pričom každý z nich môže byť manažovaný, t.j. riadený a koordinovaný nejakou organizáciou alebo môže byť nemanžovaný, t.j. realizovaný ako spontánna činnosť jednotlivcov alebo skupiny ľudí v komunite. V praxi sa samozrejme môžeme stretnúť aj s ich kombináciou.

Podľa Brozmanovej-Gregorovej a kol. (2009) sú to:

- a) Vzájomná pomoc a svojpomoc - táto forma spája ľudí, ktorí majú nejaký spoločný problém, napr. špecifický druh postihnutia. Členovia takýchto združení alebo spolkov potom vykonávajú dobrovoľnícku činnosť v záujme realizácie svojich vlastných cieľov.
- b) Filantropia - sa od vzájomne prospešného dobrovoľníctva odlišuje v tom, že prijímateľom pomoci nie je člen skupiny či organizácie sám o sebe, ale externá tretia strana. Takéto dobrovoľníctvo sa na Slovensku realizuje takmer výlučne v rámci mimovládnych neziskových organizácií a menej v oblasti verejného sektora. Môžeme sem

zaradiť aj dobrovoľnícke aktivity humanitárneho charakteru, ktoré vykonávajú dobrovoľníci vyslaní do zahraničia. Tento typ dobrovoľníctva označujeme tiež pojmom dobrovoľnícka služba.

c) Participácia - sa vzťahuje na rolu, ktorú jednotlivci zohrávajú v rozhodovacích procesoch na rôznych úrovniach. Táto podoba dobrovoľníctva je najviac rozvinutá v krajinách so silnou tradíciou občianskej angažovanosti. Na Slovensku sa význam tohto druhu dobrovoľníctva začal klásť len v posledných rokoch, predovšetkým v súvislosti so zapájaním občanov do poradných orgánov miestnej samosprávy, či pripomienkovaním rôznych projektov a plánov týkajúcich sa rozvoja miest a obcí, s podporou participácie mládeže na samospráve školy či verejnom živote.

d) Advokácia a vedenie kampaní - advokáciou rozumieme obhajobu záujmov špecifických pre jednotlivé skupiny. Kampane môžu byť vedené v rozmanitých oblastiach a môžu byť, a väčšinou aj sú, zvyčajne podporované či podnecované práve dobrovoľníkmi. Medzi takéto dobrovoľníctvo môžeme zaradiť napr. lobovanie za zmenu legislatívy týkajúcej sa napr. ľudí so zdravotným postihnutím, či aktivity na rozvoj demokracie.

V dobrovoľníckej praxi sa môžeme stretnúť so štyrmi kľúčovými typmi dobrovoľníkov. Podľa Mydlíkovej a kol. (2002) sú to ľudia pracujúci v organizáciách bez mzdy, či inej kompenzácie za ich služby, odborníci (napr. prekladatelia alebo právnici), ktorí poskytujú svoje vysoko špecializované služby za minimálnu alebo žiadnu odmenu, s dobrovoľníkmi, ktorí sú členmi správnych rád organizácií a Hašková (2011) k dobrovoľníkom ráta aj nezamestnaných ľudí na dobrovoľných aktivačných prácach.

Mydlíková a kol. (2002) ďalej uvádza, že činnosť dobrovoľníkov môže byť v organizáciách formálna (pri ktorej dobrovoľník uzatvára zmluvu s agentúrou alebo organizáciou, v ktorej pracuje, tu prechádza zaškolením, supervíziou a jeho činnosť sa systematicky vyhodnocuje) a neformálna (teda vykonávaná bez uzatvorenia zmluvy).

Podľa miery využitia dobrovoľníckej pomoci v neziskových organizáciách hovoríme o nasledujúcich typoch organizácií: tie, ktorých chod je priamo závislý na dobrovoľníckej pomoci a bez nej by táto organizácia nemohla plniť svoje ciele (napr. humanitárne akcie), na tie, ktoré vykonávajú svoju činnosť za pomoci dobrovoľníkov (najčastejšie v organizáciách poskytujúcich sociálne a zdravotnícke služby) a tie, ktorých činnosť síce nie je priamo závislá na dobrovoľníkoch, ale tí jej pomáhajú skvalitniť služby, či lepšie naplňať jej ciele. (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009)

Levočská skupina dobrovoľníkov na jednom zo svojich zasadnutí rozdelila mimovládne organizácie pracujúce s dobrovoľníkmi na: organizácie, ktoré s nimi pracujú sporadicky a nesystematicky, na organizácie, ktoré naopak systematicky využívajú prácu dobrovoľníkov, na organizácie, ktoré sú založené výsostne len na práci dobrovoľníkov a organizácie, ktoré pre dobrovoľníkov poskytujú servis (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Tošner a Sozanská (2002) dobrovoľnícke aktivity rozdelili aj z časového hľadiska - na jednorazové zapojenie dobrovoľníkov, napr. do zbierok a kampaní, na dlhodobú dobrovoľnícku pomoc poskytovanú opakovane a pravidelne a na dobrovoľnícku službu, ktorú dobrovoľníci obvykle vykonávajú v zahraničí nepretržite aj niekoľko mesiacov.

2.3 Miera zapájania občanov do dobrovoľníckych aktivít

Po roku 1989 sa na Slovensku uskutočnilo viacero reprezentatívnych výskumov, ktorých úsilím bolo nadobudnúť orientáciu v miere zapájania sa občanov do dobrovoľníckych aktivít a tiež vo vybraných otázkach, ktoré súvisia s týmto fenoménom. Porovnanie zistení z výskumov v jednotlivých rokoch však sťažuje fakt, že v nich bola použitá rozdielna metodológia.

Podľa prieskumu verejnej mienky „Eurobarometer“ z konca roku 2006, 79 % Slovákov považuje dobrovoľnícku prácu v prospech iných za dôležitú, čo je v tomto smere rovnaká hodnota ako bol priemer z 25 krajín Európskej únie. Okrem toho sa v priemere až 34 % Európanov angažuje v dobrovoľníckych činnostiach pre rôzne organizácie, pričom Slovenská republika za nimi zaostáva len o jedno percento. Na základe týchto zistení je možné skonštatovať, že dobrovoľníctvo na Slovensku skutočne existuje, nie je však možné uviesť rozhodujúci údaj o miere zapájania sa občanov, nakoľko sa táto miera v sledovaných rokoch pohybuje v intervale od 13 do 46 % populácie. Miera zapájania sa občanov do dobrovoľníctva však nie je jediným ukazovateľom rozsahu dobrovoľníckej činnosti. Okrem počtu zapojených ľudí závisí aj od intenzity ich práce, teda od počtu nimi odpracovaných dobrovoľníckych hodín. Údaje za rok 2007 hovorili o tom, že 1 179 organizácií na Slovensku vykázalo v rámci štatistického zisťovania prácu dobrovoľníkov, pričom z toho až v 930 organizáciách pracovali aj dobrovoľníčky - ženy. Neziskové inštitúcie podľa zisťovaní Štatistického úradu SR v roku 2007 angažovali 286 741 dobrovoľníkov, ktorí celkovo odpracovali 24,7 mil. dobrovoľníckych hodín (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

K novším údajom patria zistenia z výskumu „Dobrovoľníctvo na Slovensku - výskumné reflexie“, ktorý bol zrealizovaný v roku 2011 ako súčasť Národnej kampane k Európskemu roku 2011 na vzorke 973 občanov Slovenskej republiky starších ako 15 rokov. Podľa tohto výskumu do vykonávania dobrovoľníckych aktivít v prospech alebo prostredníctvom nejakej organizácie sa v posledných 12 mesiacoch (čiže za II. polrok roku 2010 a za I. polrok roku 2011) zapojilo 27,5 % ľudí. Tento údaj podľa poslednej správy o dobrovoľníctve v Európskej únii Slovensko zaraďuje medzi krajiny so strednou mierou participácie ľudí v dobrovoľníckych aktivitách. Aj keď tento údaj hovorí len o formálnom, teda organizovanom dobrovoľníctve, je vyšší ako priemer populácie EÚ nad 15 rokov, ktorí tvorí podľa uvádzanej správy 22-23 % občanov EÚ. Z dlhodobejšieho aspektu sa do formálneho dobrovoľníctva na Slovensku zapája približne tretina populácie nad 15 rokov, ktorí sa dobrovoľníctvu venujú dlhodobo a z hľadiska frekvencie prevažujú pravidelní dobrovoľníci. Do neformálneho (neorganizovaného) dobrovoľníctva, teda do priamej pomoci mimo rodinu a domácnosť dobrovoľníka sa v posledných 12 mesiacoch zapojilo 47,1 % ľudí. Z dlhodobejšieho aspektu sa do neformálneho dobrovoľníctva zapája približne polovica občanov SR nad 15 rokov, pričom podobne ako pri formálnom dobrovoľníctve v ňom prevažujú dlhodobí a pravidelní dobrovoľníci (Brozmanová-Gregorová a kol., 2011).

Aj výskum participácie mládeže v oblasti dobrovoľníctva je veľmi atomizovaný. Ako uvádza Národná správa o implementácii spoločných cieľov pre dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí v Slovenskej republike, ktorá bola vypracovaná Juventou v roku 2006, každá organizácia si robí evidenciu spolupráce s dobrovoľníkmi pre vlastné potreby, avšak nie vždy aj podľa ich veku (Králiková, 2006).

Špecifickým výskumom v tejto oblasti bol poverený iba Ústav informácií a prognóz školstva, ktorý v roku 2005 vykonal výskum „Dobrovoľníctvo a mládež“ vo vekovej skupine 15 až 26 ročných respondentov a respondentiek a v roku 2006 výskum „Dobrovoľnícka činnosť stredoškolskej mládeže“ medzi žiakmi a žiačkami stredných škôl. Výskumy zistili, že v roku 2005 sa v dobrovoľníctve angažovalo 47,8 % respondentov vo veku 15-26 rokov, pričom najčastejšie sa jednalo o aktivity jednorazového a nepravidelného charakteru. Zdá sa, že ide celkom o slušné číslo, avšak je potrebné skonštatovať, že počet mladých dobrovoľníkov v SR sa nedá presne určiť, nakoľko neexistuje žiadny výskum, ktorý by zahŕňal aj neštudujúcu - teda pracujúcu alebo nezamestnanú mládež (Brozmanová-Gregorová, 2008).

Krkošková (2008) uvádza aj iný prieskum týkajúci sa zapojenia mládeže - študentov a študentiek sociálnej práce do dobrovoľníckych aktivít. Tento prieskum bol realizovaný v máji 2008 na pôde Trnavskej univerzity na vzorke 100 študentov a študentiek denného štúdia zo všetkých ročníkov univerzity. Z výsledkov vyplýva že až 64 % respondentov malo predošlú skúsenosť s dobrovoľníckou činnosťou a 28 % respondentov aj v súčasnosti pracuje ako dobrovoľník v nejakej organizácii.

2.4 Kto je slovenský dobrovoľník

Dobrovoľník latinsky voluntarius - ochotný, naklonený; anglicky volunteer - dobrovoľník, má viacero charakteristík (Králiková, 2006). Jednou z nich je, že je to človek, ktorý organizácii ponúka svoj voľný čas, energiu, vedomosti, zručnosti, skúsenosti a schopnosti za dohodnutých podmienok, v prospech ostatných ľudí v spoločnosti a nie je za túto činnosť ohodnotený formou platu (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Ako vyplýva zo Všeobecnej deklarácie ľudských práv (1948) a zo Všeobecnej deklarácie o dobrovoľníctve (1990) dobrovoľníkom sa môže stať jednotlivci bez rozdielu pohlavia, veku, vzdelania, profesie, vierovyznania, či postavenia na trhu práce.

V súčasnosti považujeme za najaktívnejšiu skupinu dobrovoľníkov mladých ľudí. Vo všeobecnosti presadzujeme postoj, že za mládež považujeme ľudí nachádzajúcich sa v období medzi detstvom a dospelosťou, čiže v období mladosti.

V Bielej knihe Európskej komisie sa definuje mladosť ako „obdobie od 15 – 25 rokov veku“ (Biela kniha Európskej komisie, 2002, s. 8), čo je obdobné rozhodnutiam Európskeho parlamentu a Európskej rady. Ide najmä o stredoškolskú mládež, ktorá si za pomoci dobrovoľníckej činnosti uspokojuje svoje vlastné potreby, uplatňuje svoje záujmy a zmysluplne vyplňa voľný čas, za ktorý Kratochvílová (1999) považuje „dobu, ktorou človek disponuje podľa vlastného rozhodnutia a voľby na uspokojenie svojich potrieb a záujmov, na sebarealizáciu po vykonaní pracovných, študijných a ďalších povinností vyplývajúcich z jeho sociálnej pozície“ (Kratochvílová, 1999, s. 245).

Vo vymedzení poslania a úloh dobrovoľníka sa opierame o Všeobecnú deklaráciu o dobrovoľníctve. Podľa nej by dobrovoľník mal napr. posilňovať svoju organizáciu a rešpektovať ju tým, že je dostatočne informovaný o jej cieľoch, úlohách a stratégiách, a tiež preberať realizáciu spoločne definovaných úloh, pričom organizácia zohľadňuje dobrovoľníckove osobné schopnosti, časové možnosti a prijatú zodpovednosť (Všeobecná

deklarácia o dobrovoľníctve, 1990).

Ukazuje sa, že nie iba samotné dobrovoľníctvo je špecifická oblasť, ale aj ako Slovensko sme veľmi svojskí. Mladí pracujú hlavne pre mladých. Mladí lídri, animátori a dobrovoľníci vykonávajú svoju službu, či dobrovoľnícke aktivity hlavne pre svojich vrstovníkov a mladších, neporovnateľne menej však pre strednú generáciu a seniorov (Králiková, 2006).

Z výsledkov výskumu organizácie INEX Slovakia, ktorý sa uskutočnil v roku 2009 na Medzinárodných táboroch dobrovoľníckej práce vyplýva, že participanti zúčastnení na tomto výskume najčastejšie vyhľadávajú kultúrne a enviromentálne aktivity, či prácu s deťmi a mládežou. Veľakrát sa vo výsledkoch vyskytlo aj vzdelávanie iných osôb a tiež organizačné a rekonštrukčné práce. Tento výskum sa zamerail aj na rozdiely v preferencii oblastí dobrovoľníckej práce medzi pohlaviami. Muži dávali prednosť skôr manuálnym a športovým aktivitám a vyhýbali sa realizáciám zbierok a zdravotníckym aktivitám, zatiaľ čo ženy venovali svoju pozornosť skôr na kultúrne a vzdelávacie aktivity, či na prácu s deťmi a mládežou. Enviromentálne aktivity boli často vyhľadávané oboma pohlaviami (Lőrincová a kol., 2009).

Ako uvádza Brozmanová-Gregorová a kol. (2009) najrozsiahlejšou oblasťou pôsobenia dobrovoľníkov je oblasť sociálnych služieb pre rôzne cieľové skupiny. V tejto oblasti pôsobí takmer štvrtina všetkých formálnych dobrovoľníkov. Zistenia v tejto oblasti sa líšia od zistení výskumov o dobrovoľníctve realizovaných na Slovensku v predchádzajúcich rokoch. Vyššiu účasť dobrovoľníkov v oblasti sociálnych služieb v porovnaní s predchádzajúcimi výskumami možno pripísať jednak rozvoju samotnej oblasti, ako aj rozvoju dobrovoľníctva v tejto sfére, pretože mnohé organizácie pracujú práve na dobrovoľníckej báze (napr. materské centrá). Tiež je očividný rozvoj manažovaných dobrovoľníckych programov ako súčasť zvyšovania úrovne sociálnych služieb.

Z hľadiska subjektov, pre ktoré dobrovoľníci pracovali, najviac formálnych dobrovoľníkov pôsobilo v neziskových mimovládnych organizáciách (občianske združenia, neziskové organizácie poskytujúce všeobecno-prospešné služby, nadácie a neinvestičné fondy, politické strany, cirkvi a cirkevné spoločenstvá). Výskum agentúry FOCUS v roku 2004 sa zamerail na iné členenie subjektov, pre ktoré dobrovoľníci pracovali a jeho výsledky sú nasledovné: 43 % respondentov pracovalo pre mimovládne organizácie, 37 % pre obec alebo mesto, 35 % pre cirkev a jej organizácie, 33 % sa venovalo konkrétnemu človeku

a rovnaké percento pomoci štátnym a príspevkovým organizáciám. V uvedenom výskume sa vyskytujú i dobrovoľnícke činnosti v rámci súkromnej firmy, do ktorých sa v roku 2004 zapojilo 5 % dobrovoľníkov. Rovnako ako pri formálnom aj pri neformálnom dobrovoľníctve sa dobrovoľníci zapájali do rôznych aktivít. Najčastejšie to bola pomoc s prácami v domácnosti, napr. upratovanie, varenie, či pomoc s nákupmi; maľovanie, práce v záhrade, či okolo domu a iné. Častou formou neformálnej pomoci je aj starostlivosť o majetok, zvieratá a udržiavanie kontaktu s niekým, kto pomoc potrebuje (ide napríklad o návštevy, telefonovanie a e-mailovanie). Dozor nad deťmi ako neformálnu pomoc vykazuje 22,5 % respondentov zapojených do neformálneho dobrovoľníctva a 20,7 % sa venuje poskytovaniu osobnej starostlivosti chorému, starému alebo na pomoc iných odkázanému človeku (napr. poskytovanie priateľskej a emocionálnej podpory, navštevovanie, pomoc pri obliekaní alebo iné). Z typológie vykonávaných aktivít je jasné, že neformálne dobrovoľníctvo je záležitosťou najmä vzájomnej susedskej výpomoci (viac ako 50 %), čo dokazuje, že je významnou časťou komunitného života (Brozmanová-Gregorová a kol., 2011).

Ako sme preukázali dobrovoľníctvo je súčasťou života viacerých mladých ľudí, no ešte stále akoby bolo niečím zvláštnym, nevýnimočným a nedostatočne „cool“ na to, aby sa mladí ľudia, ktorí vykonávajú dobrovoľnícku činnosť a splňajú profil dobrovoľníkov, otvorene a s hrdosťou k nemu hlásili (Miháliková, 2008). Je možné, že je to z toho dôvodu, že nie všetky aktivity, ktoré sú vo svete zvyčajne označované za dobrovoľnícke, sú tak vnímané i na Slovensku. Názorným príkladom je vyjadrenie jedného respondenta počas rozhovoru pri koncipovaní Národnej správy o dobrovoľníctve, ktorú uskutočňovala Iuventa: „Ja nie som dobrovoľník, ja to robím iba tak“ (Lenčo, 2008).

Ako však charakterizovať sociálny profil dobrovoľníka na Slovensku? Odpoveď ponúka kolektív autorov (2011) publikácie „Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha“, ktorí sociálny profil slovenských dobrovoľníkov a dobrovoľníčok charakterizovali približne rovnakým zastúpením mužov a žien v oboch typoch dobrovoľníctva, teda formálnom aj neformálnom, pričom však v oboch typoch dobrovoľníctva najnižšiu mieru zapojenia vykazujú veková skupina 15 až 19-ročných mladých ľudí. Vyššiu mieru zapojenia vykazuje veková skupina 20 až 29-ročných, v ktorej sa zapája až 53,8 % respondentov. V ostatných vekových skupinách angažovanosť s vekom stúpa, pričom najväčšia je u vekovej skupiny 70 a viacročných ľudí. Tento výskum ďalej dokazuje, že čím vyššie vzdelanie človek má, tým sa viac v dobrovoľníctve zapája - najvyššiu mieru

zapojenia sa v oboch typoch dobrovoľníctva zapájajú ľudia s vysokoškolským vzdelaním a naopak najnižšiu mieru zapojenia vykazujú ľudia len so základným vzdelaním. Čo sa týka lokality bývania, pre formálne dobrovoľníctvo nie je rozhodujúce, či respondent býva v meste alebo na dedine a zapojenie v jednotlivých krajoch Slovenska nie je rozdielne. V neformálnom dobrovoľníctve sa však viac angažovali respondenti z vidieka, čo potvrdzuje, že neformálne dobrovoľníctvo je výrazom komunitného života a je typickejšie pre vidiecke oblasti. Život na dedine je typický vzájomnou susedskou výpomocou, ktorá bola uvádzaná ako najčastejšie vykonávaná aktivita neformálneho dobrovoľníctva. Spojitosť je aj medzi dobrovoľníctvom a ekonomickou pozíciou, pričom najvyššiu mieru zapájania sa do dobrovoľníckych aktivít vykazujú študenti vysokých škôl, pracujúci ľudia a seniori na dôchodku, na druhej strane najmenej zapojení sú do dobrovoľníckych aktivít zapojení nezamestnaní a študenti stredných škôl (Brozmanová-Gregorová a kol., 2011).

Pokiaľ nás zaujíma, čo slovenských dobrovoľníkov motivuje k dobrovoľníctvu, odpoveď nájdeme vo výsledkoch výskumu, ktorý spracovala organizácia INEX Slovakia. Je zrejmé, že je to najmä silné presvedčenie, že je dôležité, aby človek pomáhal druhým. Tiež je to túžba stretnúť prostredníctvom dobrovoľníctva nových ľudí, spoznať iné kultúry, zvyky a tradície a nadobudnúť nové priateľstvá. Medzi dôležité motivačné faktory patria aj učenie sa z dobrovoľníckej skúsenosti, lepšie spoznanie samého seba, získanie pocitu lepšieho sebavedomia, skúseností, zručností, zážitkov, či kontaktov prepojených na budúce zamestnanie (Lőrincová a kol., 2009).

Čo sa týka bariér zapojenia sa do dobrovoľníctva, medzi najväčšie patria hlavne nepožiadanie o pomoc zo strany organizácií, neinformovanosť o možnosti zapojenia sa do dobrovoľníctva a nedostatok voľného času (Lőrincová a kol., 2009).

A nakoniec to najdôležitejšie. V otázke formy informovanosti o dobrovoľníctve majú slovenskí dobrovoľníci jasno: 57 % respondentov sa vyslovilo za osobné stretnutie so zástupcami organizácie alebo s už pracujúcimi dobrovoľníkmi. Nasledovali plagáty na nástenkách, informačné letáky a nepriame informačné zdroje, ako sú napr. noviny, časopisy, rozhlas a televízia. Za zmienku stojí aj fakt, že respondenti nepovažovali za efektívny spôsob oslovenia ponuku na internete (Krkošková, 2008).

2.5 Prínosy dobrovoľníctva

Dobrovoľnícka činnosť, ale aj dobrovoľníctvo ako také, má rozhodne veľa pozitívnych

prínosov, ktoré možno vnímať na viacerých úrovniach: z pohľadu dobrovoľníkov, z pohľadu organizácií, ktoré využívajú dobrovoľnícke služby, z pohľadu prijímateľov pomoci, ako aj z pohľadu prínosov pre miestnu komunitu, či pre širšiu spoločnosť. Tieto prínosy pritom môžu obsahovať rôzne typy kapitálu a tým sú ekonomický, sociálny, ľudský a kultúrny kapitál (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

2.5.1 Prínosy dobrovoľníctva pre dobrovoľníka

Pri realizácii rôznych dobrovoľníckych aktivít získava nové zručnosti a schopnosti hlavne samotný človek, ktorý sa do takejto činnosti zapojí. Veď zoznámenie sa s novými ľuďmi, miestami, či kultúrami je často krát veľmi poučné. Tieto aspekty dobrovoľníckej práce predstavujú dôležité prínosy pre odborný, ale aj osobnostný rozhľad dobrovoľníka, pričom má tento rozvoj špecifický význam najmä pre mladých ľudí (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Podľa už vyššie spomínaného výskumu „Dobrovoľníctvo na Slovensku - výskumné reflexie“ realizovanom v roku 2011, najviac dobrovoľníkov (až 79,5 %) získalo vďaka dobrovoľníctvu interpersonálne zručnosti, ako napr. pochopenie a motivovanie ľudí, zvládanie náročných situácií, kde je potrebné vytvoriť dôveru, mať súciti alebo trpezlivosť. Tri štvrtiny dobrovoľníkov vďaka svojim aktivitám nadobudli vedomosti z oblastí, v ktorých konkrétne organizácie pôsobili. Respondenti sa tiež vyjadrili, že nadobudli komunikačné schopnosti, ako napr. schopnosť hovoriť a vystupovať na verejnosti, rokovať a diskutovať s ľuďmi, pripravovať a viesť stretnutia. Väčšina získala aj organizačné alebo manažérske schopnosti. 42,5 % dobrovoľníkov získalo vďaka dobrovoľníctvu technické zručnosti alebo kompetencie potrebné pre prácu v kancelárii. Čo je však škoda, len 25 % respondentov získalo schopnosť získavať finančné zdroje. Je to dôkazom toho, že na Slovensku nie je bežné zapájanie dobrovoľníkov do fundraisingu (získavania finančných prostriedkov) (Brozmanová-Gregorová a kol., 2011).

Navzdory tomu, že dobrovoľníctvo mnohým umožňuje individuálny rozvoj a získavanie nových skúseností a zručností, dobrovoľníci ho nepokladajú za prostriedok vylepšenia si vyhliadok v rámci zamestnania. Tieto výsledky zaručene potvrdzujú skutočnosť, že aj keď v zahraničí je takmer bežné, že sa pri prijímaní do zamestnania prihliada aj na dobrovoľnícku prax, na Slovensku takýto postup ešte stále nie je bežný. Potvrdzujú to aj respondenti. Z nich až 64,9 % potvrdilo skutočnosť, že skúsenosti, ktoré počas svojej dobrovoľníckej práce nadobudli, im nepomohli pri začatí podnikania, pri získaní

zamestnania, či kariérnom raste. Ba dokonca 32,1 % respondentov nesúhlasilo ani s výrokom, že dobrovoľníctvo umožňuje získať istý stupeň kvalifikácie (Brozmanová-Gregorová a kol., 2011).

O vyvrátení týchto negatívnych domnienok nás však nepresvedčil ani výskum „Dobrovoľníctvo ako konkurenčná výhoda uchádzača o zamestnanie“, ktorý realizovala agentúra AKO pre mládežnícku organizáciu YMCA na Slovensku. Jeho výsledok hovorí, že hoci na jednej strane personalisti v tomto prieskume dobrovoľníctvo vnímali veľmi pozitívne, na strane druhej dobrovoľnícku skúsenosť uchádzača o zamestnanie nepovažovali za podstatné kritérium na získanie predmetného zamestnania. „Približne 80 % personalistov uviedlo, že dobrovoľnú prácu v dobrovoľníckej organizácii pri výbere zamestnancov nezohľadňuje“ (Dobrovoľníctvo ako konkurenčná výhoda uchádzača o zamestnanie a znalosť dobrovoľníckych organizácií, 2004). Pričom ako primárny dôvod tohto zistenia môžeme uviesť hlavne chýbajúcu osobnú skúsenosť personalistov s týmto typom kritéria.

2.5.2 Prínosy dobrovoľníctva pre organizácie

Bundzelová (2004) sa v dizertačnej práci s názvom „Dobrovoľníctvo mladých ľudí a sociálna prevencia“ dozvedela odpoveď na otázku: Či by organizácie potrebovali alebo by privítali vo svojej organizácii prácu dobrovoľníkov? Zo vzorky 101 zástupcov organizácií ich kladne odpovedalo 93, čo predstavuje až 92 % opýtaných zástupcov organizácií. Z tohto je teda zrejmé, že mnoho organizácií o spoluprácu s dobrovoľníkmi záujem má, a dokonca i pomerne veľký.

A práve toto nás privádza k ďalšej otázke: V čom je dobrovoľníctvo tak prínosné pre organizácie? Odpoveď je jednoduchá. Najväčší prínos dobrovoľníkov pre organizácie tkvie predovšetkým v šetrení nákladov za pracovnú silu. Dobrovoľnícke organizácie tak majú príležitosť využívať neplatenú prácu dobrovoľníkov, čím nadobúdajú hodnotné nefinančné zdroje pre spolufinancovanie vlastných aktivít a projektov. Nadchnutí dobrovoľníci sa stávajú spojencami organizácií, ktorým veľakrát ponúkajú nielen svoj voľný čas, ale aj cenné skúsenosti, kritiku, kontakty, informácie, či rôzne iné prínosy. (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Dobrovoľníci tiež propagujú činnosť mimovládnych organizácií na verejnosti. Ako uvádza Hašková (2011) najmä mladí dobrovoľníci majú širšiu škálu kontaktov ako ich dospelí

kolegovia a tak môžu činnosť organizácie propagovať nielen vo svojom bezprostrednom okolí, ale tiež aj v škole, medzi kamarátmi, či v iných záujmových skupinách, čím tak pomáhajú naplňať ciele a poslanie organizácie, v ktorej pracujú.

Podľa Mydlíkovej a kol. (2002) majú najmä mladí dobrovoľníci tiež mnoho pozitívnych vlastností, ako sú kreativita, originalita, zvedavosť, chuť skúšať nové veci, bezprostrednú komunikatívnosť, radosť zo života a do organizácie tak prinášajú nadšený entuziazmus pre plnenie jej poslania.

2.5.3 Prínosy dobrovoľníctva pre spoločnosť

Vo všeobecnej deklarácii o dobrovoľníctve (1990) sa píše, že „dobrovoľníctvo je základným stavebným prvkom občianskej spoločnosti.“ Šíriť osvetu o pozitívnom prínose dobrovoľníctva podľa Šolcovej (2011) teda má zmysel.

Dobrovoľníctvo prispieva k vytváraniu sociálneho kapitálu a posilňovaniu sociálnej kohézie a stability v spoločnosti. Dobrovoľnícke aktivity dávajú priestor pre sociálne začlenenie marginalizovaných skupín obyvateľstva, ale aj pre zmysluplné trávenie voľného času nielen detí a mládeže, ale aj zárobkovo činných občanov v oblasti participácie do spoločenského života a diania. Pri vykonávaní dobrovoľníckych aktivít sa stretávajú ľudia z rôznych vrstiev obyvateľstva, rôzneho postavenia, vzdelania, či veku, čo otvára možnosti nadväzovania vzťahov, dôvery a porozumenia medzi ľuďmi. Dobrovoľníctvo podporuje rozvoj drobných spoločenstiev a komunít a ich neformálne sieťovanie. Týmto vytvára predpoklady pre budovanie tolerancie a riešenie miestnych problémov, čo môže pomôcť napr. k znižovaniu výdavkov verejného sektora na zaopatrenie niektorých služieb, ako sú napr. bezpečnosť, či aktivity na trávenie voľného času detí a mládeže. (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

Ako uvádza Radková (2011, s. 7) „Dobrovoľníctvo je tiež prejavom aktívneho občianskeho postoja, keď človek nielen pozoruje problémy okolo seba a prípadne kritizuje, ale dokáže aj z vlastného rozhodnutia prispieť k ich riešeniu“, čo mu dovoľuje rozhodovať o rozvoji a riadení komunít, v ktorých žije. Nečinní obyvatelia sa tak postupom času stávajú aktívnymi občanmi, ktorí sa stávajú motorom spoločenských zmien, čím nepriamo prispievajú k posunu od vnímania vzťahu medzi občanom, štátom a samosprávou, z paternalistickej pozície do roviny demokratickej a partnerskej. Dobrovoľníci pôsobia aj ako faktor sociálnej integrácie, keď do spoločnosti pomáhajú zapájať napr. ľudí

s postihnutím, ktorí môžu byť spoločnosťou vnímaní ako pasívni prijímatelia sociálnej starostlivosti. U seniorov sa dobrovoľníctvo stáva synonymom aktívneho starnutia, čo pomáha prispôbiť sa novej situácii - dní bez práce a poskytuje im tak pocit užitočnosti a potrebnosti (Radková a kol., 2011).

Dobrovoľníctvo zohráva rozhodujúcu úlohu aj pri podpore zamestnanosti. Ako uvádzajú autorky Brozmanová-Gregorová a kol. (2009) a Radková a kol. (2011) ľudia, ktorí hľadajú zamestnanie alebo sú ešte len pred vstupom na pracovný trh, môžu práve vďaka dobrovoľníctvu posilniť svoju sebadôveru, získať nové zručnosti, či pracovné návyky. I keď je pravda, že platené zamestnanie hrá v našej spoločnosti ešte stále nezastupiteľnú rolu. Stále viac ľudí však dnes hľadá príležitosti aj na uplatnenie sa mimo neho. Dobrovoľníctvo chápeme aj ako jednu z možných odpovedí na výzvy informačnej spoločnosti a to tým, že nám umožňuje vytvárať alternatívne životné štýly, formovať funkčnú gramotnosť jednotlivcov a efektívne využívať ich voľný čas.

Ďalším prínosom dobrovoľníckych činností je aj fakt, že vedú k rozšíreniu a k zlepšeniu služieb organizácií. Ako uvádza Repková (In Brozmanová-Gregorová a kol., 2009) dobrovoľníctvo mení vzťah medzi veličinami kto, čo, komu a ako. Zatiaľ čo pri zvyčajnom modeli poskytovania služieb sa prijímateľ služby svojimi potrebami často musí prispôbiť skôr štandardu služby, pri dobrovoľníckom (flexibilnejšom) modeli, prijímateľ služby definuje, resp. participuje na obsahu a podobe služby a neskôr môže začať sám službu aj poskytovať. Dobrovoľníci zohrávajú dôležitú úlohu aj pri rozvoji služieb reagujúcich na ľudské potreby. Napr. na začiatku rozvoja služieb pre ľudí postihnutých chorobou AIDS stáli práve skupiny dobrovoľníkov a až neskôr došlo k zaradeniu služieb pre tieto osoby medzi verejné sociálne služby.

Aj pri riešení humanitárnych problémov a rozvojových otázok sú aktivity dobrovoľníkov nenahraditeľné. Dobrovoľnícka činnosť v rozvojových krajinách sveta napomáha k zvyšovaniu povedomia o problematike rozvojovej pomoci a môže byť prostriedkom pre zvyšovanie spoluzodpovednosti za dianie vo svete, ale aj aktívnej odpovede naň. Najmä mladí dobrovoľníci napomáhajú k budovaniu väčšieho porozumenia iným krajinám a kultúram a tiež medzikultúrnemu dialógu (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

2.5.4 Prínosy dobrovoľníctva pre prijímateľov pomoci

Dobrovoľnícke aktivity naozaj majú mnoho pozitívnych dopadov aj na tých, pre ktorých sú

vykonávané. Dobrovoľníci nielenže pomáhajú riešiť problémy klientov - jednotlivcov, pre ktorých pracujú, ale vo všeobecnosti prispievajú k rozvoju miestnych komúní. (Radková, 2011)

Dobrovoľníci v prvom rade vykonávajú činnosť, ktorú nie je možné zvládnuť v bežnom chode organizácie. Nadväzujú neformálne priateľské vzťahy s klientmi organizácie, vďaka ktorým získavajú úprimnú spätnú väzbu a ľahšie môžu identifikovať potreby a problémy danej cieľovej skupiny. (Hašková, 2011)

Medzi dobrovoľníkom a prijímateľom pomoci sa často vytvára puto - napr. dobrovoľník v NPDM, ktorí venuje svoj čas detskému klientovi v klube, môže navštevovať dieťa a jeho rodinu aj nad rámec svojich povinností mimo klubu, nakoľko medzi nimi vzniklo priateľstvo, ktoré si obe strany veľmi cenia. (Cintulová, 2010) Ako uvádza Hašková (2011) vďaka neformálnym vzťahom môžu byť dobrovoľníci pre prijímateľov pomoci priateľmi, partnermi i radcami.

Dobrovoľníci tiež predstavujú prínos pri eliminácii sociálno-patologických javov, prijímaní pozitívnych vzorcov správania a prijímaní životných vzorov, ktoré najmä mladých ľudí inšpirujú k participácii na živote vlastnej komunity, ale aj na veciach verejných a tiež k zmysluplnému využívaniu voľného času. (Hašková, 2011)

2.5.5 Ekonomické prínosy dobrovoľníctva

Dobrovoľníci predstavujú dôležitý ekonomický príspevok rovnako pre organizácie, ako aj pre celú spoločnosť, nakoľko svojou neplatenou prácou tvoria statky, ktoré majú určitú ekonomickú hodnotu, ktorú možno kvantifikovať. Je dôležité si však uvedomiť, že i keď je dobrovoľnícka práca neplatená, neznamená to, že jej vykonávanie je úplne zadarmo. Dobrovoľníctvo v enormnej miere síce organizácii i štátu šetrí finančné prostriedky a predstavuje efektívny spôsob financovania celého rozsahu (sociálnych) služieb, či iných činností, avšak nemôže existovať bez akýchkoľvek nákladov. Sem treba zaradiť napr. náklady týkajúce sa manažmentu dobrovoľníkov, náklady týkajúce sa zaškoľovania dobrovoľníkov a ich výcviku, ďalej nákladov na stravu a ubytovanie, pokiaľ dobrovoľníci nevykonávajú dobrovoľnícku činnosť v mieste bydliska, alebo nákladov na dobrovoľnícke vybavenie (pričom ním rozumieme najmä oblečenie, pracovné pomôcky, materiál a pod.). Nemožno tiež zabúdať ani na náklady na reklamu a propagáciu dobrovoľníckych programov a aktivít alebo na odmeny pre ďalších pracovníkov, ktorí sa dobrovoľníkom

počas celej ich služby venujú. Navzdory všetkým týmto nákladom, odvedená dobrovoľnícka práca a prínosy dobrovoľníkov pri kvalitných dobrovoľníckych programoch značne prevyšujú nevyhnutné náklady na zabezpečenia dobrovoľníckej činnosti (Brozmanová-Gregorová, a kol. 2009).

Čo sa týka ekonomickej hodnoty dobrovoľníctva, sme si vedomí, že existujú rôzne názory na to, či ju merať a vyčísl'ovať.

Podľa toho, čo uvádza Konceptia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku (2012) vieme, že mnohé organizácie v zahraničí ekonomickú hodnotu dobrovoľníctva merajú, čím chcú zdôrazniť, že dobrovoľníci sú významným ekonomickým faktorom pri komunitnom rozvoji a tiež vo všeobecnosti prispievajú k tvorbe hrubého domáceho produktu v danej krajine.

Medzi ďalšie dôvody vyčísl'ovania ekonomickej hodnoty dobrovoľníctva podľa internetového článku Postoje politických strán k rozvoju dobrovoľníctva (2012), ktorý spracovala Platforma dobrovoľníckych centier a organizácií v tomto roku pred parlamentnými voľbami môžeme zaradiť aj zistenie odpovede viacerých politických strán na otázku: Ako efektívne využívame potenciál dobrovoľníctva na Slovensku? Na jej základe možno ešte väčšmi doceniť dobrovoľníctvo u tých kompetentných, ktorí môžu na Slovensku situáciu dobrovoľníkov vylepšiť. Jedná sa o nadriadených v inštitúciách v 3. sektore, úradníkov, politikov, ale tiež aj samotných dobrovoľníkov, ktorí by aj vďaka tomu pochopili, akí sú jednotliví dobrovoľníci dôležití pre našu spoločnosť.

Na Slovensku sa na vyčísl'enie ekonomickej hodnoty dobrovoľníctva používa metóda minimálnej mzdy, ktorej vzorec je veľmi jednoduchý - a síce počet odpracovaných hodín dobrovoľníkov sa vynásobí minimálnou hodinovou mzdou za sledované obdobie. Na ilustráciu výsledku použijeme zistenia Štatistického úradu Slovenskej republiky, ktoré hovoria, že v roku 2007 bol ekonomický prínos dobrovoľníckej práce minimálne 1,349 miliardy Sk. A súhrnná minimálna hodnota odvedenej dobrovoľníckej práce za roky 2000 až 2007 celkovo až 5 372 mil. Sk. Treba však pripomenúť, že ak by sa na vyjadrenie ekonomickej hodnoty dobrovoľníctva použil ukazovateľ priemernej mzdy, bola by táto hodnota omnoho vyššia (Brozmanová-Gregorová a kol., 2009).

3 MIESTO DOBROVOĽNÍKA V NPDM - PRIESKUM

Predmetom našej bakalárskej práce bolo zistiť miesto dobrovoľníka v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež.

Pri výbere práve tejto témy prieskumu nás inšpiroval fakt, že podľa našich doterajších zistení nebol dosiaľ na Slovensku realizovaný žiadny výskum a ani prieskum týkajúci sa dobrovoľníkov pracujúcich v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež.

Mnohí autori záverečných a kvalifikačných prác (napr. Marková, 2007; Vycpálek, 2008; Kulifaj, 2008; Mikulič, 2008 a iní) sa síce venovali problematike nízkoprahových programov a zariadení, no ich témy boli zamerané skôr na štandardy a metódy práce v NPDM, vo všeobecnosti na cieľovú skupinu NPDM, či na klientov konkrétneho nízkoprahového programu.

Podľa nášho názoru, si aj dobrovoľníci pracujúci v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež, ktorému venujú svoj voľný čas, schopnosti a zručnosti bez nároku na odmenu, zaslúžia byť predmetom prieskumu záverečnej práce. Dobrovoľníci sú predsa dôležitou súčasťou nejednej organizácie venujúcej sa deťom a mládeži a inak to nie je ani pri NPDM na Slovensku.

Akým úlohám a činnostiam sa však dobrovoľníci v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež venujú? Aké majú miesto a pozíciu v tíme ostatných pracovníkov zariadenia? Aké majú práva, povinnosti, či kompetencie? Sú skutočne pre nízkoprahové zariadenie prínosom? Na tieto a mnohé ďalšie otázky sa v súvislosti s definovaním miesta dobrovoľníka v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež pokúsime odpovedať v našom prieskume.

3.1 Prieskumný problém, ciele a otázky prieskumu

Prieskumný problém našej bakalárskej práce je zároveň totožný s jej hlavným cieľom. Prostredníctvom odpovedí našich respondentov, vedúcich pracovníkov alebo koordinátorov dobrovoľníkov NPDM, sme sa pokúsili zdefinovať miesto dobrovoľníka v nízkoprahovom programe či zariadení. Pri tvorbe nášho prieskumného problému sme si kládli už vyššie spomenuté otázky, pričom sme sa držali troch základných línií, ktoré podľa nás vystávajú z multifunkčnosti pojmu „miesto“.

Za prvú takúto líniu považujeme pojem „miesto“, v chápaní postavenia, čiže pozície

dobrovoľníka v hierarchii ostatných pracovníkov nízkoprahového zariadenia.

Druhou líniou chápania pojmu „miesto“ je fakt, že ho možno vysvetliť aj ako funkciu alebo úlohu dobrovoľníka v nízkoprahovom zariadení, či nejakú dobrovoľníkovu činnosť s klientom NPDM.

Poslednú, tretiu líniu sme postavili na vysvetlení pojmu „miesta“, ako hodnoty jednotlivca alebo jeho prínosu pre nejaký určitý celok. V našom ponímaní to môže byť vysvetlené ako hodnota, teda prínos dobrovoľníckej práce pre organizáciu, pre samotného dobrovoľníka, ktorý túto činnosť vykonáva, či cieľovú skupinu NPDM. V neposlednom rade nesmieme zabúdať ani na ekonomický prínos dobrovoľníckej práce braný v globále pre celú spoločnosť.

Čo sa týka cieľov nášho prieskumu a prieskumných otázok - ako sme už spomínali - na Slovensku dosiaľ neexistuje literatúra, ani prieskumy zaoberajúce sa témou dobrovoľníctva v NPDM. Naše ciele prieskumu sme si teda zadefinovali za pomoci už vyššie spomínaných línií pojmu „miesto“, pomocou ktorých sme dospeli k nasledovným čiastkovými cieľom a neskôršie k ich doplnujúcim prieskumným otázkam:

Poznámka: Značkami „C1“ až „C3“ sme v našej práci vyznačili prieskumné ciele; značkami „O1“ až „O8“ sme v našej práci vyznačili prieskumné otázky. K prieskumnému cieľu C1 patria prieskumné otázky O1 až O3, k prieskumnému cieľu C2 patria prieskumné otázky O4 až O6 a k prieskumnému cieľu C3 patria prieskumné otázky O7 a O8.

C1: Zistiť čomu sa dobrovoľník v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež venuje.

O1: Aké úlohy má dobrovoľník v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku?

O2: Akým činnostiam sa dobrovoľník venuje vo svojej práci s klientmi v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku?

O3: Aké postavenie má dobrovoľník v tíme pracovníkov NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku?

C2: Zistiť prínosy dobrovoľníckej práce pre Nízkoprahové programy pre deti a mládež.

O4: Aké prínosy dobrovoľník predstavuje pre NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku?

O5: Aké prínosy dobrovoľník predstavuje pre cieľovú skupinu NPDM, ktoré sú členmi

Asociácie NPDM na Slovensku?

O6: Vyčíslujú NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku prínos svojich dobrovoľníkov?

C3: Zistiť aký je aktuálny počet dobrovoľníkov v súčasnosti pracujúcich pre Nizkoprahové programy pre deti a mládež, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku.

O7: Pracujú v NPDM, ktoré sú členom Asociácie NPDM na Slovensku dobrovoľníci?

O8: Koľko dobrovoľníkov v súčasnosti pracuje v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku?

3.2 Metodika prieskumu

Prieskumné metódy

Informácie potrebné pre vyhodnotenie nášho prieskumu sme získali prostredníctvom dvoch metód zberu kvalitatívnych dát.

Jednalo sa o pološtrukturovaný rozhovor a pološtrukturovaný dotazník (vid'. Príloha B - Vzor dotazníka pre vedúcich pracovníkov alebo koordinátorov dobrovoľníkov Nizkoprahového programu pre deti a mládež). Obe metódy prieskumu boli obsahom totožné a boli určené pre vedúcich pracovníkov organizácií, ktoré realizujú Nizkoprahový program pre deti a mládež alebo pre koordinátorov, ktorí majú v týchto organizáciách na starosti dobrovoľníkov angažujúcich sa v NPDM. Naši respondenti si sami mohli medzi týmito dvoma metódami vybrať tú, ktorá im viacej vyhovovala, zásluhou čoho sme nakoniec poslali 8 elektronických pološtrukturovaných dotazníkov a realizovali jeden kvalitatívny pološtrukturovaný rozhovor.

Obsah nášho dotazníka a zároveň aj obsah realizovaného rozhovoru tvorilo 27 položiek, pričom 1 položka bola identifikačného charakteru a ostatných 26 položiek tvorila jedna štrukturovaná otázka a ďalšie boli pološtrukturovaného a neštrukturovaného charakteru.

Jediná štrukturovaná (teda uzavretá) položka tohto dotazníka bola identifikačného charakteru a ponúkala respondentom voľbu medzi dvoma alternatívami. Respondenti odpovedali na túto otázku tak, že ju podčiarkli alebo označili tučným písmom.

Pološtrukturované (polootvorené) otázky v dotazníku ponúkali respondentom voľbu medzi dvoma alebo viacerými možnosťami, a zároveň boli respondenti inštrukciou vyzvaní

k tomu, aby svoju označenú odpoveď vysvetlili alebo inak doplnili. Takýchto otázok bolo v našom dotazníku 9 (otázky č. 2, 3, 4, 7, 8, 13, 22, 23, 24).

Čo sa týka neštrukturovaných (teda otvorených) otázok, respondenti ku každej dostali presnú inštrukciu o tom, čo majú do svojej odpovede zahrnúť, príp. akou formou majú na položenú otázku reagovať.

Výhodou, no zároveň i nevýhodou, týchto inštrukcií bolo, že respondenti volili dĺžku a obsažnosť odpovede sami, a tak rozhodovali o tom, k čomu sa v týchto odpovediach vyjadria, a k čomu už nie. Mnohí z nich nás však aj napriek tomu prekvapili a poskytli nám naozaj obsažné informácie k danej problematike, vďaka čomu bolo spracovanie týchto odpovedí síce časovo náročnejšie, no sme toho názoru, že získané údaje nám poslúžia aj pri ďalších podobných prieskumoch, ktoré v budúcnosti plánujeme zrealizovať.

Dotazník bol samozrejme anonymný. Z výsledkov nie je možné identifikovať názov organizácie, ani názov NPDM, ktorý táto organizácia realizuje. Jediným identifikačným ukazovateľom, ktorý sme vo výsledkoch prieskumu ponechali je špecifikácia formy práce zariadenia, teda, či sa jedná o NPDM realizovaný terénnou sociálnou prácou alebo zariadením klubového typu. V rámci nášho prieskumu sme dokonca ďalej neskúmali ani fakt, či je respondentom vedúci organizácie, ktorá NPDM prevádzkuje alebo koordinátor dobrovoľníkov.

Ako sa neskôr ukázalo, respondenti považovali náš dotazník za časovo náročný, hlavne kvôli veľkému množstvu otvorených otázok - tých bolo v našom dotazníku skutočne najviac - 17 (otázky č. 1, 5, 6, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 25, 26) a preto mali respondenti tendenciu strácať ochotu s nami spolupracovať a od vyplnenia dotazníka upúšťať.

Celková návratnosť dotazníka je i napriek tomuto faktu uspokojivá, z 12 možných opýtaných organizácií - členov Asociácie NPDM na Slovensku sa s nami rozhodlo spolupracovať 9 pracovníkov - vedúcich organizácií, či koordinátorov dobrovoľníkov, čo predstavuje dotazníkovú návratnosť 75%.

Prieskumná vzorka

Naším cieľom v predmetnom prieskume bolo zistiť názory vedúcich pracovníkov alebo koordinátorov dobrovoľníkov Nízkoprahových programov pre deti a mládež na miesto dobrovoľníka v takomto type zariadenia.

Pre splnenie tohto cieľa by však bolo potrebné osloviť všetky organizácie, ktoré na Slovensku realizujú NPDM, aby tieto mohli tvoriť základný súbor nášho prieskumu (teda celkovú populáciu NPDM na Slovensku). To však nebolo možné zrealizovať, nakoľko podľa našich zistení, na Slovensku neexistuje presný (resp. žiadny) register takýchto zariadení. Jediný, relevantný zoznam Nízkoprahových programov pre deti a mládež na Slovensku poskytuje Asociácia NPDM, a tak sme sa museli uchýliť ku kompromisnému riešeniu. Na stanovenie našej prieskumnej vzorky sme použili zámerný výber.

Základným kritériom nášho prieskumného súboru tak bol status vedúceho pracovníka NPDM alebo koordinátora dobrovoľníkov v tomto programe, ktorý zastupoval členskú organizáciu Asociácie NPDM na Slovensku. Výskumnú vzorku teda tvorilo 12 respondentov (n = 12).

Organizácia a priebeh prieskumu

Náš prieskum bol realizovaný v mesiacoch Marec až Apríl 2012, na vzorke 12 respondentov (12 organizácií - členov Asociácie NPDM na Slovensku), z ktorých sa s nami nakoniec rozhodlo spolupracovať 9 respondentov (ich zoznam vid'. Príloha C).

Na začiatku prieskumu sme si z webstránky Asociácie NPDM na Slovensku vypísali zoznam zariadení, ktoré sú jej členmi. Následne sme spracovali dotazník, ktorý bol distribuovaný elektronickou poštou aj s krátkym listom na e-mailové adresy členských organizácií, ktorých aktuálnosť sme si overili na ich oficiálnych webstránkach.

V spomenutom priloženom liste sme respondentov požiadali o vyplnenie dotazníka alebo sme prejavili záujem vycestovať za nimi do organizácie za účelom osobného stretnutia, kde sme na základne pološtruktúrovaného rozhovoru s respondentmi plánovali vyplniť náš dotazník.

Nie všetci respondenti však boli v spolupráci s nami rovnako ochotní. Hoci niektoré organizácie nás svojím nadštandardne ochotným prístupom veľmi potešili, mnohé sa vyplneniu nášho dotazníka snažili vyhnúť. Niektoré organizácie nemali záujem ani o osobné stretnutie a dokonca jedna sa nám na naše výzvy ani vôbec neozvala.

Po opakovaných žiadostiach a urgenciách sa nám nakoniec vrátilo 8 z 12 dotazníkov a v jednom zariadení sme realizovali osobný, pološtruktúrovaný rozhovor.

4 VÝSLEDKY PRIESKUMU

Na vyhodnotenie výsledkov prieskumu sme použili metódy kvalitatívneho spracovania dát - metódu analýzy, syntézy, indukcie, dedukcie a metódu komparácie získaných údajov. Zamerali sme sa na analyzovanie odpovedí respondentov - na každú položku dotazníka samostatne, vďaka čomu sme následne mohli vyhodnotiť odpovede na výskumné otázky, ktoré vyplynuli z cieľov nášho prieskumu.

4.1 Priebeh spracovania dát

Odpovede respondentov na otázky dotazníka sme najprv zoradili podľa príslušnosti respondenta k jednotlivým Nízkoprahovým programom pre deti a mládež, ktoré sme označili číselnou hodnotou od 1 do 9, aby bola zachovaná anonymita organizácií.

Potom nasledovala optická kontrola dotazníkov, či obsahujú všetky náležitosti, ktoré obsahovať mali (napr. či respondenti určili formu práce s klientom, nakoľko táto je pre nás jediným rozlišujúcim ukazovateľom typu zariadenia).

Ďalej nasledovalo vytvorenie databázy odpovedí respondentov na otázky v poradí, v akom boli v dotazníku kladené. Táto databáza na každú položku dotazníka zahŕňala 9 riadkov, pričom každý obsahoval dva údaje: číslo, ktoré anonymne identifikovalo organizáciu (1-9) a necenzurovanú odpoveď respondenta - jeho jednotlivé výroky k skúmaným skutočnostiam.

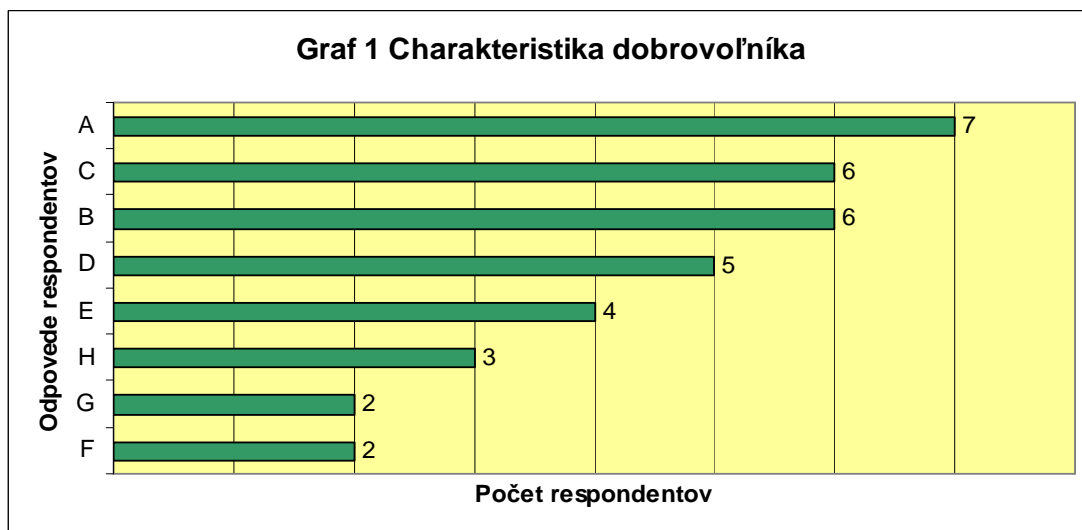
Následne sme na každú položku (otázku) dotazníka vytvárali kategórie, do ktorých sme potom logicky zarad'ovali jednotlivé výroky respondentov a neskôr sme určovali početnosť odpovedí na jednotlivé kategórie (napr. na položku dotazníka - Charakterizujte: Kto je pre Vás dobrovoľník? - štyria z deviatich respondentov sa nezávisle od seba zhodli na tom, že dobrovoľník pracuje vo voľnom čase a preto sme tieto odpovede zaradili do kategórie „Dobrovoľník pracuje vo svojom voľnom čase“). Takýmto spôsobom sme tvorili aj ostatné kategórie.

Jednotlivé otázky podmienili vznik určitého počtu kategórií, ktoré sme aj s ich početnosťou zapísali do tabuľky a pre väčšiu prehľadnosť znázornili grafom (početnosť = počet zhodných výrokov všetkých respondentov na jednu otázku). Pre lepšie znázornenie výsledkov prieskumu sme použili dva typy grafov (stĺpcový, resp. pruhový a koláčový graf).

Vo výsledných tabuľkách a grafoch sme uvádzali len názvy kategórií výrokov respondentov a ich početnosť (nie samostatné výroky respondentov), nakoľko cieľom nášho prieskumu nie je poukázať na subjektívne vnímanie dobrovoľníkov vedúcimi organizácií a koordinátormi dobrovoľníkov, ale na objektívnu definíciu „miesta“ dobrovoľníka v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež, ktorú je možné z názvov jednotlivých kategórií zovšeobecniť.

4.2 Analýza obsahu dotazníka

Graf 1 Odpoveď respondentov na otázku: „Charakterizujte: Kto je pre Vás dobrovoľník?“

Graf 1: Legenda		
Kategória	Onačenie kategórie	Početnosť odpovede
Dobrovoľnícka činnosť je dobrovoľná	A	7
Dobrovoľník pracuje pre dobro iných	B	6
Dobrovoľník je považovaný za prínos	C	6
Dobrovoľník pracuje bez nároku na odmenu	D	5
Dobrovoľník vykonáva dobrovoľnícku činnosť vo svojom voľnom čase	E	4
Dobrovoľníctvo je cieľavedomá činnosť	F	2
Dobrovoľníctvo si vyžaduje zodpovedného človeka	G	2
Iné	H	3

Graf 1: Matica odpovedí respondentov	
Odpoveď Iné	Výroky respondentov
	- dobrovoľník musí byť silná osobnosť
	- dobrovoľník je osoba pracujúca na základe Zmluvy o dobrovoľníckej činnosti
	- za dobrovoľníka považujeme aj študentov vysokých škôl, ktorí v našom zariadení absolvujú prax

Na základe odpovedí našich respondentov sme sa snažili zistiť, akú majú respondenti predstavu o osobe dobrovoľníka a ako ju charakterizujú. Z odpovedí vyplynulo, že činnosť dobrovoľníka respondenti považujú predovšetkým za činnosť dobrovoľnú, vykonávanú pre iných, bez nároku na mzdu, vo voľnom čase dobrovoľníka. Tiež je významné spomenúť fakt, že respondenti vo všeobecnosti považujú dobrovoľníka za prínos, nakoľko takto odpovedalo až 6 z 9 opýtaných respondentov.

Graf 2 Odpoveď respondentov na otázku: „Pracujú vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež dobrovoľníci? Uveďte Vaše skúsenosti s dobrovoľníkmi. Uveďte prečo nepracujete s dobrovoľníkmi.“

Tabuľka 1 Skúsenosť s dobrovoľníkom v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež

Vyjadrenia respondentov (Graf 2) odpoveď „Áno“	
Katégória	Početnosť odpovede
Pozitívna skúsenosť	2
Rôzne skúsenosti	6
Negatívna skúsenosť	0
Vyjadrenia respondentov (Graf 2) odpoveď „Nie“	
Katégória	Početnosť odpovede
Žiadna skúsenosť	1

Z odpovedí respondentov vyplynulo, že vo väčšine NPDM okrem zamestnancov pracujú aj dobrovoľníci. Tento fakt nám potvrdilo až 8 respondentov. Čo sa týka skúseností s prácou s dobrovoľníkmi, respondenti najviac uvádzajú rôzne skúsenosti (6), ktoré avšak bližšie nešpecifikujú. Pozitívom však je, že ani jeden respondent nemá s dobrovoľníkmi vyslovene len negatívnu skúsenosť. Kategória „žiadna skúsenosť“ je v našom grafe zastúpená vďaka organizácii, v ktorej dobrovoľníci nepracujú.

Tabuľka 2 Odpoveď respondentov na otázku: „Koľko dobrovoľníkov aktuálne pracuje vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež? Koľko dobrovoľníkov aktuálne pracuje vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež v jeden deň?“

Počet dobrovoľníkov v súčasnosti pracujúcich v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež		
Zariadenie	Aktuálny počet dobrovoľníkov v NPDM	Aktuálny počet dobrovoľníkov v NPDM na jeden deň
1	0	0
2	7	2
3	3	2
4	6	1
5	3	1
6	7	2
7	8	2
8	6	3
9	3	1
Spolu	43	14
Priemerný počet dobrovoľníkov na 1 NPDM	5	2

Ako uvádzame v tabuľke, aktuálny počet dobrovoľníkov vo všetkých NPDM, ktoré participujú na našom prieskume je 43. Čo štatisticky vykazuje priemerný počet dobrovoľníkov na jedno NPDM a tým je 5 dobrovoľníkov. Čo sa týka počtu dobrovoľníkov NPDM na jeden deň, respondenti uvádzajú spolu 14 dobrovoľníkov, čo štatisticky vykazuje, že v NPDM na deň pracujú 1 až 2 dobrovoľníci (štatistický výsledok je 1,55).

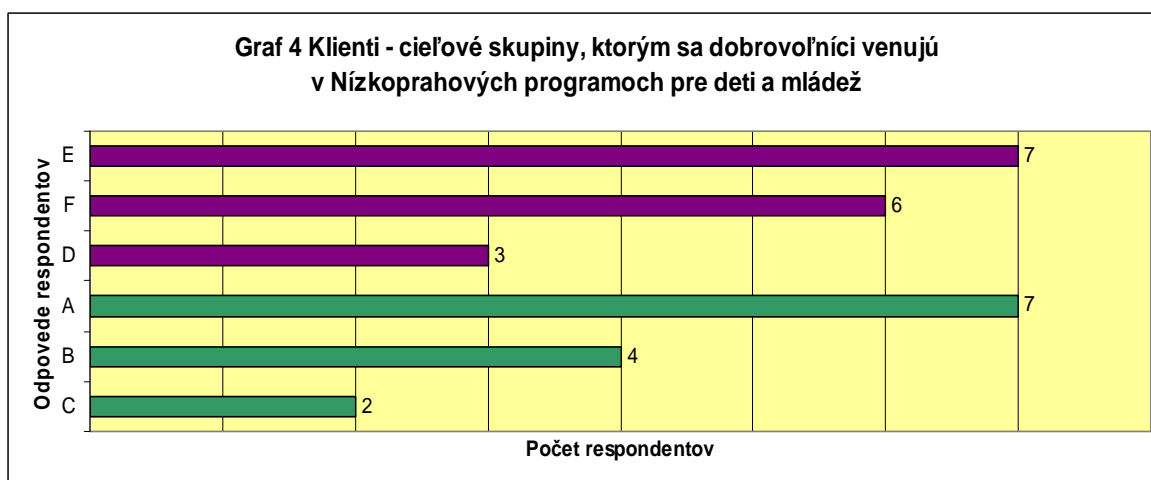
Graf 3 Odpoveď respondentov na otázku: „Zakrúžkujte, do akej miery Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež využíva prácu dobrovoľníkov.“

Graf 3: Legenda	
Odpoveď A	činnosť zariadenia a jeho chod je priamo závislý na dobrovoľníckej pomoci a bez nej by zariadenie nemohlo plniť svoje ciele
Odpoveď B	činnosť zariadenia nie je priamo závislá na dobrovoľníkoch, ale títo mu pomáhajú skvalitniť služby, či lepšie naplňať jeho ciele
Odpoveď C	iné
Graf 3: Matica odpovedí respondentov	
Odpoveď C	Výroky respondentov
	v našom zariadení nepracujú dobrovoľníci
	dobrovoľníci sú pre nás nenahraditeľní, nakoľko sú predprípravou zamestnancov

Na základe odpovedí na túto otázku sme chceli zistiť, do akej miery NPDM využívajú a potrebujú prácu dobrovoľníkov. Väčšina respondentov (4) sa vyjadrila, že činnosť zariadenia, v ktorom pracujú síce nie je priamo závislá na dobrovoľníkoch, ale dobrovoľníci nízkoprahovému programu pomáhajú skvalitniť jeho služby a naplňať jeho ciele. Ako sme sa od našich respondentov ďalej dozvedeli, sú aj NPDM, ktorých chod a fungovanie je na dobrovoľníkoch priamo závislý. Podľa ich výpovedí sa v našom prieskume zúčastnili tri zariadenia, ktoré túto skutočnosť potvrdili.

Graf 4 Odpoveď respondentov na otázku: „Akej klientele - cieľovej skupine sa venuje Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež?“

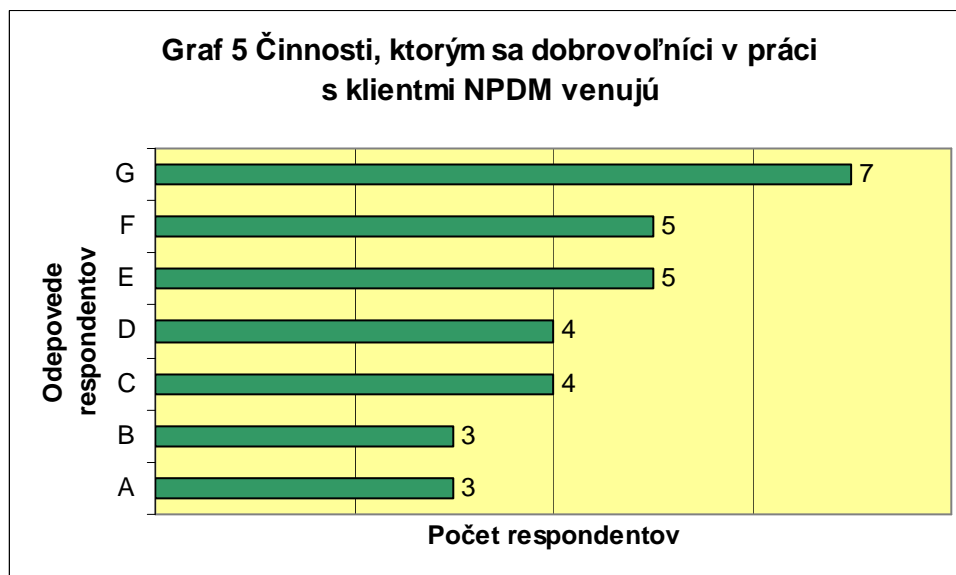

Graf 4: Legenda		
Prostredie, z ktorého cieľová skupina (deti a mládež) NPDM pochádza		
Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Marginalizované prostredie	A	7
Asociálne a rizikové prostredie	B	4
Bližšie nešpecifikované prostredie	C	2
Vekové rozpätie cieľovej skupiny		
Predškolský vek (do 6 r.)	D	3
Deti a mládež navštevujúce ZŠ (do 15 r.)	E	7
Deti a mládež navštevujúce SŠ a staršie (do 26 r.)	F	6

Najpočetnejšou skupinou klientov Nízkoprahových programov pre deti a mládež, ktoré participovali na našom prieskume sú klienti (deti a mládež, ale tiež aj ich rodinní príslušníci) z marginalizovaných skupín obyvateľstva (7 odpovedí respondentov), kde počítame nielen občanov Rómskeho etnika, ale aj iné sociálne vylúčené skupiny obyvateľstva, ako sú obyvatelia mestských ubytovní a nízko-nákladových bytov alebo tzv. neplatiči. Štatisticky významnou je aj skupina klientov (4 odpovede respondentov) pochádzajúcich z asociálneho a rizikového prostredia.

Čo sa týka vekového rozpätia klientov NPDM, rozdelili sme ich do troch skupín, pričom najviac početná (7 odpovedí) sa ukazuje skupina detí a mládeže, ktorá navštevuje ZŠ. Naopak najmenej početná je skupina detí predškolského veku (3 odpovede).

Graf 5 Odpoveď respondentov na otázku: „Akým činnostiam sa Vaši dobrovoľníci venujú vo svojej práci s klientmi Nízkoprahových programoch pre deti a mládež?“

Graf 5: Legenda

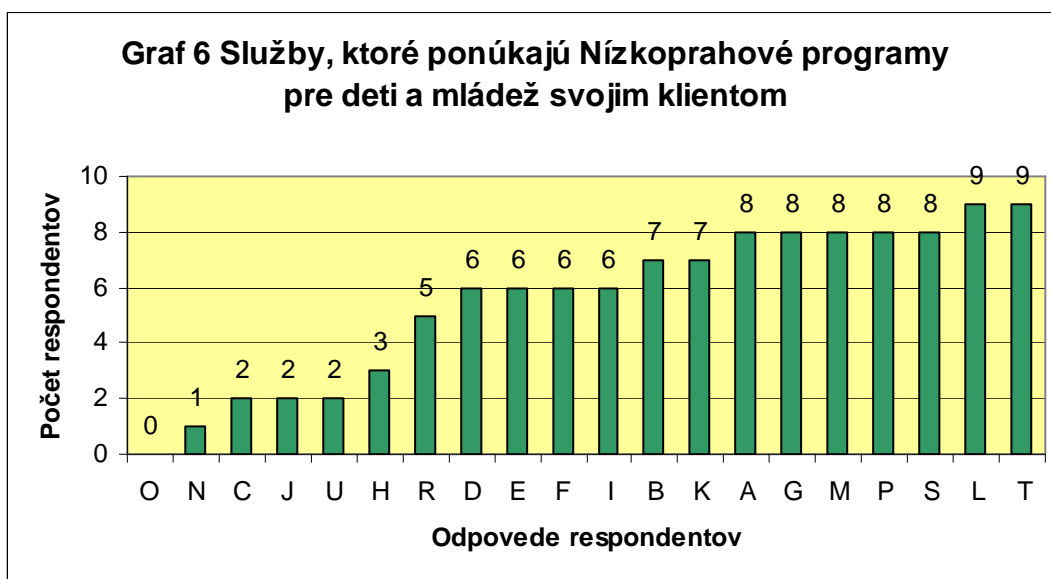
Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Športové aktivity	A	3
Výlety a tábory	B	3
Prevenčia a vzdelávanie	C	4
Tvorivé dielne	D	4
Hranie spoločenských hier	E	5
Iné voľno-časové aktivity	F	5
Doučovanie a písanie domácich úloh	G	7

Graf 5: Matica odpovedí respondentov

Kategória	Výroky respondentov
Iné voľno-časové aktivity	fyzioterapeutické cvičenia
	cvičenia na rozvoj jemnej a hrubej motoriky detí potrebných pre nástup do ZŠ
	hra na klavíri
	krúžok varenia
	čítanie kníh z knižnice NZDM

Dobrovoľníci sa pri práci s klientmi (deťmi a mladými ľuďmi) venujú rôznym druhom činností. Ako najpočetnejšie sa ukazujú doučovanie a pomoc pri písaní domácich úloh (7). Druhou najpočetnejšou skupinou sú voľno-časové aktivity s klientmi vo všeobecnosti (čiže bližšie nešpecifikované) (5) a rovnako početnou skupinou (5) je aj hranie spoločenských hier, pričom nám však respondenti prizvukovali fakt, že hry a voľno-časové aktivity nie sú cieľom zariadenia, ale prostriedkom nadviazania kontaktu s klientmi.

Graf 6 Odpoveď respondentov na otázku: „Aké služby ponúka Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež Vaším klientom?“

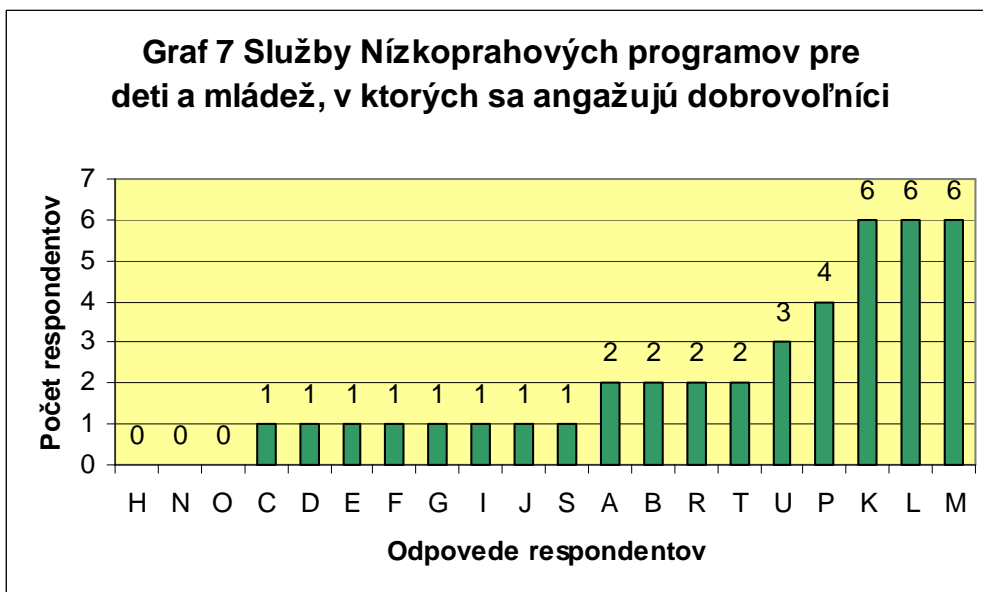

Graf 6: Legenda		Početnosť odpovede
Možnosti odpovede		
A	spolubytie a prijatie v bezpečnom priestore	8
B	kontaktná práca	7
C	prípadová práca	2
D	situačná intervencia	6
E	krízová intervencia	6
F	sprevádzanie klienta k odborníkovi alebo nadväzujúcej inštitúcii	6
G	základné poradenstvo	8
H	špecializované poradenstvo	3
I	podpora pri presadzovaní práv a záujmov klientov	6
J	iné typy služieb (uved'te aké)	2
K	hranie spoločenských hier	7
L	športová činnosť	9
M	tvorivé aktivity	8
N	skúšobňa kapiel	1
O	prevádzka čajovne alebo nealko baru	0
P	príprava do školy a písanie domácich úloh	8
R	iné voľno-časové aktivity (uved'te aké)	5
S	aktivity zamerané na prevenciu	8
T	aktivity zamerané na výchovu a vzdelávanie	9
U	iné aktivity (uved'te aké)	2

Graf 6: Matica odpovedí respondentov			
Odpoveď J Iné typy služieb	Kategória	Výroky respondentov	Početnosť odpovede
	Pomoc	- potravinová pomoc - poskytovanie ošatenia	1
	Poradenstvo	- psychologické poradenstvo - právne poradenstvo	1
Odpoveď R Iné voľno-časové aktivity	Kategória		Početnosť odpovede
	Internet		2
	Tanečné tréningy		1
	Výlety, tábory		2
	Lezenie		1
	Kružok varenia		1
	Babské dni		1
Odpoveď U Iné aktivity	Výroky respondentov		
	- diskusné aktivity - komunitné aktivity		
	- modlitba - príprava na sviatosti		

Nížkoprahový program pre deti a mládež je charakteristický bohatou ponukou rôznych druhov služieb. Nasledujúci graf poskytuje prehľad najfrekvencovanejších služieb, ktoré ponúkajú zariadenia, v ktorých pracujú naši respondenti. Ako uvádzajú naši respondenti, všetky zariadenia, ktoré participujú na našom prieskume svojim klientom ponúkajú výchovno-vzdelávacie aktivity a tiež sa s nimi venujú športovej činnosti. Ďalšou veľmi početnou skupinou odpovedí respondentov (8) tvorilo spolubytie a prijatie v bezpečnom priestore a tiež základné poradenstvo, aktivity zamerané na prevenciu, tvorivé dielne a krúžok doučovania a písania domácich úloh so školopovinnými deťmi. Zaujímavým zistením je, že prípadovej práci s klientom sa naproti základnému poradenstvu (8 odpovedí) venujú len dve zariadenia.

Graf 7 Odpoveď respondentov na otázku: „V ktorých službách, ktoré Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež ponúka, angažujete svojich dobrovoľníkov?“

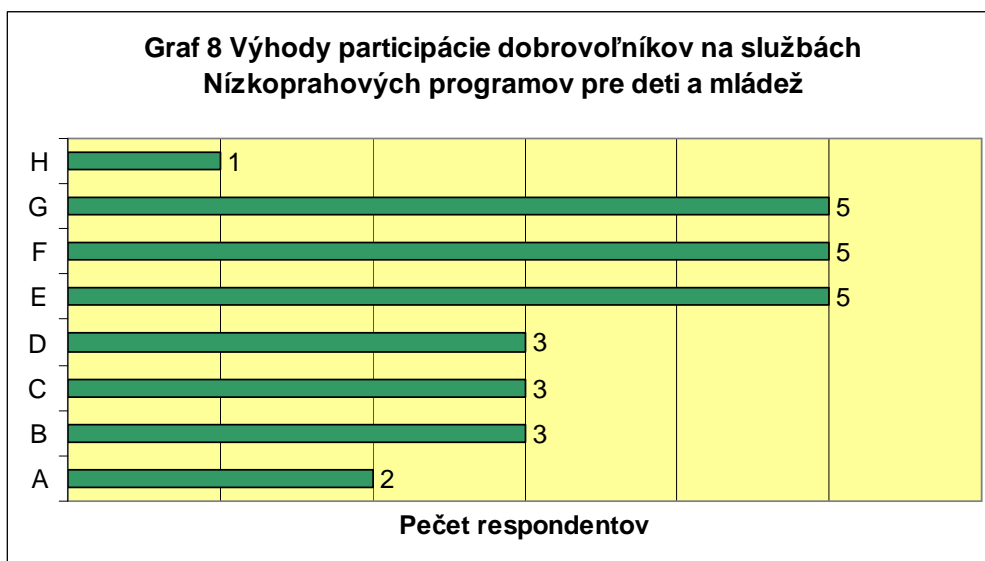

Graf 7: Legenda		
Možnosti odpovede		Početnosť odpovede
A	spolubytie a prijatie v bezpečnom priestore	2
B	kontaktná práca	2
C	prípadová práca	1
D	situačná intervencia	1
E	krízová intervencia	1
F	sprevádzanie klienta k odborníkovi alebo nadväzujúcej inštitúcii	1
G	základné poradenstvo	1
H	špecializované poradenstvo	0
I	podpora pri presadzovaní práv a záujmov klientov	1
J	iné typy služieb (<i>uved'te aké</i>)	1
K	hranie spoločenských hier	6
L	športová činnosť	6
M	tvorivé aktivity	6
N	skúšobňa kapiel	0
O	prevádzka čajovne alebo nealko baru	0
P	príprava do školy a písanie domácich úloh	4
R	iné voľnočasové aktivity (<i>uved'te aké</i>)	2
S	aktivity zamerané na prevenciu	1
T	aktivity zamerané na výchovu a vzdelávanie	2
U	iné aktivity (<i>uved'te aké</i>)	3

Graf 7: Matica odpovedí respondentov	
Kategória	Výroky respondentov
Odpoveď J	- pomoc pri poskytovaní ošatenia
Odpoveď R	- krúžky rôzneho druhu
	- modlitba
Odpoveď U	- príležitostné sviatky (karneval, Vianoce, Veľká noc)
	- komunitné aktivity
	- diskusné aktivity

Dobrovoľníci sú v NPDM zapájaní do rôznych činností. Najčastejšie sa venujú priamej práci s deťmi, s ktorými realizujú najmä tvorivú činnosť, športové aktivity a hrajú sa s nimi spoločenské hry. Aj tu respondenti prízvukovali, že hra nie je samoučelná, ale je v prvom rade prostriedkom kontaktu s detským klientom. Naopak NPDM svojich dobrovoľníkov nezapája do poradenských služieb s klienti, či do krízovej a situačnej intervencie, nakoľko podľa našich respondentov na to dobrovoľník nemá dostatok skúseností, zručností, profesionality, či zodpovednosti. Dobrovoľníci sú však v malej miere (podľa 2 respondentov) pripúšťaní ku kontaktnej a hlavne prvokontaktnej práci s klientom.

Graf 8 Odpoveď respondentov na otázku: „Popíšte výhody participácie dobrovoľníkov na službách Nízkoprahových programov pre deti a mládež?“

Graf 8: Legenda

Kategória	Označenie Kategórie	Početnosť odpovede
Prínos pre dobrovoľníka - získanie praxe a vzťahu s deťmi a mládežou	A	2
Prínos pre organizáciu - dobrovoľník sa môže vďaka skúsenostiam stať zamestnancom	B	3
Nápaditosť, kreativita, iný pohľad na službu	C	3
Prínos pre deti a mládež - pochopenie, pozitívne vzory)	D	3
Odbremenenie zamestnancov	E	5
Pomoc pri realizácii služby	F	5
Individuálny prístup ku klientovi	G	5
Bez odpovede	H	1

Participácia dobrovoľníkov na službách NPDM má svoje nesporné výhody. Nás v tejto otázke zaujímalo, aké výhody v zapojení dobrovoľníkov v ich zariadení vidia naši respondenti. Najpočetnejšiu skupinu odpovedí (5) tvorili tieto kategórie: „pomoc pri realizácii služby“ (napr. pri akciách rozsiahlejšieho charakteru), „odbremenenie zamestnancov“ (dobrovoľník sa môže venovať mladšiemu dieťaťu, kým pracovník NPDM robí poradenský rozhovor s jeho starším súrodencom) a „individuálny prístup ku klientovi“ (túto odpoveď vysvetlil jeden náš respondent jednoducho a to tým, že: „Naši pracovníci majú denne v klube na každý prst na ruke aj 2-3 klientov a rozkrájať sa preto jednoducho nemôžu! Tu pomôžu iba dobrovoľníci.“)

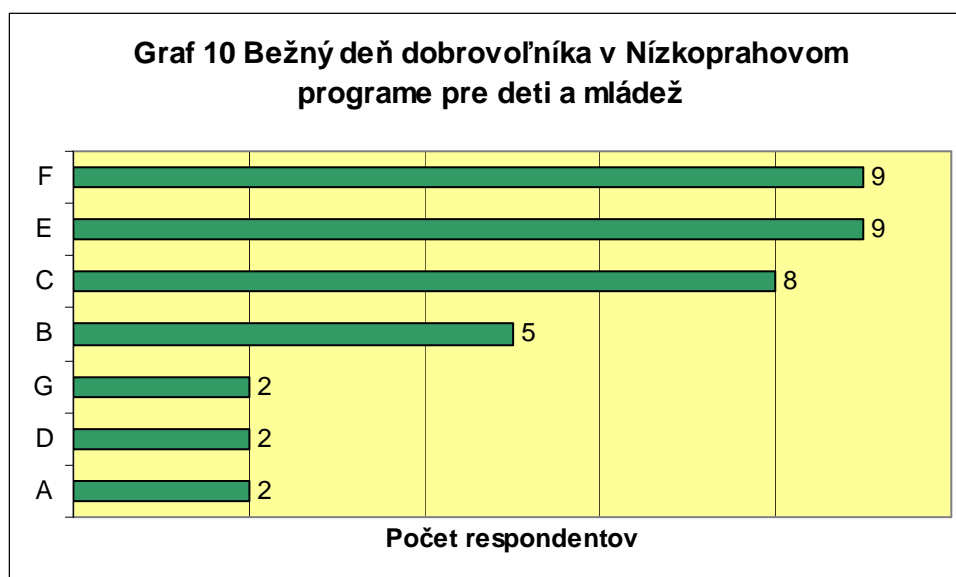
Graf 9 Odpoveď respondentov na otázku: „Popíšte nevýhody participácie dobrovoľníkov na službách Nízkoprahových programov pre deti a mládež?“

Graf 9: Legenda		
Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Malá flexibilita a ochota prispôbiť sa	A	2
Osobná angažovanosť a stretý záujmov	B	2
Nedostatočná zodpovednosť	C	3
Fluktuácia dobrovoľníkov a krátkodobý záujem o aktivitu	D	3
Neprofesionalita a málo skúseností	E	5
Bez odpovede	F	2

Všetko, čo má svoje výhody, musí mať zákonite aj svoje nevýhody a inak to nie je ani s participáciou dobrovoľníkov na službách NPDM. Najväčšiu nevýhodu spolupráce NPDM s dobrovoľníkmi vidia naši respondenti práve v už vyššie spomínanej neprofesionalite dobrovoľníkov a v nedostatku skúseností (5 odpovedí). Ďalším problémom podľa nich je vysoká fluktuácia dobrovoľníkov a ich strata záujmu o realizáciu danej služby alebo celkovo o klub, či cieľovú skupinu klientov (3 odpovede). Kategóriu bez odpovede nám vyplnili 2 respondenti, pričom jeden z nich sa vyjadril, že: „Na túto otázku neviem odpovedať.“, a druhý respondent je zo zariadenia, ktoré nespolupracuje s dobrovoľníkmi.

Graf 10 Odpoveď respondentov na otázku: „Popíšte ako vyzerá bežný deň Vašich dobrovoľníkov v Nížkoprahovom programe pre deti a mládež.“

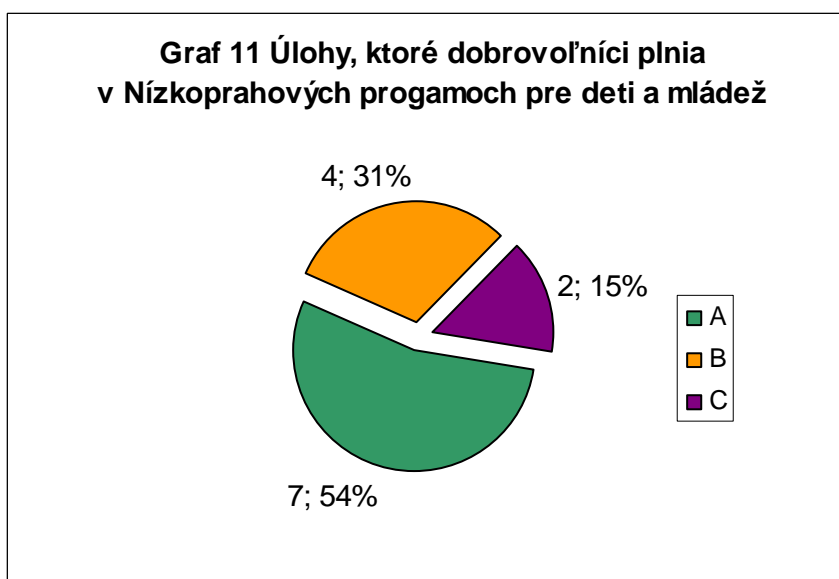
Graf 10: Legenda

Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Zapísanie do knihy príchodov a odchodov	A	2
Naladenie sa na službu	B	5
Príprava na aktivitu	C	8
Nakontaktovanie a motivovanie klientov na aktivitu	D	2
Zápis správy z aktivity	E	9
Intervízne stretnutie po skončení služby	F	9
Upratovanie klubu	G	2

Všetko musí mať svoj poriadok, svoj sled udalostí, svoj harmonogram. Tak je to aj v prípade dobrovoľníkov v NPDM. Cieľom tejto otázky bolo od našich respondentov zistiť, ako vyzerá bežný deň dobrovoľníka v ich zariadení. Odpovede jednotlivých respondentov sa od seba veľmi nelíšili, ale nám poskytli celkový obraz o tom, čo všetko dobrovoľníci v NPDM robia (viď. legenda grafu, kde sú tieto činnosti dobrovoľníkov zapísané v chronologickom poradí, kde „A“ je prvá činnosť, ktorú dobrovoľník vykonáva keď príde na službu do centra a „G“ je činnosť posledná.

Ako je aj vidieť na grafe, všetky NPDM zariadenia najviac bazírujú na tom, aby dobrovoľníci (rovnako ako riadni pracovníci klubu) zapisovali svoje správy z jednotlivých služieb v klube a zúčastňovali sa na intervíznych a na supervíznych stretnutiach.

Graf 11 Odpoveď respondentov na otázku: „Aké úlohy musí dobrovoľník vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež plniť?“

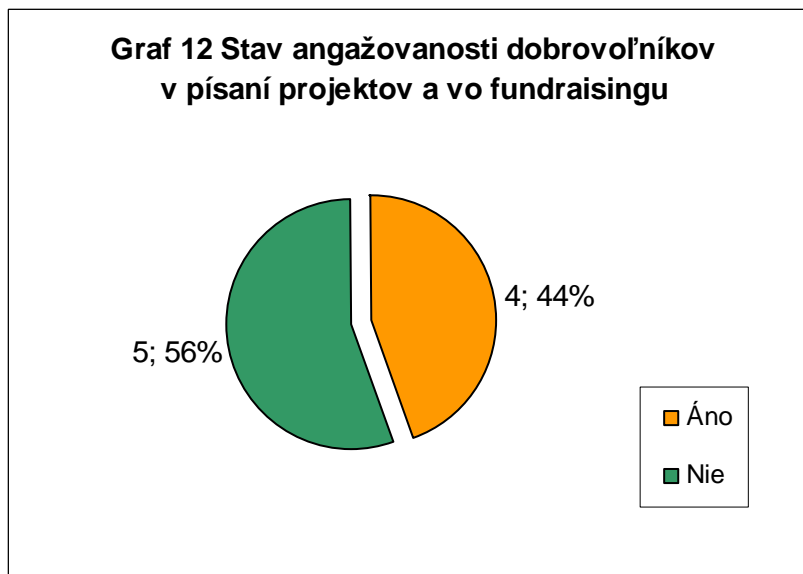

Graf 11: Legenda		
Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Dodržiavať harmonogram služieb v NPDM	A	7
Musia si plniť svoje povinnosti (viď. Graf 15 - povinnosti dobrovoľníka v NPDM)	B	4
Iné	C	2

Graf 11: Matica odpovedí respondentov	
Kategória	Výroky respondentov
Iné	- dobrovoľníci sledujú grantové výzvy a zaujímavosti pre program - dobrovoľníci majú na starosti e-maily a facebook
	- dobrovoľníci sa zapájajú do tvorby návrhov na zmenu zariadenia klubu, či zmenu podoby jednotlivých aktivít

Pri tejto otázke nás zaujímalo, aké úlohy sú dobrovoľníkovi v NPDM zadávané. Pre veľkú rôznorodosť výrokov respondentov sme kategórie nakoniec pomenovali veľmi jednoducho, ba až všeobecne. Najviac respondentov (7) sa zhodlo, že dobrovoľník má za úlohu dodržiavať harmonogram svojich služieb v NPDM (v klube alebo v teréne), aby sa nestalo, že nejaká služba zostane pre nedisciplinovanosť dobrovoľníka personálne nepokrytá. Ďalší 4 respondenti sa zhodli, že úlohy dobrovoľníka sú vlastne jeho povinnosťami. Keďže nám respondenti vlastne písali rovnaké výroky do oboch týchto otázok, rozhodli sme sa odpovede týchto respondentov zaradiť do kategórie B s tým, že jej obsah je ďalej opísaný v grafe 15).

Graf 12 Odpoveď respondentov na otázku: „Angažujete svojich dobrovoľníkov do tvorby a písania projektov alebo do iného typu fundraisingu - teda získavania finančných a nefinančných zdrojov pre Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež?“

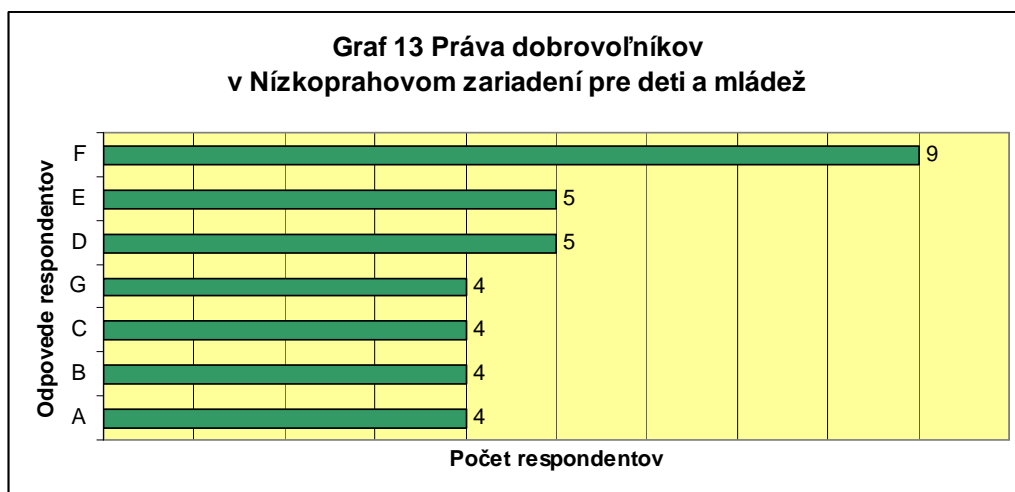

Tabuľka 3 Stav angažovanosti dobrovoľníkov v písaní projektov a vo fundraisingu

Vyjadrenia respondentov (Graf 12) odpoveď „Áno“	
Kategória	Početnosť odpovede
Dobrovoľník chce sám písať projekty	3
Dobrovoľník je prizvaný k písaniu projektov	1
Dobrovoľník zháňa kontakty na darcov	2
Vyjadrenia respondentov (Graf 12) odpoveď „Nie“	
Kategória	Početnosť odpovede
Písanie projektov a fundraising je výlučne v kompetencii projektových koordinátorov alebo vedúcich pracovníkov zariadenia	5

Tu nás zaujímalo, či je písanie projektov a zháňanie finančných a nefinančných darov iba v kompetencii projektových koordinátorov a vedúcich pracovníkov alebo sú k tomu pripúšťaní aj dobrovoľníci. Respondenti sa za svoje organizácie vyjadrili, že väčšina NPDM (5) svojich dobrovoľníkov k projektovaniu vôbec nepúšťa, nakoľko organizácie majú na tento účel zamestnaných ľudí. Zaujímavé je vyjadrenie, že sami dobrovoľníci nemajú snahu a iniciatívu písať projekty, a preto nad ich zapojením do tejto činnosti koordinátori ani neuvažujú. Dobrovoľníci sú podľa respondentov preto skôr vhodní ku vyhľadávaniu grantových výziev alebo hľadaniu nových darcov.

Graf 13 Odpoveď respondentov na otázku: „Aké práva má dobrovoľník v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež?“

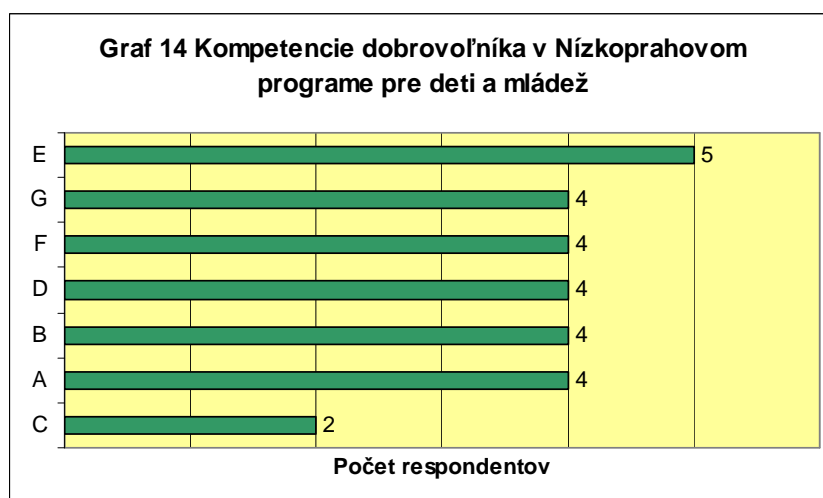

Graf 13: Legenda

Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Právo dávať návrhy a rozhodovať	A	4
Právo na pochvalu	B	4
Právo na intervíziu a supervíziu	C	4
Právo niečo odmietnuť	D	5
Právo na vzdelávanie a profesijný rast	E	5
Právo používať materiál, pomôcky, priestory a techniku zariadenia	F	9
Právo požiadať o pomoc	G	4

Každý človek má určité svoje práva a inak to nie je ani s dobrovoľníkmi. Práva dobrovoľníka sú „okrem tých ľudských“, ako sa s úsmevom počas jediného osobného rozhovoru v zariadení vyjadril jeden respondent aj iné práva, ktoré sú pre prácu v NPDM o niečo špecifickejšie, ako tie ľudské. Najviac respondentov, resp. všetci (9) sa zhodli na práve dobrovoľníka používať materiál, pomôcky, priestory a techniku zariadenia. Ďalej nasledovalo právo na vzdelávanie a profesijný rast (5 odpovedí), a „právo povedať STOP!“, resp. právo odmietnuť niečo alebo, ako to iní respondent nazval: „Zásada dobrovoľnosti platí aj pre dobrovoľníka.“ (5 odpovedí). Zaujímavým právom, na ktorom sa zhodli 4 respondenti je napr. „právo požiadať o pomoc“.

Graf 14 Odpoveď respondentov na otázku: „Aké kompetencie má dobrovoľník v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež?“

Graf 14: Legenda

Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Vykázanie klienta zo zariadenia	C	2
Udržovať disciplínu	F	4
Ukladať sankcie klientom	D	4
Udeľovať body za dobré správanie	G	4
Riešiť malé nehody a prešľapy	B	4
Nahliadnutie do spisov klientov	A	4
Iniciovať hry	E	5

Aby mohol dobrovoľník v NPDM a hlavne v súvislosti s prácou s klientmi plnohodnotne fungovať, musia mu byť „zhora“ dané aj nejaké kompetencie. Cieľom tejto otázky bolo zistiť, aké veľké právomoci dalo vedenie NPDM svojim dobrovoľníkom. Najpočetnejšou kategóriou odpovedí bolo „Iniciovanie hier“, ktoré potvrdilo 5 respondentov. Ďalšou, pomerne veľkou skupinou kompetencií (4 odpovede) sú tie, vďaka ktorým dobrovoľník môže a je schopný udržovať v klube alebo v teréne poriadok a disciplínu (vyjadrenie respondenta: „Nedovoliť klientom skákať mi po hlave.“). Jedná sa nasledovné kompetencie: „udržovať disciplínu“, „riešiť malé nehody a prešľapy klientov“, „udeľovať klientom body za dobré správanie“. Čo sa týka udeľovania sankcií klientom, tu sa vyjadrenia respondentov veľmi líšia - jedni (4 respondenti) sú len za udeľovanie drobných sankcií a (4) zároveň za to, aby aj dobrovoľníci mohli udeľovať tzv. „dištance“ zo zariadenia pre nedisciplinovaných klientov, no na druhej strane, iní sú zas zásadne proti udeľovaniu dištancov klientom dobrovoľníkmi (2 odpovede).

Graf 15 Odpoveď respondentov na otázku: „Aké povinnosti má dobrovoľník v Nížkoprahovom programe pre deti a mládež?“

Graf 15: Legenda

Kategória	Označenie kategórie	Počnosť odpovede
Dodržiavanie pravidiel, štandardov NPDM, manuálov, smerníc a etického kódexu	A	8
Zúčastňovanie sa intervízií a supervízií	B	6
Pracovať podľa dohody	C	6
Písať správy zo služieb	D	4
Viesť evidenciu klientov a zapisovať si dochádzku	E	4
Iné	F	3

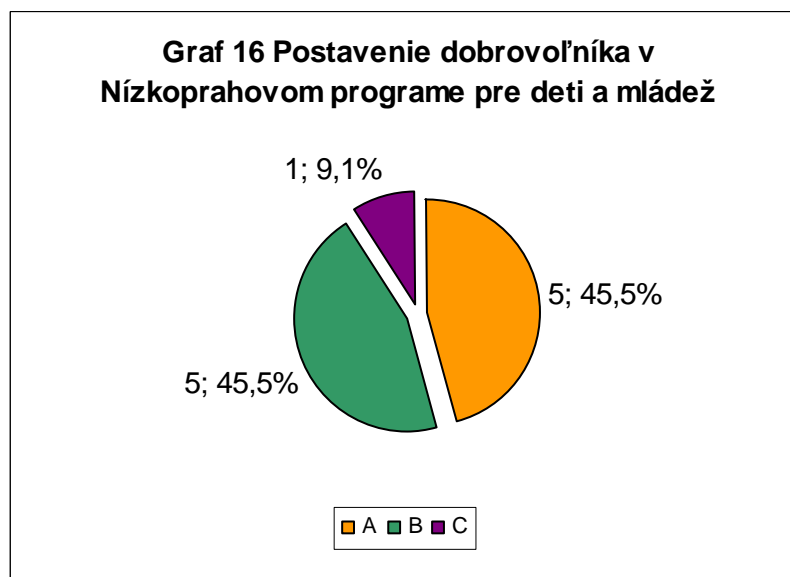
Graf 15: Matica odpovedí respondentov

Výroky respondentov	
Kategória Iné	- udržiavať si istú mieru kompetencií, ďalej sa vzdelávať a zvyšovať si profesionalitu
	- podpisovať hmotnú zodpovednosť a BOZP
	- podávať informácie, ktoré majú dôležitý vplyv na pracovný tím alebo prácu vo všeobecnosti

Ako by to vyzeralo, keby tam, kde sú nejaké práva a kompetencie neboli aj nejaké povinnosti. Od našich respondentov sme sa dozvedeli, že dobrovoľníci majú voči NPDM, či práce s klientmi povinnosti. Za najdôležitejšiu povinnosť respondenti označili zásadu povinnosti dodržiavať pravidlá, štandardy NPDM, dobrovoľnícke manuály, interné smernice o práci s klientmi a v neposlednom rade dodržiavať etický kódex (8 odpovedí).

Dôležitou povinnosťou podľa respondentov je tiež zapisovanie evidencie a písanie správ zo služieb, dodržiavanie termínov a harmonogramu zariadenia a tiež zúčastňovanie sa na intervízijských a na supervízijských stretnutiach NPDM.

Graf 16 Odpoveď respondentov na otázku: „Aké postavenie má dobrovoľník v tíme pracovníkov Vášho Nízkoprahového programu pre deti a mládež?“

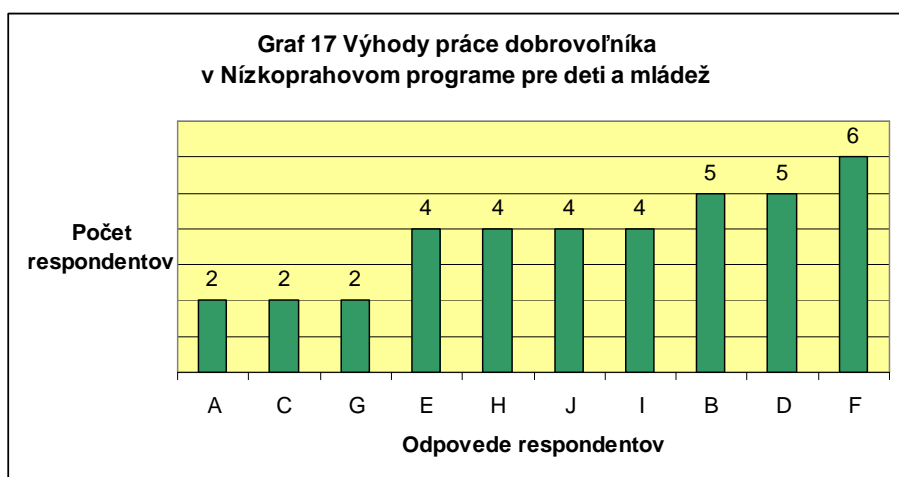
Graf 16: Legenda		
Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Asistent sociálneho pracovníka	A	5
Rovnocenný člen tímu	B	5
Dobrovoľník nie je súčasťou tímu (pretože nepracuje v NPDM)	C	1

V tejto otázke nás zaujímalo, ako vnímajú postavenie dobrovoľníka zamestnanci NPDM a akým spôsobom ho začleňujú do svojho pracovného tímu. Ako sme sa dozvedeli, ani jedno zariadenie, resp. tím pracovníkov v zariadení, neberie dobrovoľníka ako svojho podriadeného. 5 respondentov sa vyjadrilo, že dobrovoľník je rovnocenným členom jeho tímu a ďalších 5 respondentov sa vyjadrilo, že postavenie dobrovoľníka chápu v zmysle asistencie sociálnemu pracovníkovi. Aj v tejto otázke nastala situácia, že máme vyšší počet odpovedí, ako máme respondentov v prieskumnom súbore. Dôvod je taký, že viaceré zariadenia majú tzv. „mladších“ a „starších“ dobrovoľníkov, pričom mladších dobrovoľníkov v zácviku označujú za asistentov a tých starších a skúsenejších dobrovoľníkov považujú za rovnocenných partnerov.

Poznámka: Čo sa týka výhod a nevýhod práce dobrovoľníkov v NPDM, v našom prieskumnom dotazníku sa nachádzajú dva typy otázok. V prvom type sme sa pýtali na výhody a následne na nevýhody spolupráce NPDM zariadenia s dobrovoľníkmi a v druhom type otázky sme sa pýtali na výhody a následne na nevýhody zapojenia dobrovoľníka do práce s cieľovou skupinou NPDM. Naši respondenti však aj napriek inštrukciám, svoje odpovede na tieto dva typy otázok alebo nepochopili alebo sa im nechcelo vyplňovať dve podobné položky, a tak sa k niektorým typom otázok alebo nevyjadrili alebo napísali do oboch dvojíc identické odpovede, následkom čoho by sa tieto dvojice otázok nedali samostatne vyhodnotiť. Rozhodli sme sa preto pri ich analýze urobiť výnimku a spojiť tieto dve dvojice otázok do dvoch samostatných grafov:

Graf 17 Výhody práce dobrovoľníka v Nízkoprahovom zariadení pre deti a mládež;

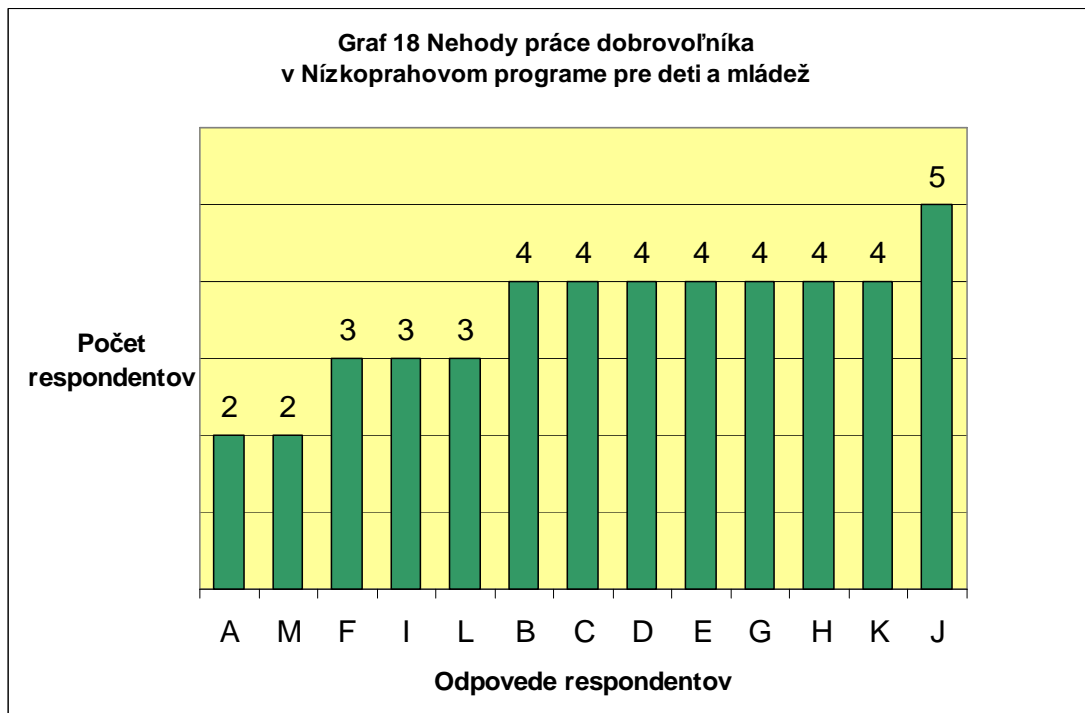
Graf 18 Nevýhody práce dobrovoľníka v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež.

Graf 17: Legenda

Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Dobrovoľník prináša nové kontakty na darcov	A	2
Personálne obohatenie tímu (viac pracovníkov v rovnakom čase)	B	5
Z dobrovoľníkov sa môžu stať zamestnanci NPDM	C	2
Viac pochopenia pre cieľovú skupinu	D	5
Dobrovoľníci sú pozitívnym identifikačným vzorom pre klientov	E	4
Kreativita, nápady a nový pohľad na veci, či cieľovú skupinu	F	6
Ľahšia komunikácia s cieľovou skupinou a získavajú si ich dôveru	G	2
Dobrovoľníci učia klientov dodržiavať pravidlá a riešiť konflikty	H	4
Šetrenie nákladov na mzdy zamestnancov	I	4
Časová flexibilita	J	4

Za nespornú a zároveň za najpočetnejšiu výhodu participácie dobrovoľníkov na práci NPDM respondenti považujú ich kreativitu, nové nápady a iný pohľad na veci, situácie, či cieľovú skupinu (6 odpovedí). Ako sa vyjadrila jedna respondentka: „Nielen dobrovoľníci sa učia novým veciam od nás, ale práveže najmä ja, ako koordinátorka dobrovoľníkov sa učím veľa nových vecí od nich.“ „Dobrovoľníci majú vďaka svojej mladosti pre klientov viac pochopenia, dokážu s nimi ľahšie komunikovať, získať si ich dôveru a nadviazať prvý kontakt.“ hovorí iný respondent a ďalší 4 s jeho tvrdením súhlasia. Aj ďalší respondent vyratúva nespočetné výhody prítomnosti dobrovoľníka v NPDM: „Je to priama úmera - čím viac je dobrých ľudí v správnom čase na správnom mieste, tým viac klientov sa u nás usmieva.“ Iní zase tvrdia, že dobrovoľníci sú pre klientov pozitívnym identifikačným vzorom (4), ktorý klientov učí ako sa správať a dodržiavať pravidlá (4).

Graf 18: Legenda

Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Dobrovoľník má nesprávne motívy	A	2
Náročnosť koordinácie dobrovoľníkov	B	4
Náklady na vzdelávanie	C	4
Dlhý čas, kým sa dobrovoľník zacvičí	D	4
Fluktuácia dobrovoľníkov	E	4
Neprofesionalita	F	3
Menšia zodpovednosť	G	4
Dobrovoľník má problém s udržaním disciplíny	H	4
Direktívne vedenie klientov	I	3
Ľahká manipulovateľnosť dobrovoľníka klientmi	J	5
Málo skúseností s riešením konfliktov	K	4
Vybočovanie so štandardov	L	3
Žiadne nevýhody	M	2

Ako nič na svete, ani dobrovoľníci nie sú dokonalí a tak nás v tejto otázke zaujímalo, aké nevýhody vidia respondenti v práci dobrovoľníkov v NPDM. Na základe ich odpovedí sme zistili, že za najväčšiu nevýhodu práce dobrovoľníkov v NPDM vidia v submisívne povahe niektorých dobrovoľníkov, vďaka ktorej sú títo dobrovoľníci klientmi ľahko manipulovaní (5 respondentov má takýto názor) a nevie si v styku s klientmi udržať disciplínu (myslia si to 4 respondenti). Za nevýhodu respondenti ďalej považujú napr. náročnosť koordinácie dobrovoľníkov, čo potvrdzuje aj vyjadrenie jednej respondentky: „Dobrovoľníci sú ďalšou cieľovou skupinou nás koordinátorov, o ktorú sa musíme starať nad rámec našich iných

pracovných povinností“. Ďalší problém vidí iná respondentka vo veľkej fluktuácii dobrovoľníkov - uvedieme aj jej tvrdenie, lebo veľa vystihuje: „Je ťažké povedať deťom, že dobrovoľník, na ktorého si v klube pri hrách tak zvykli, už nepríde lebo mu napr. končí vysokoškolská prax alebo ešte ťažšie je vysvetliť klientom, že už o prácu s nimi nemá záujem.“. Mnohí respondenti (4) uvádzajú za nevýhodu aj dosť dlhú dobu, kým sa dobrovoľník zacvičí natoľko, aby mohol rovnocenne vykonávať prácu spolu so zamestnancami a tiež niektorí (4) ľutujú náklady na vzdelávanie, ktoré treba do dobrovoľníka investovať vzhľadom na to, že sa im nepáči prístup niektorých z nich, ktorí sa napr. v rámci praxe alebo stáže stanú dobrovoľníkmi len „na papieri“.

Graf 19 Odpoveď respondentov na otázku: „Vedie si Váš Nížkoprahový program pre deti a mládež internú štatistiku o dobrovoľníkoch? Ak áno, čo v nej uvádzate? Ak nie, uveďte prečo.“

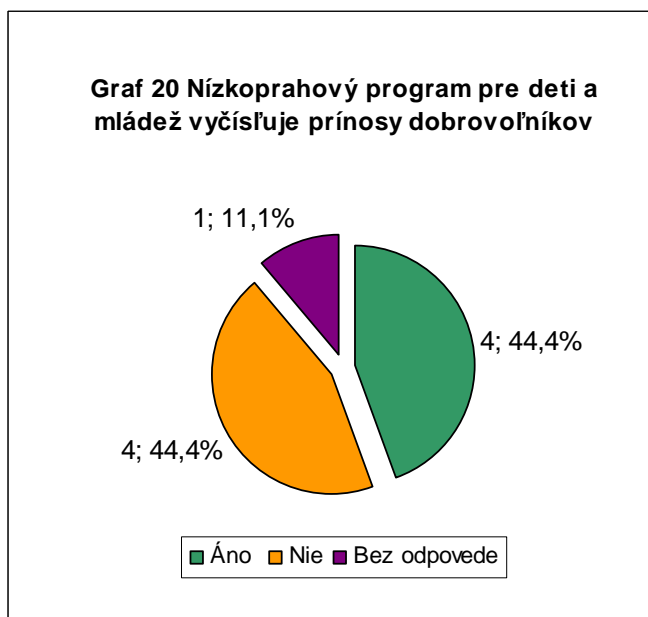

Tabuľka 4 Vedú si Nížkoprahové programy pre deti a mládež internú štatistiku o dobrovoľníkoch?

Vyjadrenia respondentov (Graf 19) odpoveď „Áno“	
Interná štatistika o dobrovoľníkoch obsahuje:	
Kategória	Početnosť odpovede
Dohoda/ zmluva o dobrovoľníckej práci	5
Životopis	3
Záznam o vstupnom pohovore/ vstupný dotazník	2
Počet dobrovoľníkov	6
Počet odpracovaných hodín na dobrovoľníka	6
Počet odpracovaných hodín na akciu	4
Samostatná evidencia kontaktov	2
Vyjadrenia respondentov (Graf 20) odpoveď „Nie“	
Odôvodnenie:	
Kategória	Početnosť odpovede
Nepracujeme s dobrovoľníkmi	1
Evidujeme štatistiku len priamych pracovníkov v zariadení	1

Odpovede respondentov na túto otázku boli rôzne, väčšinou sa však respondenti zhodli na tom, že do špeciálnej dobrovoľníckej zložky si zakladajú najmä životopisy dobrovoľníkov (3) a ich dohody o dobrovoľníckej práci (5). Zo štatistických ukazovateľov zariadenia vyhodnocujú hlavne počet dobrovoľníkov v zariadení (6) a pre účely projektov, počet odpracovaných hodín na dobrovoľníka (6) a tiež na akciu (4).

Graf 20 Odpoveď respondentov na otázku: „Vyčísluje si Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež prínosy dobrovoľníkov? Ak áno, uveďte prečo. Ak nie, uveďte prečo.“

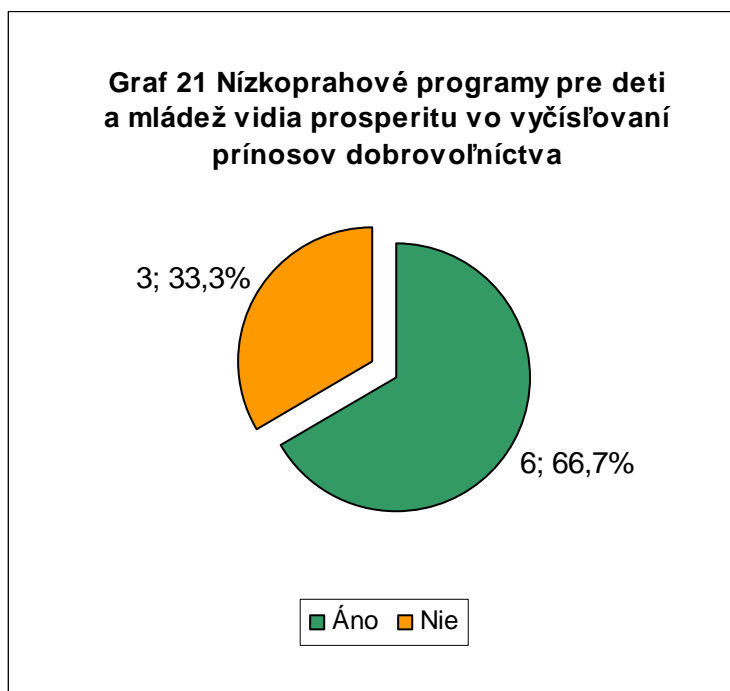

Tabuľka 5 Vyčíslujú si Nízkoprahové programy pre deti a mládež prínosy dobrovoľníkov?

Vyjadrenia respondentov (Graf 20) odpoveď „Áno“	
Katégoria	Početnosť odpovede
Pre vlastnú potrebu	1
Pre potreby projektov	1
Pre ocenenie práce verejnosťou	1
Pre samosprávu a darcov	1
Vyjadrenia respondentov (Graf 20) odpoveď „Nie“	
Katégoria	Početnosť odpovede
Koordinátori nepoznajú dôvod	1
Koordinátori na to nemajú čas ani chuť	1
Je to vyčerpávajúce	1
Eviduje sa len dochádzka	1
Vyjadrenia respondentov (Graf 20) kategória „Bez odpovede“	
Katégoria	Početnosť odpovede
Nepracujeme s dobrovoľníkmi	1

V tejto otázke nás zaujímalo, či si NPDM vôbec vyčísluje prínosy dobrovoľníctva a ak áno, prečo tak robí alebo ak nie, prečo tak nerobí. Odpovede respondentov, ktorých NPDM zariadenia prínosy svojich dobrovoľníkov vyčíslujú sú uvedené v tabuľke, z ktorej vyplýva, že väčšinou to NPDM nerobia kvôli sebe (3). Dostatočným dôvodom prečo NPDM zaujali k vyčísl'ovaniu prínosov dobrovoľníkov také stanovisko, ako zaujali, nám bol jasný z odpovede jednej respondentky - vedúcej organizácie: „Nerozumiem, čo znamená vyčísl'ovanie prínosov dobrovoľníkov.“ a odpoveď inej respondentky - koordinátorky bola: „Načo? Nechce sa mi to robiť. Mám dosť inej dôležitejšej roboty!“

Graf 21 Odpoveď respondentov na otázku: „Je podľa Vás prospešné vyčísl'ovať prínosy dobrovoľníckej práce? Ak áno, uveďte prečo. Ak nie uveďte dôvod.“

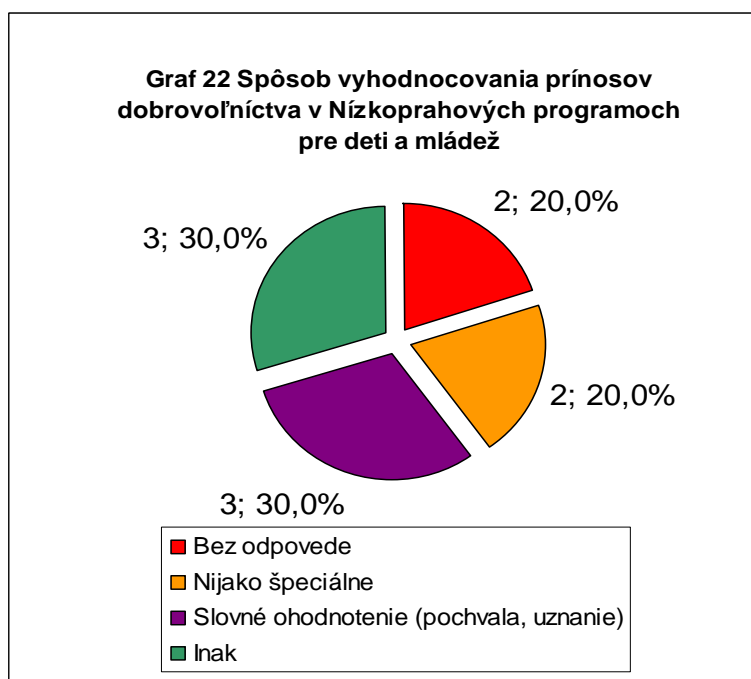

Tabuľka 6 Vidíte prospešnosť vo vyčísl'ovaní prínosov dobrovoľníckej práce?

Vyjadrenia respondentov (Graf 21) odpoveď „Áno“	
Kategória	Početnosť odpovede
Je to spätná väzba pre NPDM	2
Je to spätná väzba pre verejnosť a darcov	4
Vyjadrenia respondentov (Graf 21) odpoveď „Nie“	
Kategória	Početnosť odpovede
Viem o prínosoch, ale na čo ich vyčísl'ovať?	3

Aj v tejto otázke boli odpovede respondentov rôzne. Keď nebudeme rátať organizáciu, ktorá s dobrovoľníkmi nepracuje, zistíme, že sa nám pri tejto otázke respondenti rozdelili na dva tábory: jedni prínosy dobrovoľníctva vyčísl'ujú alebo to aspoň pokladajú za potrebné a vhodné, a tí druhí len odmietavo krúčia hlavami a hľadajú dôvody, aby to nemuseli robiť.

Graf 22 Odpoveď respondentov na otázku: „Akým spôsobom vyhodnocujete prínosy dobrovoľníckej práce vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež?“

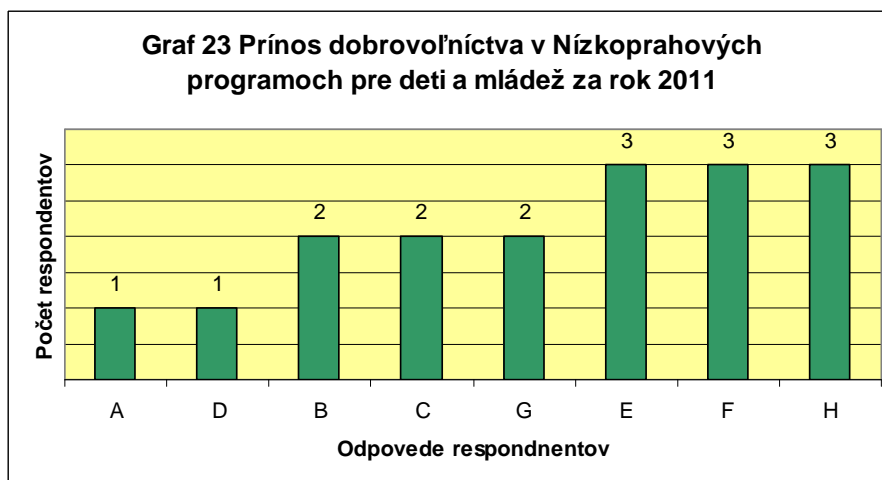

Graf 22: Matica odpovedí respondentov	
Kategória	Výroky respondentov
Inak	- prechodom kvalitného človeka do pracovného pomeru
	- príležitostným malým darčekom získaným od sponzora
	- udeľovanie diplomu a so všetkou parádou, ktorá k tomu patrí.

Odpovede našich respondentov sú znázornené v grafe vyššie. Pri odpovediach respondentov na túto otázku sme museli vytvoriť aj kategóriu s názvom „Iné“, kde sme uviedli výroky respondentov, ktorí vyhodnocujú prínosy svojich dobrovoľníkov naozaj veľmi špecificky. Nie v každom NPDM zariadení to totižto robia napr. verejne - udeľovaním diplomu a so všetkou parádou, ktorá k tomu patrí.

Neodpustíme si poznámku: Hoci otázky v dotazníku pred, aj za konkrétne touto otázkou ponímali o číselnom vyhodnocovaní dobrovoľníckej práce, o ktorej niektorí respondenti síce horlivo písali, že by bola prospešná a mala by svoje odopodstatnenie, sa paradoxne medzi odpoveďami (respondentov, ktorí majú z vyhodnocovaním prínosov dobrovoľníctva aj vlastné skúsenosti z praxe v NPDM) táto vyslovene „číselná“ odpoveď ani pri jednom respondentovi neobjavila.

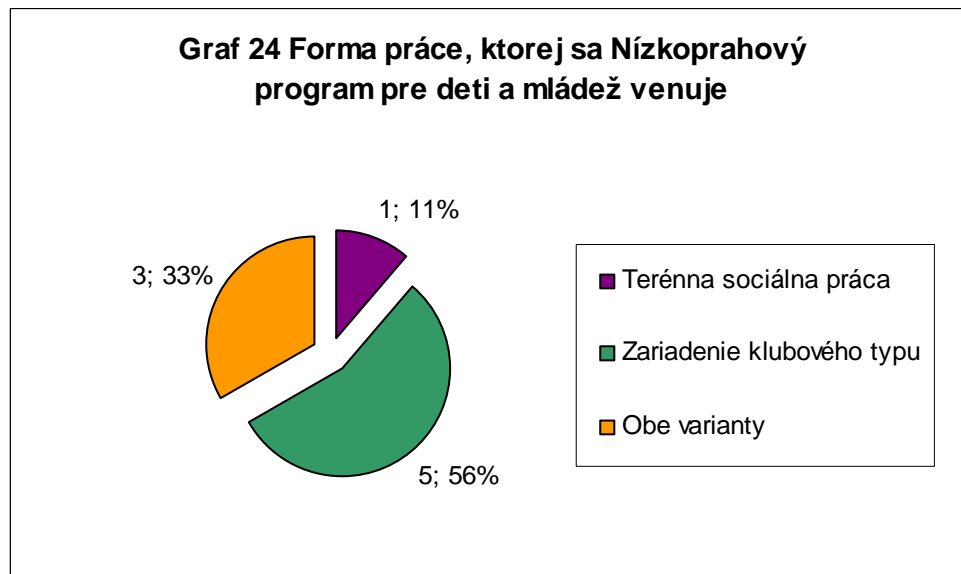
Graf 23 Odpoveď respondentov na otázku: „Aký prínos má Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež z Vašich dobrovoľníkov za minulý rok (2011)?“

Graf 23: Legenda		
Kategória	Označenie kategórie	Početnosť odpovede
Žiadny (nemajú dobrovoľníkov)	A	1
Nový zamestnanec	D	1
Bližšie nešpecifikovaný	B	2
Prínos pre cieľovú skupinu	C	2
Viac klientov malo individuálny prístup	G	2
Osveta a informovanosť verejnosti o klube (resp. o NPDM)	E	3
Nové nápady a inovácie	F	3
Prínos pre dobrovoľníka (skúsenosti, zručnosti, pomoc s bakalárskou/ diplomovou prácou)	H	3

Zariadenia analyzujú a hodnotia prínosy svojich dobrovoľníkov rôzne. Pozitívne hodnotia šírenie osvedy (takto odpovedali 3 respondenti), teda informovanie verejnosti dobrovoľníkom o existencii Nízkoprahových programov detí a mládeže, ale tiež aj o existencii samotného zariadenia, či terénnej práce a ich činnosti. „Spolu so zariadením, to aj na cieľovú skupinu napr. na deti rómskeho pôvodu vrhá lepšie svetlo.“ - vyjadril sa nám jeden respondent. V troch prípadoch dobrovoľníci priniesli do NPDM nové nápady, či skúsenosti. Z výpovedí respondentov vypláva, že prínosov dobrovoľníkov bolo veľa a najjednoduchšie bolo jednotlivé výroky respondentov zhodnotiť v kategóriách „prínosy dobrovoľníctva pre dobrovoľníka“ (3), „prínosy pre cieľovú skupinu“ (2) a prínosy pre organizáciu (4), kde okrem už spomínanej osvedy verejnosti môžeme zaradiť aj získanie nového zamestnanca, ktorým sa stal kvalitný dobrovoľník.

Graf 24 Odpoveď respondentov na otázku: „Akej forme práce s klientom sa Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež venuje?“

Keďže cieľ našej práce si nevyžadoval, aby sme v prieskume písali o konkrétnych NPDM, chceli sme mať aspoň predstavu o tom, či sme skúmali NPDM terénneho alebo klubového typu. Preto sme sa poslednou otázkou nášho dotazníka pýtali respondentov na formu práce s klientom a na základe ich odpovede sme určili typ NPDM, ktorý naši respondenti zastupujú.

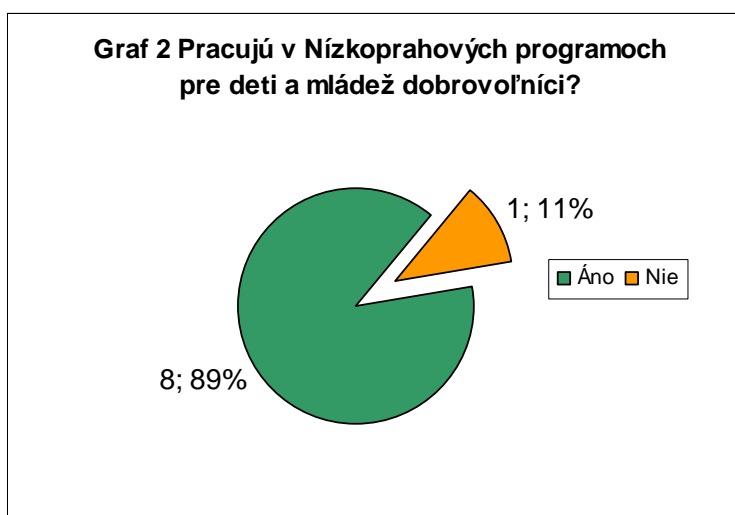
4.3 Odpovede na prieskumné otázky

Ako sme už vyššie uviedli, cieľom nášho prieskumu nebolo poukázať na subjektívne vnímanie dobrovoľníkov respondentmi, ale na objektívne definície pojmu „miesto“ (miesto dobrovoľníkov v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež), ktoré môžeme zovšeobecniť z názvov kategórií, do ktorých sme zaradovali skutočné názory a výroky respondentov na nami kladené otázky v dotazníku.

Odpovede na stanovené prieskumné otázky teda tvorí zoznam kategórií (príp. grafov), ktoré sme vytvorili z výsledkov (kategórií názorov a výrokov) výpovedí našich respondentov.

Odpoveď na prieskumnú otázku O1

O1: Pracujú v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM dobrovoľníci?

Z odpovedí respondentov (zastupujúcich 9 z 12 organizácií, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku) sme prišli k záveru, že 8 z týchto 9 organizácií prevádzkujúcich Nízkoprahový program pre deti a mládež vo svojej práci s klientmi využíva aj prácu dobrovoľníkov. Prieskumnú otázku O1 preto týmto zistením považujeme za zodpovedanú a odpoveďou na ňu je „Áno“.

Odpoveď na prieskumnú otázku O2

O2: Koľko dobrovoľníkov v súčasnosti pracuje v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM?

Tabuľka 7 Odpovede respondentov (zastupujúcich 9 z 12 organizácií, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku) na otázku: „Koľko dobrovoľníkov aktuálne pracuje vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež?“

Aktuálny počet dobrovoľníkov pracujúcich v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež	
Zariadenie	Aktuálny počet dobrovoľníkov v NPDM
1	0
2	7
3	3
4	6
5	3
6	7
7	8
8	6
9	3
Spolu	43

Prieskumnú otázku: „Koľko dobrovoľníkov v súčasnosti pracuje v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež?“ nie je možné jednoznačne zodpovedať. Hoci sme sa po sčítaní aktuálnych počtov dobrovoľníkov v sledovaných NPDM dostali ku konečnému číslu 43, musíme skonštatovať, že tento údaj nepredstavuje aktuálny počet dobrovoľníkov v celej Asociácii NPDM na Slovensku. Dôvod tejto skutočnosti je ten, že sa do nášho prieskumu zapojilo len 9 z jej 12 členov.

Odpoveď na prieskumnú otázku O3

O3: Aké úlohy má dobrovoľník v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež?

Tabuľka 8 Zoznam úloh, ktoré dobrovoľník vykonáva v NPDM.

Poznámka: Zoznam bol zosumarizovaný podľa kategórií výpovedí respondentov na dve otázky: „Aké úlohy musí dobrovoľník vo Vašom Nízkoprahovom programe pre deti a mládež plniť?“ a „Aké povinnosti má dobrovoľník v NPDM?“

Úlohy, ktoré dobrovoľník vykonáva v NPDM
- zapisuje svoju dochádzku
- vedie evidenciu klientov zariadenia
- dodržiava harmonogram služieb NPDM
- plní si svoje povinnosti
- dodržiava pravidlá zariadenia
- riadi sa štandardami NPDM, manuálmi a internými smernicami NPDM
- dodržiava etický kódex zariadenia
- zapisuje správy zo služieb
- číta si správy zo služieb, na ktorých sa nezúčastnil
- zúčastňuje sa intervízijských a supervízijských stretnutí tímu
- zapája sa do tvorby návrhov
- zúčastňuje sa školení tímu
- vzdeláva sa a zvyšuje si svoje kompetencie a profesionalitu
- odpovedá na e-maily
- sleduje grantové a projektové výzvy
- verejnosti podáva informácie o existencii a činnosti zariadenia
- robí osvetu verejnosti o existencii NPDM
- udržiava čistotu a poriadok na svojom pracovisku
- a iné

Odpoveď na prieskumnú otázku O4

O4: Akým činnostiam sa dobrovoľník venuje vo svojej práci s klientmi v NPDM?

Tabuľka 9 Zoznam činností, ktorým sa dobrovoľník venuje vo svojej práci s klientom v NPDM.

Poznámka: Zoznam bol zosumarizovaný podľa kategórií výpovedí respondentov na dve otázky: „Akým činnostiam sa Vaši dobrovoľníci venujú vo svojej práci s klientmi Nízkoprahových programoch pre deti a mládež?“ a „V ktorých službách, ktoré Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež ponúka, angažujete svojich dobrovoľníkov?“

Činností, ktorým sa dobrovoľník venuje vo svojej práci s klientom v NPDM.
- športovým aktivitám
- prevencii a vzdelávaniu
- činnosti v tvorivej dielni
- hraniu spoločenských hier
- voľno-časovým aktivitám
- doučovaniu a písaniu domácich úloh
- cvičeniu
- organizácii výletov a táborov
- hre na hudobnom nástroji
- a iné

Odpoveď na prieskumnú otázku O5

O5: Aké postavenie má dobrovoľník v tíme pracovníkov NPDM?

Z odpovedí respondentov (zastupujúcich 9 z 12 organizácií, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku) vyplynulo, že vo svojich tímoch pracovníkov považujú dobrovoľníkov alebo za asistentov sociálneho pracovníka alebo za rovnocenného člena tímu.

Odpoveď na prieskumnú otázku O6

O6: Aké prínosy dobrovoľník predstavuje pre NPDM?

Tabuľka 10 Prínosy dobrovoľníkov pre NPDM.

Poznámka: Zoznam bol zosumarizovaný podľa kategórií výpovedí respondentov na tri otázky: „Popíšte výhody participácie dobrovoľníkov na službách Nízkoprahových programov pre deti a mládež?“, „Popíšte výhody práce dobrovoľníka v Nízkoprahovom zariadení pre deti a mládež.“ a „Aký prínos má Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež z Vašich dobrovoľníkov za minulý rok (2011)?“

Prínosy dobrovoľníkov pre NPDM
Osveta a informovanosť verejnosti o klube (resp. o NPDM)
Nové kontakty na darcov (napr. 2% z dane)
Nové nápady a inovácie
Časová flexibilita dobrovoľníkov
Pomoc NPDM pri realizácii služieb
Odbremenenie zamestnancov
Šetrenie nákladov na mzdy zamestnancov
Posilnenie tímu pracovníkov NPDM
Kvalitný dobrovoľník = nový zamestnanec NPDM
A iné

Odpoveď na prieskumnú otázku O7

O7: Aké prínosy dobrovoľník predstavuje pre cieľovú skupinu NPDM?

Tabuľka 11 Prínosy dobrovoľníkov pre klientov NPDM.

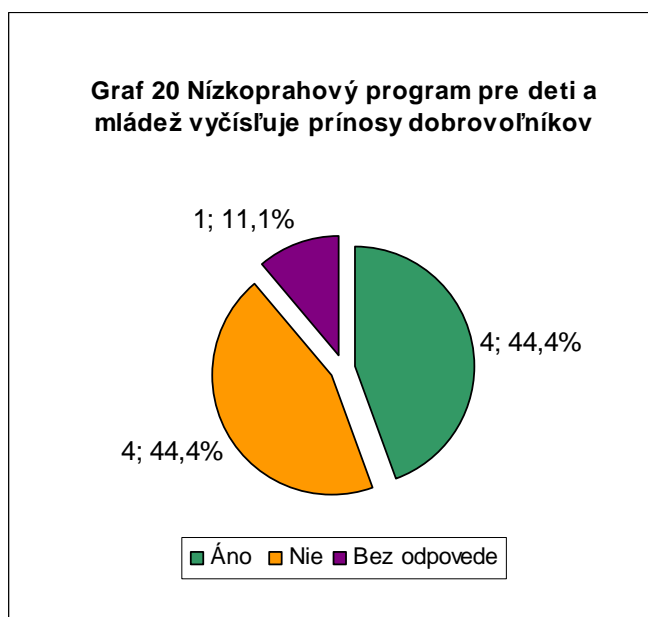
Poznámka: Zoznam bol zosumarizovaný podľa kategórií výpovedí respondentov na tri otázky: „Popíšte výhody participácie dobrovoľníkov na službách Nízkoprahových programov pre deti a mládež?“, „Popíšte výhody práce dobrovoľníka v Nízkoprahovom

zariadení pre deti a mládež.“ a „Aký prínos má Váš Nízkoprahový program pre deti a mládež z Vašich dobrovoľníkov za minulý rok (2011)?“

Prínosy dobrovoľníkov pre klientov NPDM
Viac pochopenia pre cieľovú skupinu
Ľahšia komunikácia s cieľovou skupinou a získavajú si ich dôveru
Nový pohľad na cieľovú skupinu
Dobrovoľníci sú pozitívnym identifikačným vzorom pre klientov
Dobrovoľníci učia klientov dodržiavať pravidlá a riešiť konflikty
Individuálny prístup ku klientovi
Viac klientov malo individuálny prístup
A iné

Odpoveď na prieskumnú otázku O8

O8: Vyčíslujú NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku prínos svojich dobrovoľníkov?

Z odpovedí respondentov (zastupujúcich 8 NPDM, ktoré spolupracujú s dobrovoľníkmi) vyplynulo, že 50% z nich (4) prínosy dobrovoľníkov vyčísluje a 50% z nich (4) prínosy dobrovoľníkov nevyčísluje. Táto informácia však opäť nie je úplne validná, nakoľko musíme skonštatovať, že tieto údaje nepredstavujú stav vyčíslovania prínosov práce dobrovoľníka v celej Asociácii NPDM na Slovensku.

4.4 Analýza cieľov prieskumu

Ciele nášho prieskumu sme analyzovali na základe výsledkov odpovedí na prieskumné otázky, ktoré sme si vyhodnotili vyššie.

Čiastkové ciele:

C1: Zistiť čomu sa dobrovoľník v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež venuje.

Z odpovedí našich respondentov sme sa dozvedeli nasledujúce úlohy a činnosti, ktorým sa dobrovoľník v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež venuje:

Tabuľka 12 Úlohy a činnosti dobrovoľníka v NPDM.

Úlohy, ktoré dobrovoľník vykonáva v NPDM
- zapisuje svoju dochádzku
- vedie evidenciu klientov zariadenia
- dodržiava harmonogram služieb NPDM
- plní si svoje povinnosti
- dodržiava pravidlá zariadenia
- riadi sa štandardami NPDM, manuálmi a internými smernicami NPDM
- dodržiava etický kódex zariadenia
- zapisuje správy zo služieb
- číta si správy zo služieb, na ktorých sa nezúčastnil
- zúčastňuje sa intervízijských a supervízijských stretnutí tímu
- zapája sa do tvorby návrhov
- zúčastňuje sa školení tímu
- vzdeláva sa a zvyšuje si svoje kompetencie a profesionalitu
- odpovedá na e-maily
- sleduje grantové a projektové výzvy
- verejnosti podáva informácie o existencii a činnosti zariadenia
- robí osvetu verejnosti o existencii NPDM
- udržiava čistotu a poriadok na svojom pracovisku
- a iné
Činností, ktorým sa dobrovoľník venuje vo svojej práci s klientom v NPDM
- športovým aktivitám
- prevencii a vzdelávaniu
- činnosti v tvorivej dielni
- hraniu spoločenských hier
- voľno-časovým aktivitám
- doučovaniu a písaniu domácich úloh
- cvičeniu
- organizácii výletov a táborov
- hre na hudobnom nástroji
- a iné

C2: Zistiť prínosy dobrovoľníctva pre NPDM.

Z odpovedí našich respondentov sme vyhodnotili nasledujúce prínosy dobrovoľníkov pre NPDM:

Tabuľka 13 Úlohy a činnosti dobrovoľníka v NPDM.

Prínosy dobrovoľníkov pre klientov NPDM
Viac pochopenia pre cieľovú skupinu
Ľahšia komunikácia s cieľovou skupinou a získavajú si ich dôveru
Nový pohľad na cieľovú skupinu
Dobrovoľníci sú pozitívnym identifikačným vzorom pre klientov
Dobrovoľníci učia klientov dodržiavať pravidlá a riešiť konflikty
Individuálny prístup ku klientovi
Viac klientov malo individuálny prístup
A iné
Prínosy dobrovoľníkov pre NPDM
Osveta a informovanosť verejnosti o klube (resp. o NPDM)
Nové kontakty na darcov (napr. 2% z dane)
Nové nápady a inovácie
Časová flexibilita dobrovoľníkov
Pomoc NPDM pri realizácii služieb
Odbremenenie zamestnancov
Šetrenie nákladov na mzdy zamestnancov
Posilnenie tímu pracovníkov NPDM
Kvalitný dobrovoľník = nový zamestnanec NPDM
A iné

C3: Zistiť aký počet dobrovoľníkov v súčasnosti pracuje v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM.

Aktuálny počet dobrovoľníkov pracujúcich v NPDM, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku sa nám nepodarilo zistiť, nakoľko bolo s nami ochotných spolupracovať len 9 zariadení z 12 členov Asociácie NPDM.

5 DISKUSIA

V záverečnej kapitole našej bakalárskej práce sa budeme zaoberať nielen interpretáciou a opisom, ale hlavne hodnotením výsledkov a postojov, ktoré sme nadobudli analýzou názorov našich respondentov - koordinátorov dobrovoľníkov a vedúcich pracovníkov zariadení NPDM, ktoré sú pod patronátom Asociácie NPDM, na tému „Miesto dobrovoľníka v Nížkoprahovom programe pre deti a mládež.“.

Hoci sme sa už v našej práci niekoľkokrát zmienili, že podľa našich doterajších zistení, na Slovensku zatiaľ neexistuje literatúra zaoberajúca sa dobrovoľníctvom v takomto type zariadenia, aj napriek tomu sa pokúsime naše výsledky oprieť o teoretické východiská rôznych autorov a taktiež výsledky prieskumov, ktoré boli na Slovensku realizované po roku 1989. Máme totiž pocit, nakoľko je téma našej práce akoby zložená z dvoch samostatných teoretických častí (Nížkoprahových programov pre deti a mládež a už toľko krát spomínaných dobrovoľníkov v prostredí Slovenskej republiky), že je možné komparovať naše výsledky (názory a odpovede respondentov) aspoň so všeobecnými výsledkami prieskumov agentúr a organizácií, ktoré sa na Slovensku zaoberali rôznymi aspektmi dobrovoľníctva.

Taktiež by sme chceli diskutovať o limitoch a ohraničeniach našej práce, i o problémoch, ktoré sa počas jej tvorby vyskytli a rozobrať naše budúce zámery, príp. témy našich ďalších výskumov, ktoré v budúcnosti plánujeme zrealizovať. Tiež nesmieme zabudnúť ani na odporúčania pre prax, ktoré nás v tejto časti práce budú tiež zaujímať.

Ako sme už teda spomínali v predošlých kapitolách, cieľom nášho prieskumu bolo zadefinovať miesto dobrovoľníka v Nížkoprahovom zariadení pre deti a mládež - jeho úlohy a kompetencie, práva a povinnosti, činnosti, ktorým sa v súvislosti s cieľovou skupinou nízkoprahového programu venuje, ale tiež aj jeho postavenie, či pozíciu v hierarchii ostatných pracovníkov NPDM. V neposlednom rade nás zaujímali aj všeobecne akceptované prínosy dobrovoľníckej práce pre organizáciu, samotnú cieľovú skupinu klientov, ktorej sa tento dobrovoľník v NPDM venuje, i pre celú spoločnosť, ktoré sa pokúsime zakotviť a porovnať s pripravenou teóriou o dobrovoľníkoch.

Sme toho názoru, že hoci mal náš prieskum svoje limity, nakoniec sa nám ho podarilo celkom úspešne zrealizovať a dostali sme sa k relevantným a s našou teóriou porovnateľným výsledkom.

Čo sa týka už spomínaných limitov prieskumu, ako prvý limit musíme spomenúť samotný fakt, že sme náš prieskum realizovali najmä dotazníkovou formou, ktorá nie je pre tento účel úplne ideálna. Naším pôvodným zámerom bolo realizovať pološtrukturované kvalitatívne rozhovory s respondentmi priamo v organizáciách, čo však, ako sme zistili, nebolo v tom čase, keď náš prieskum prebiehal, organizačne možné. Keď by sme však tento náš prieskum chceli zopakovať, vybrali by sme si naň lepšie obdobie a nástojili by sme len na osobných stretnutiach s respondentmi. Nevýhodou dotazníkovej metódy bola neinteraktivita kladených otázok a to, že nie všetci respondenti nám odpovedali korektne a naozaj podľa priložených inštrukcií, čo spôsobovalo nedostatočnú vyhodnotiteľnosť pri niektorých odpovediach respondentov, a tým pádom aj znehodnotenie niektorých výsledných údajov.

Ďalším limitom nášho prieskumu bol aj fakt, že sme pôvodne naše výsledky chceli zovšeobecňovať, keď už nie na všetky Nízkoprahové programy pre deti a mládež na Slovensku, tak aspoň pre tie NPDM, ktoré združuje Asociácia NPDM. Ani tento predpoklad však nakoniec nebol splnený, nakoľko sa nám do prieskumu zapojilo len deväť z dvanástich členov Asociácie NPDM na Slovensku. Preto nie je možné naše zistené údaje o dobrovoľníkoch pracujúcich pre Nízkoprahové programy pre deti a mládež úplne zovšeobecniť na celú Asociáciu NPDM, hlavne čo sa týka nášho tretieho prieskumného cieľa, ktorý znie: Zistiť aký je aktuálny počet dobrovoľníkov v súčasnosti pracujúcich pre Nízkoprahové programy pre deti a mládež, ktoré sú členmi Asociácie NPDM na Slovensku.

Posledným limitom, ku ktorému sa chceme v súvislosti s našou prácou vyjadriť, je skutočnosť, že nakoľko bol náš prieskumný dotazník témou veľmi široko postavený, bolo aj jeho vyhodnotenie pre požadovanú korektnosť veľmi obširné, čo spôsobilo, že aj rozsah našej bakalárskej práce je nad limitom povoleného počtu strán. Táto skutočnosť nás síce mrzí, ale pre práve spomínaný rozsah dotazníka (26 položiek) nebolo možné nijakým spôsobom tento rozsah strán ukorigovať na ich menší počet. Nebola by zostala zachovaná korektnosť dostatočnej analýzy získaných dát.

Čo sa týka tejto analýzy, bola síce časovo náročnejšia, práve pre už spomínaný limit dotazníkovej metódy a fakt, že nám respondenti na otázky odpovedali rôznymi spôsobmi, bez možnosti ich ďalšej korekcie, ale ako sme neskôr zistili, analýza bola pre nás veľmi obohacujúca a na našu radosť plodná na zaujímavé výsledky, ktoré sa teraz pokúsime interpretovať a následne porovnať s použitou literatúrou.

Poznámka: V tejto diskusii sa nechceme duplicitne venovať všetkým otázkam nášho dotazníka, ktoré sme respondentom kládli (tieto sú vyhodnotené v kapitole 4 - Výsledky prieskumu), a preto vyberáme len tie odpovedami a výsledkami najzaujímavejšie alebo tie, ktoré sa dajú s už spomínanou literatúrou o dobrovoľníctve v našej teoretickej časti porovnávať.

Prvý, naozaj zaujímavý výsledok našej analýzy zistených názorov respondentov, ktorý by sme chceli dať do pozornosti, je odpoveď na prvú otázku nášho dotazníka, ktorá znie: „Charakterizujte, kto je podľa Vás dobrovoľník.“. Z odpovedí našich respondentov vyplynulo, že činnosť dobrovoľníka považujú predovšetkým za dobrovoľnú, ktorú dobrovoľník vykonáva vo svojom voľnom čase a pre iných, bez nároku na finančné ohodnotenie za túto prácu. Táto odpoveď takmer úplne korešponduje s definíciou dobrovoľníctva podľa dokumentu Kľúčové charakteristiky dobrovoľníctva, ktorý prijala pracovná skupina odborníkov zo všetkých regiónov sveta na pracovnom stretnutí v New Yorku v roku 1990. (Brozmanová-Gregorová a kol. 2009).

Mydlíková a kol. (2002) na margo tejto záležitosti uvádza, že pre organizácie je dobrovoľníkom ten, kto uzatvára zmluvu s agentúrou alebo organizáciou, v ktorej pracuje, prechádza zaškolením, supervíziou a jeho činnosť sa systematicky vyhodnocuje. Túto poučku, sme pôvodne do diskusie zaradiť nechceli, lebo si myslíme, že dobrovoľníctvo v minulosti bolo dobrovoľníctvom aj bez toho, aby ho upravovala nejaká zmluva alebo dnes už aj Zákon o dobrovoľníctve. Sme názoru, že pomenovať dobrovoľníka dobrovoľníkom len na základe toho, že s ním má organizácia alebo zariadenie zmluvu je bezpredmetné. Nakoniec sme sem však tento názor zaradili, nakoľko sa medzi našimi deviatimi respondentmi našiel aspoň jeden, ktorý sa vyjadril presne týmto spôsobom a iného človeka za dobrovoľníka ani nepovažuje.

Ďalším zaujímavým zistením je, že vo väčšine Nížkoprahových programov pre deti a mládež okrem zamestnancov pracujú aj dobrovoľníci. Tento fakt nám potvrdilo 8 z 12 respondentov, čo predstavuje 89%. Tento výsledok je teda porovnateľný s výsledkom Bundzelovej (2004), ktorá vo svojej dizertačnej práci s názvom Dobrovoľníctvo mladých ľudí a sociálna prevencia zistila, že až 92% opýtaných zástupcov rôznych organizácií by vo svojom zariadení privítali, alebo už využívajú, prácu dobrovoľníka. Z uvedeného vyplýva, že ani Nížkoprahový program pre deti a mládež nie je v tomto ohľade žiadnou výnimkou a práca dobrovoľníka je aj tu žiaduca.

Podľa miery využitia dobrovoľníckej pomoci v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež sme podľa Brozmanovej-Gregorovej a kol. (2009) identifikovali nasledujúce typy organizácií: tie, ktorých chod je priamo závislý na dobrovoľníckej pomoci a bez nej by táto organizácia nemohla plniť svoje ciele, na tie, ktoré vykonávajú svoju činnosť za pomoci dobrovoľníkov a na tie, ktorých činnosť síce nie je priamo závislá na dobrovoľníkoch, ale tí jej pomáhajú skvalitniť služby, či lepšie naplňovať jej ciele. Podľa našich zistení z výpovedí respondentov vyplynulo, že aj v NPDM poznajú takéto rozdelenie závislosti programu na dobrovoľníckej práci a prevažná väčšina týchto programov funguje alebo na prvom alebo na druhom type spomínanej závislosti od dobrovoľníkov.

Čo sa týka práce, resp. činností, ktoré dobrovoľníci v NPDM môžu realizovať, odpovede respondentov boli skutočne rôzne a záležali najmä od typu a možností realizovaného nízkoprahového programu. Vo všeobecnosti sa však mnohí respondenti zhodli na efektívnom trávení voľného času klienta v zariadení - napr. hraním spoločenských hier s dobrovoľníkom, realizáciou športových aktivít, vzdelávaním, či písaním domácich úloh. Aj výskum organizácie INEX Slovakia, ktorý sa uskutočnil v roku 2009, prišiel k podobným výsledkom. A síce, že dobrovoľníci najčastejšie vyhľadávajú práve prácu s deťmi a mládežou, a že konkrétne radi pomáhajú pri tvorbe a realizácii ich voľného času, pri ich vzdelávaní alebo organizácii rôznych záujmových aktivít s nimi a pre nich. Treba však upozorniť (rovnako ako sme na tento fakt upozorňovali už pri analýze výsledkov dotazníka), že dobrovoľníkmi realizované aktivity nie sú prostriedkom činnosti NPDM, ale len ich sprievodnou aktivitou, ktorej cieľom je nadviazanie kontaktu a získanie si dôvery detského a mládežníckeho klienta s pracovníkmi NPDM, potrebnej na realizáciu ďalších nosných služieb programu.

Tiež nás zaujímali úlohy, ktoré by mal dobrovoľník vykonávať, keď pracuje v nejakej inštitúcii. Literatúra uvádza, že pri vymedzení úloh a poslania dobrovoľníka v organizácii by sme sa mali opierať o Všeobecnú deklaráciu o dobrovoľníctve (1990), podľa ktorej by mal dobrovoľník posilňovať svoju organizáciu a rešpektovať ju tým, že je dostatočne informovaný o jej cieľoch, úlohách a stratégiách, a tiež by mal na seba skúšať preberať aj realizáciu spoločne definovaných úloh. Tu sa zastavíme a podotkneme, že až do takýchto súvislostí naši respondenti nezachádzali. Väčšina odpovedí na túto otázku tvoril názor, že hoci je dobrovoľníctvo dobrovoľné, nemal by ho dobrovoľník takto vnímať v zmysle, že nemusí prísť načas alebo niekam, kam sa dohodol, že príde, alebo že sa napr. vôbec nedostaví na určenú službu, kde sa s jeho pomocou a prítomnosťou počíta. Taktiež sa

respondenti vyjadrovali, že dobrovoľník, keď sa už raz dal na túto prácu v NPDM, tak by aj on sám mal byť (zo svojej iniciatívy) rovnocennou posilou tímu nízkoprahových pracovníkov, ktorý sa zaviazal dodržiavaním pravidiel a štandardov NPDM, rôznych dobrovoľníckych manuálov, interných smerníc organizácie, či etického kódexu práce s klientmi. Ďalej by sa mal zúčastňovať tímových intervízií a supervízií, zapisovať si dochádzku a podľa pokynov nadriadeného viesť evidenciu klientov a tiež spracovávať správy zo svojich služieb.

Ďalšou kapitolou nášho prieskumu, ktorej by sme chceli venovať o niečo viac pozornosti, je spoločná analýza otázok z dotazníka č. 17 a č. 19, ktoré sa zaoberali výhodami alebo, inak povedané, prínosmi dobrovoľníckej práce pre organizáciu a pre klientov, s ktorými dobrovoľník pracuje. Táto téma je tiež zakotvená aj v našej v poradí štvrtej a piatej prieskumnej otázke, a tiež i v samostatnom čiastkovom ciele: „Zistiť prínosy dobrovoľníckej práce pre Nízkoprahové programy pre deti a mládež.“

Veľmi nás napríklad potešilo, že samotní respondenti z prínosov dobrovoľníctva dokázali bez našej pomoci, len z vlastných skúseností, identifikovať jednotlivé druhy prínosov, ktoré z dobrovoľníckej práce vyplývajú. Naším cieľom predsa nebolo respondentov násilne stavať do nejakých postojov k dobrovoľníctvu. Nechceli sme im klásť otázky s odpoveďami „áno“ alebo „nie“ a už vôbec sme nechceli, aby si vybrali z umelo nalinkovaných ponúknutých možností. Práve naopak, chceli sme od nich, aby vyjadrili vlastný názor, vlastnú skúsenosť, ktorú s dobrovoľníkmi majú a my sme tak z ich konkrétnych odpovedí mohli zovšeobecniť to „gro“, ktoré majú spoločné všetci.

Analýzou odpovedí našich respondentov sme teda prišli na viaceré okruhy výhod, ktoré dobrovoľník NPDM a jeho klientom ponúka, a ktoré opäť máme aj poctivo zakotvené v teoretickej časti našej bakalárskej práce.

Najviac opisovanou výhodou dobrovoľníctva v prostredí nízkoprahového klubu alebo programu bola dobrovoľnícka kreativita, nápady a nový pohľad na veci, či cieľovú skupinu klientov ako celok alebo ako individuálnych jedincov. Podobný prínos dobrovoľníctva opisuje aj Mydlíková a kol. (2002), ktorá uvádza, že dobrovoľníci, a hlavne mladí dobrovoľníci, majú veľa pozitívnych vlastností, ktoré môžu poskytnúť ako vstupný kapitál pre organizáciu, v ktorej pracujú. Sú to najmä kreativita, originalita, chuť skúšať nové veci, a v neposlednom rade aj nadšenie z práce a osobný entuziazmus, ktorý ženie vpred nielen samotných dobrovoľníkov, ale aj ostatných ich spolupracovníkov, ktorí sa nimi tiež

nechajú zapáliť.

Ďalším pozitívnym prínosom dobrovoľníkov pre organizáciu je nová sieť kontaktov na ďalších potenciálnych dobrovoľníkov a darcov, hoci len tých, ktorí organizácii prevádzkujúcej Nízkoprahový program pre deti a mládež napr. darujú 2% z daní, obnosené šatstvo pre klientov, či starší funkčný počítač, a ktorí preto budú v tejto organizácii vždy vítaní. Práve toto vyzdvihuje vo svojom príspevku: Význam dobrovoľníkov pri eliminácii sociálno-patologických javov mládeže aj Hašková (2011), ktorá hovorí, že dobrovoľníci majú širšiu škálu kontaktov ako ich dospelí kolegovia, a tak môžu činnosť organizácie propagovať nielen v škole alebo medzi blízkymi kamarátmi, ale aj v širších záujmových skupinách, do ktorých patria. V tomto smere sa na takýto typ pomoci nabaľuje aj ďalšia výhoda pre organizáciu, ktorá ako ďalej uvádza Hašková (2011) spočíva v propagácii činnosti Nízkoprahových programov pre deti a mládež, ale aj svojho vlastného „domovského prístavu“ na verejnosti, čím pomáhajú naplňovať ciele a poslanie organizácie, v ktorej pracujú.

Ďalšou, podľa literatúry najviac spomínanou výhodou dobrovoľníctva je, že šetrí náklady na mzdy platených zamestnancov, čo sa ako výhoda preukázalo aj v našom prieskume.

Čo sa týka druhej časti tejto analýzy, už spomínaných dvoch otázok o výhodách dobrovoľníckej práce, ešte sme sa nevyjadrili k prínosom práce dobrovoľníka pre skupinu klientov, s ktorými pracuje. V našom prieskume sme sa dozvedeli, že dobrovoľník je v tomto ohľade prínosom pre klientov v dvoch formách. Jednu túto formu si pracovne nazveme: „Prínos dobrovoľníka pre fyzickú stránku klienta.“ a druhú formu: „Prínos dobrovoľníka pre psychickú stránku klienta.“. Fyzických aj psychických prínosov pre klienta sme v našej analýze názorov a odpovedí klientov na otázky nášho prieskumu zaznamenali viacero. Uvádzame teda aspoň tie najpodstatnejšie. Napríklad, že dobrovoľník je personálnym obohatením tímu, čo je možné chápať tak, že vďaka jeho práci je možné v rovnakom čase vybaviť viac klientov. Uvedieme príklad: pracovník sa venuje odbornému poradenstvu s mladou mamičkou, kým dobrovoľník sa môže hrať s jej dieťaťom. V literatúre tento prínos uvádza aj Hašková (2011), ktorá tvrdí, že dobrovoľníci vykonávajú v NPDM takú činnosť, ktorú nie je možné zvládnuť v bežnom chode organizácie.

Ďalším názorom, ktorý uvedieme je, že dobrovoľník má viac pochopenia pre cieľovú skupinu, pretože je klientom vekovo bližší ako pracovník programu (čo však nemusí byť vždy pravidlom), taktiež s nimi vie ľahšie komunikovať a získavať si ich dôveru.

Pre klientov dobrovoľníci predstavujú pozitívny identifikačný vzor a mnohí klienti sa aj vďaka správaniu dobrovoľníka učia dodržiavať pravidlá a tiež riešiť konfliktné situácie. Aj tento názor je literatúrou riadne podložený, a síce: opäť Hašková (2011), ale aj Radková (2011) a Cintulová (2011), ktorých súhrnný názor je taký, že dobrovoľníctvo vedie k rozšíreniu a zlepšeniu služieb organizácií, nakoľko dobrovoľníci pomáhajú riešiť problémy jednotlivých klientov. Nie je to pravidlom, ale stáva sa, že medzi dobrovoľníkom a klientom sa vytvorí silné puto, ktoré môže pretrvávať i dlhší časový úsek a dobrovoľník sa môže stať akýmsi „Veľkým bratom“ mladého klienta, ktorý v ňom môže a vo veľa prípadoch aj vidí pozitívny životný vzor. Preberá od neho nielen vzorce správania, ale sa mu na druhú stranu aj viac otvára, a tak môže dobrovoľník poľahky byť jeho priateľom, sprievodcom i radcom. Môže nahliadnuť do skutočného života klienta i komunity, v ktorej klient žije, vďaka čomu môže získavať úprimnú spätnú väzbu a ľahšie identifikovať potreby a problémy určitého klienta, a v nadväznosti na tom i potreby a problémy danej cieľovej skupiny, či celej komunity. Čo podľa Brozmanove-Gregorovej a kol. (2009) môže priaznivo pomôcť aspoň čiastočne sociálne začleniť deti a mládež z marginalizovaných skupín obyvateľstva do spoločenského života a diania, nakoľko sa pri dobrovoľníctve s týmito skupinami obyvateľstva stretávajú ľudia rôzneho pohlavia, postavenia, vzdelania, či veku, čo im otvára možnosti nadväzovania neformálnych vzťahov, dôvery a porozumenia medzi ľuďmi. Aj takýmto spôsobom dobrovoľníctvo podporuje rozvoj drobných komunít a vytvára predpoklady pre budovanie tolerancie a riešenia miestnych problémov.

Nateraz sme ukončili pomerne veľký blok výhod, teda prínosov dobrovoľníctva, ktorý sme porovnali s teoretickými východiskami z literatúry, ktorú sme pred začatím nášho prieskumu preštudovali, ale ešte sa k nemu neskôr na chvíľu vrátíme. Keďže však všetko, čo má svoje výhody, musí mať aj svoje nevýhody, ponúkame Vám aj ďalšiu spoločnú dvoj-analýzu otázok z dotazníka, ktoré sa zaoberali nevýhodami činnosti dobrovoľníka v NPDM a tiež nevýhodami práce s klientom, ako cieľovou skupinou NPDM.

Poznámka: Keďže prevažnú väčšinu týchto nevýhod sme opísali už v tematickej časti - Výsledky prieskumu, nebudeme sa k ním vracieť. Radi by sme Vám však dali do pozornosti tie názory respondentov, ktoré opäť môžeme podložiť teoretickými východiskami.

Tak teda, jednou z najväčších nevýhod zapojenia dobrovoľníka do činnosti v NPDM je fakt, že každý nový dobrovoľník, ktorý do NPDM príde, je ako nepopísaná tabuľa a pomerne veľa času uplynie, kým tento človek začne reálne fungovať v tak špecifickom

type programu. Ako uvádza Brozmanová-Gregorová a kol. (2009), je potrebné si uvedomiť, že hoci dobrovoľníci predstavujú plusový kapitál organizácie, ich neplatená práca v organizácii ešte neznamená, že jej vykonávanie je úplne zadarmo. Dobrovoľníctvo síce šetrí finančné prostriedky, no až potom, čo sa dobrovoľník efektívne a kvalitne zacvičí do práce s klientmi a vie aj sám s nimi, adekvátne svojmu postaveniu v zariadení, fungovať. To sa však nedá konať hneď a len tak „bez ničoho“. Je treba mať na pamäti fakt, že to „niečo“ nazvané našimi respondentmi ako „know-how“, či „skills“, nemôže existovať a byť dobrovoľníkovi dané bez akýchkoľvek finančných, či nefinančných nákladov. Sem treba zaradiť napr. náklady týkajúce sa zaškoľovania a vzdelávania dobrovoľníkov a ich výcviku, náklady na vybavenie do terénu, či náklady na materiál na tvorivé dielne a pod. V neposlednom rade treba myslieť aj na nefinančné náklady: A síce na duševnú a intelektuálnu prácu lektorov, ktorí dobrovoľníkov do práce s klientmi zacvičujú, tiež zamestnancov - koordinátorov, ktorí dobrovoľnícku prácu v organizácii riadia a koordinujú, či iných pracovníkov, ktorí sa dobrovoľníkom počas celej ich služby v NPDM venujú a pomáhajú im.

Ako Brozmanová-Gregorová a kol. (2009) ďalej uvádza, navzdory tomuto všetkému, odvedená dobrovoľnícka práca má svoj význam a prínos, a to hlavne pri kvalitných dobrovoľníckych programoch, ktoré svojim konečným cieľom značne prevyšujú náklady na zabezpečenie ich činnosti. Aby sme však ďalej pokračovali a znovu premostili k názorom našich respondentov, z tohto všetkého vyplýva, že kvalitný manažment a práca s dobrovoľníkmi nevzide navnivoč. To, čo do nich „čosi“ investujeme, sa predsa musí niekde odraziť a v mnohých ohľadoch vrátiť. „Je to ako keď zasadíte do zeme semenko,“ píše jeden z respondentov, „a celý čas sa oň vzorne staráte, až kým zo zeme nevzide, nevyrastie a Vy po čase z neho nezačnete zbierať sladké ovocie Vašej práce.“ Na tejto metafore môžeme priblížiť opäť raz ďalšiu dobrovoľnícku výhodu. A síce, že z kvalitných a hlavne entuziazmom nabitých dobrovoľníkov sa podľa našich respondentov nestane nik iní, ako ochotní a schopní budúci zamestnanci nízkoprahových programov.

Čo sa týka poslednej časti nášho prieskumu - vyčísl'ovania dobrovoľníctva Nízkoprahovými programami pre deti a mládež, aj v literatúre nájdeme rozpory, či je potrebné merať a vyčísl'ovať jeho prínosy. Pre ilustráciu, nakoľko mnohí naši respondenti na túto otázku nevedeli odpovedať a asi aj preto aj tu písali o prínosoch dobrovoľníckej práce (podotýkame, že nie ekonomických), uvádzame aspoň jeden literárny názor, ktorý je jednoznačne za jeho ekonomické (teda číselné) vyčísl'ovanie.

Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku (2012) uvádza, že v zahraničí organizácie vyčíslujú ekonomickú hodnotu dobrovoľníckej práce svojich pomocníkov, čím chcú zdôrazniť, že dobrovoľníci majú aj svoju ekonomickú významnosť pri komunitnom rozvoji, a čo je potrebné zdôrazniť, majú vplyv aj pri tvorbe hrubého domáceho produktu v danej krajine.

Keďže, ako sme už vyššie spomínali nám respondenti písali na položené otázky (o vyhodnocovaní dobrovoľníckej práce; o prosperite vyčíslovania prínosov; či o konkrétnych ukazovateľoch alebo výsledkoch práce, ktoré majú NPDM za minulý rok), kadečo iné, ako písať mali, usúdili sme, že mnohí nieže ani vôbec netušia, na čo je dobré dobrovoľnícke prínosy vyhodnocovať, ale ani nevedia ako sa to robí. Ale aj to je odpoveď a aj to je výsledok prieskumu, ktorý o niečom svedčí...

Poslednou časťou našej diskusie, ako sme už v jej úvode spomínali, je rozprava o budúcich zámeroch, ktoré by sme radi odporučili na ďalšie preskúmanie.

Myslíme si, že naša práca splnila naše očakávania, a že sme naplnili ciele, ktoré sme si stanovili (okrem zráťania aktuálneho počtu dobrovoľníkov v Nízkoprahových programoch pre deti a mládež). Dúfame, že výsledky nášho prieskumu pomôžu pri začiatkoch budovania teórie o dobrovoľníkoch v NPDM, čo bude mať praktický dopad na skvalitnenie ich ďalšej práce, resp. ďalšej práce ich koordinátorov s nimi.

Hoci z praktického hľadiska je možné naše výsledky zovšeobecniť, len na členské zariadenia Asociácie NPDM na Slovensku, myslíme si, že rozdiely medzi členmi a nečlenmi tejto Asociácie budú len minimálne.

V každom prípade však odporúčame, aby sa naše výsledky overili aj v ostatných (teda aspoň vo väčšine) zariadení NPDM na Slovensku, aby sa tak mohla začať pomaly, ale iste budovať už spomínaná teória, do ktorej by sme odporučili komplexné preskúmanie charakteristiky, motivácie a profilov slovenských dobrovoľníkov v NPDM a tiež i hlbšie preskúmanie nami popisovanej problematiky, napr. aj z viacerých pohľadov - teda nielen z pohľadu koordinátorov a vedúcich pracovníkov, ale aj z pohľadu klientov alebo samotných dobrovoľníkov, ktorí túto prácu vykonávajú.

Tiež by sme radi navrhli spracovať nejaký manuál alebo informačnú brožúru, či zorganizovať pravidelné mini školenia pre dobrovoľníkov, aby v krízových a vypätých situáciách s klientmi vedeli efektívne zareagovať, aby sa pomocou nich naučili riešiť

konflikty a zvýšili si tak svoje profesijné kompetencie, ktoré respondenti uvádzali ako nedostatočné a pre dobrovoľnícku prácu v NPDM limitujúce.

Nakoniec by sme radi odporúčali vytvoriť register všetkých NPDM na Slovensku, nakoľko sme aj my mali problém zistiť kontakty na všetky slovenské nízkoprahové programy pre deti a mládež a preto sme museli aj náš prieskumný súbor obmedziť iba na známe - členské zariadenia Asociácie NPDM na Slovensku.

ZÁVER

Témou našej bakalárskej práce bolo zadefinovanie miesta dobrovoľníka v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež - jeho úloh a kompetencii, práv a povinností a tiež jeho miesta v hierarchii pracovníkov NPDM.

Aby sme dostatočne priblížili tému našej práce, bolo v jej teoretickej časti dôležité spomenúť a vysvetliť oba fenomény, ktorých sa téma našej práce dotýkala. Tými jednoznačne boli na jednej strane už spomínané Nízkoprahové programy pre deti a mládež a na strane druhej dobrovoľníctvo a dobrovoľníci v prostredí Slovenskej republiky.

Našou motiváciou bola snaha o priblíženie a vyzdvihnutie cieľa práce, ktorého poslaním je viera, že dobrovoľníctvo v prostredí Nízkoprahových programov pre deti a mládež bude ďalej rozvíjané a bude sa mu aj v literatúre, či výskumoch venovať väčšia pozornosť ako doteraz.

Cieľom nášho prieskumu bolo zistiť, či je dobrovoľník súčasťou tímu nízkoprahových pracovníkov a aké sú jeho prínosy. Išlo nám hlavne o zistenie jeho morálnej hodnoty pre nízkoprahový program, v ktorom pracuje, ale tiež aj o identifikovanie prínosov, ktoré dobrovoľník prináša cieľovej skupine, čiže klientom NPDM. Či tieto prínosy dobrovoľníkov „nadriadený“ pozná a vie zadefinovať.

Posledným, tretím cieľom nášho prieskumu, bolo zrátať počet dobrovoľníkov aktuálne pracujúcich v Asociácii NPDM na Slovensku, čo sa nám však nepodarilo zrealizovať, nakoľko nie všetci členovia tejto asociácie boli ochotní s nami komunikovať a neskôr sa do nášho prieskumu zapojiť.

Náš prieskum poukázal na to, že aj v problematike dobrovoľníctva v prostredí Nízkoprahových programov pre deti a mládež je ešte stále o čom hovoriť a diskutovať, o čom sa učiť, čo objavovať, či v neposlednom rade čo dokumentovať.

Mnohé témy, otázky a postrehy koordinátorov i vedúcich pracovníkov organizácií, zastrešujúcich Nízkoprahové programy pre deti a mládež, s ktorými sme mali možnosť komunikovať, nateraz ešte zostávajú otvorené a je len otázkou času, kedy bude potrebné ich začať riešiť aj verejne.

Podľa nášho názoru, je téma dobrovoľníctva vo všeobecnosti u nás ešte stále len v plienkach a je veľa čo doťahovať aj v prostredí nízkoprahových programov.

Hlavne si je treba uvedomiť, že mať niekde dobrovoľníka a využívať jeho prácu, nie je samoučelné, ale pre obe strany veľmi obohacujúce a žiaduce. Aj preto by sme chceli odporučiť, aby sa v budúcnosti tejto téme venovalo viac pozornosti. Napokon aj samotné Nízkoprahové programy pre deti a mládež na Slovensku, tak ako mnoho iných prospešných a dnes aj ďalej prosperujúcich projektov, vznikli z iniciatívy dobrovoľníkov a ľudí, ktorí sa dobrovoľne podieľali na niečom novom, na Slovensku nevžitom a neprebádanom a predsa sa tieto programy za pätnásť rokov svojej existencie ujali v systéme sociálnych služieb a poskytujú tak neoceniteľnú pomoc tým, ktorí by sa k službám, ktoré NPDM ponúkajú za iných okolností a v inštitúciách s vyšším prahom ani nedostali.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

ANTOLOVÁ, V. - RUSNÁK, J. 2011. Sociálni pracovníci nízkoprahových zariadení pracujúci s deťmi na ulici. In PUKANČÍK, M. - SMETANOVÁ, D. (eds.). *Nízkoprahové a záujmové centrá ako možnosť eliminácie sociálnej patológie detí a mládeže*: Malacky, 22. a 23. február 2011. Bratislava: UK, 2011. ISBN 978-80-223-2994-1, s. 159-168.

BARTOŇOVÁ, M. 2005a. Ciele nízkoprahových programov pre deti a mládež. In BARTOŇOVÁ, M. - ŠANDOR, J. a kol. 2005. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež - úvod do problematiky*. Bratislava: Nadácia mládeže Slovenska, 2005. 130 s. ISBN 80-969348-0-5.

BARTOŇOVÁ, M. 2005b. Služby NPDM. In BARTOŇOVÁ, M. - ŠANDOR, J. a kol. 2005. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež - úvod do problematiky*. Bratislava: Nadácia mládeže Slovenska, 2005. 130 s. ISBN 80-969348-0-5, s. 45-53.

Basic social services. 2012. [online]. [cit. 2012-03-23]. Dostupné na internete: <<http://www.nscb.gov.ph/ru12/DEFINE/DEF-SOC.HTM>>.

BEDNÁŘIK, A. a kol. 2004. *Životné zručnosti a ako ich rozvíjať - príručka pre pracovníkov s deťmi a mladými ľuďmi*. Bratislava: Nadácia pre deti Slovenska, 2004. 232 s. ISBN 80-969209-5-2.

BROZMANOVÁ-GREGOROVÁ, A. 2008. Dobrovoľníctvo ako prostriedok rozvoja mladého človeka. In *ZOOM-M, Zaostrené na mladých*. ISSN 1336-4340, 2008, č. 4/2008, s. 11-13.

BROZMANOVÁ-GREGOROVÁ, A. - MARČEK, E. - MRAČKOVÁ, A. 2009. *Analýza dobrovoľníctva na Slovensku*. Bratislava: PDCS, o. z. - PANET, 2009. 92 s. [online]. [cit. 2012-01-17]. Dostupné na internete: <http://dobrovolnictvo.sk/_subory/PDCS_Analyza_dobrovolnictva_SK.pdf>.

BROZMANOVÁ-GREGOROVÁ, A. - MATULAYOVÁ, T. - MRÁČKOVÁ, A. - VAVRINCOVÁ, L. - VLAŠICOVÁ, J. 2011. *Dobrovoľníctvo - keď pomoc baví a zábava pomáha*. Bratislava: ŠEVT, a. s. pre Úrad vlády Slovenskej republiky, 2011. 51 s. ISBN 978-80-8106-049-6.

BUNDZELOVÁ, K. 2012. *Dobrovoľnícke aktivity ako forma efektívneho využívania voľného času mladých ľudí*. [online]. [cit. 2012-01-17]. Dostupné na internete: <www.rmp

k.sk/dobrovolnictvo/Dobrovolnicke_aktivity_ako_forma_efektivneho_vyuzitia_volneho_casu_mladych_ludi.doc>.

BUNDZELOVÁ, K. r. BENKOVIČOVÁ. 2004. *Dobrovoľníctvo mladých ľudí a sociálna prevencia*: dizertačná práca. Trnava: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce. 2004. 104 s.

CINTULOVÁ, L. 2010. Dobrovoľníctvo ako cenný zdroj ľudského kapitálu a otázka Well-being. In BÚGELOVÁ, T. - KRAVČÁKOVÁ, G. (eds.) *Hodnota duševnej práce pre organizáciu a spoločnosť: zborník vedeckých prác z výskumného grantu VEGA č. 1/0865/08, Determinanty, kritériá a hodnotenia duševnej práce*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika: 2010. ISBN 978-80-7097-847-4, s. 50-58.

Dobrovoľníctvo ako konkurenčná výhoda uchádzača o zamestnanie a znalosť dobrovoľníckych organizácií. [online]. Bratislava: YMCA, 2004. 43 s. [cit. 2012-01-14]. Dostupné na internete: <http://www.partnerstva.sk/buxus/docs/YMCA_Prieskum_dobrovolnictvo.pdf>.

Encyklopédia of Mental Disors. 2012. *Crisis Intervention - definition*. [online]. [cit. 2012-03-23]. Dostupné na internete: <<http://www.minddisorders.com/Br-Del/Crisis-intervention.html>>.

HARDY, M. – DUDÁŠOVÁ, T. – VRANKOVÁ, E. – HRAŠKOVÁ, A. 2011. *Sociálna patológia rodiny*. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie. Bratislava: VŠZaSP sv. Alžbety. 365 s. ISBN 978-80-8132-000-2.

HAŠKOVÁ, V. 2011. Význam dobrovoľníkov pri eliminácii sociálno-patologických javov mládeže. In PUKANČÍK, M. - SMETANOVÁ, D. (eds.). *Nížkoprahové a záujmové centrá ako možnosť eliminácie sociálnej patológie detí a mládeže*: Malacky, 22. a 23. február 2011. Bratislava: UK, 2011. ISBN 978-80-223-2994-1, s. 40-49.

Childe Welfare Information Gateway. 2012. [online]. [cit. 2012-03-23]. Dostupné na internete: <<http://www.childwelfare.gov/famcentered/casework/>>.

JANDÁKOVÁ, D. 2011. Prevence sociálne patologických javů u dětí a mládeže nízkoprahových zařízení. In PUKANČÍK, M. - SMETANOVÁ, D. (eds.). *Nížkoprahové a záujmové centrá ako možnosť eliminácie sociálnej patológie detí a mládeže*: Malacky, 22. a 23. február 2011. Bratislava: UK, 2011. ISBN 978-80-223-2994-1, s. 185-191.

JEDLIČKA, R. a kol. 2004. *Děti a mládež v obtížných živých situacích*. 1. vyd. Praha: Themis. 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.

KADLEČÍK, P. 2005. Terénna sociálna práca s neorganizovanými deťmi a mládežou. In BARTOŇOVÁ, M. - ŠANDOR, J. a kol. 2005. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež - úvod do problematiky*. Bratislava: Nadácia mládeže Slovenska, 2005. 130 s. ISBN 80-969348-0-5.

Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku. Strategické zámery rozvoja občianskej spoločnosti do roku 2020 a Akčný plán na roky 2012 - 2013. [online]. 2012. 30 s. [cit. 2012-03-18]. Dostupné na internete: <<http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=20&ved=0CGgQFjAJOAo&url=http%3A%2F%2Fwww.employment.gov.sk%2Fkoncepcia-rozvoja-obcianskej-spolocnosti-na-slovensku.pdf&ei=xRhmT-CvDMbRtAadzLmRCw&usg=AFQjCNEVMhaGILcY3xx2Jvxq965GUOkIqg>>.

KONRÁDOVÁ, Z. 2008. Pomoc nepozná hranice. In MARČEK, E. (ed.) *Dobrovoľníctvo a právna úprava*. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti. 2008. ISBN 978-80-969271-6-6, s. 6-7.

KRATOCHVÍLOVÁ, E. 1999. Výchovné ovplyvňovanie voľného času v primárnej prevencii. In ONDREJKOVIČ, P. - POLIAKOVÁ, E. a kol. 1999. *Protidrogová výchova*. Bratislava: Veda, 1999. 86 s. ISBN 80-224-0553-1.

KRÁLIKOVÁ, N. 2006. *Ja nie som dobrovoľník! Ja to robím iba tak*. Bratislava: IUVENTA, 2006. ISBN 80-8072-054-1. 25 s.

KRKOŠKOVÁ, M. 2008. Dobrovoľníctvo študentov sociálnej práce. In *ZOOM-M, Zaostrené na mladých*. ISSN 1336-4340, 2008, č. 4/2008, s. 15-16.

KULIFAJ, P. 2008. *Metodika nízkoprahových programov pre deti a mládež*: diplomová práca. Bratislava: UK, 2008. 68 s.

LENČO, P. 2008. Editoriál. In *ZOOM-M, Zaostrené na mladých*. ISSN 1336-4340, 2008, č. 4/2008, s. 3.

LŐRINCOVÁ, E. - KRIŠTOFÍKOVÁ, B. - DORČÍKOVÁ, Z. - ONDRUŠOVÁ, I. - RAUČIANA, D. 2009. *Postoje k dobrovoľníctvu u mladých ľudí - dobrovoľníkov na Medzinárodných táboroch dobrovoľníckej práce*. Bratislava: INEX Slovakia, 2009. 20 s.

- MAJERČÍKOVÁ, J. 2002. *Vplyv rodiny na kvalitu prežívania voľného času školskej mládeže*. Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva, 2002. 37 s.
- MARKOVÁ, M. 2007. *Rozvoj životných zručností v nízkoprahovom zariadení u detí mladšieho školského veku*: diplomová práca. Bratislava: UK, 2007, 111 s.
- MIHÁLIKOVÁ, J. 2008. Dobrovoľníctvo a práca s mládežou. In *ZOOM-M, Zaostrené na mladých*. ISSN 1336-4340, 2008, č. 4/2008, s. 4-5.
- MIKULIČ, M. 2008. *Úloha liečebného pedagóga v Nízkoprahovom zariadení pre deti a mládež*: diplomová práca. Bratislava: UK, 2008. 79 s.
- MYDLÝKOVÁ, E. a kol. 2002. *Dobrovoľníctvo na Slovensku alebo Čo si počať s dobrovoľníkom*. Bratislava: Asociácia supervízorov a sociálnych pracovníkov. 2002. 55 s.
- NESLUŠANOVÁ, S. 2011. Uplatňovanie *HARM REDUKTION* ako spôsob obmedzovania drogovej závislosti u detí a mládeže v nízkoprahových centrách. In PUKANČÍK, M. - SMETANOVÁ, D. (eds.). *Nízkoprahové a záujmové centrá ako možnosť eliminácie sociálnej patológie detí a mládeže*: Malacky, 22. a 23. február 2011. Bratislava: UK, 2011. ISBN 978-80-223-2994-1, s. 61-69.
- Nový impulz pre európsku mládež. Biela kniha Európskej komisie*. [online]. Bratislava: IUVENTA, 2002. 101 s. [cit. 2012-01-14]. ISBN 92-894-2189-4. Dostupné na internete: <http://www.rcm.sk/data/galleries/13/2002_novy_impulz.pdf>
- OLÁH, M. - SCHAVEL, M. - ONDRUŠOVÁ, Z. 2008. *Úvod do štúdia a dejín sociálnej práce*. 2. vyd. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, 2008 208 s. ISBN 80-969449-6-7.
- RAČKOVÁ, K. - TABAČÁKOVÁ, K. 2011. Miesto nízkoprahových a záujmových centier v prevencii sociálno-patologických javov. In PUKANČÍK, M. - SMETANOVÁ, D. (eds.). *Nízkoprahové a záujmové centrá ako možnosť eliminácie sociálnej patológie detí a mládeže*: Malacky, 22. a 23. február 2011. Bratislava: UK, 2011. ISBN 978-80-223-2994-1, s. 14-22.
- RADKOVÁ, L., a kol. 2011. *Dobrovoľníctvo a problémy súčasnej spoločnosti*. Trnava: TU, 2011. ISBN 978-80-89533-07-7, 204 s.
- ŠANDOR, J. 2005a. Nízkoprahové programy pre deti a mládež. In BARTOŇOVÁ, M. - ŠANDOR, J. a kol. 2005. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež - úvod*

do problematiky. Bratislava: Nadácia mládeže Slovenska, 2005. 130 s. ISBN 80-969348-0-5.

ŠANDOR, J. 2005b. Cieľová skupina nízkoprahových programov pre deti a mládež. In BARTOŇOVÁ, M. - ŠANDOR, J. a kol. 2005. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež - úvod do problematiky*. Bratislava: Nadácia mládeže Slovenska, 2005. 130 s. ISBN 80-969348-0-5, s. 39-45.

ŠOLCOVÁ, J. 2011. *Potenciál dobrovoľníctva v prevencii sociálno-patologických javov*, Nitra, 6. medzinárodná konferencia doktorandov odborov Psychológia a Sociálna práca, 29. apríl 2011. [online]. 2011. [cit. 2012-03-13]. Dostupné na internete: <<http://www.kpsv.fsvaz.ukf.sk/PhD%20konf%202011/SUBORY/PDF/Solcova.pdf>>.

ŠTANDARDY NÍZKOPRAHOVÝCH SLUŽIEB. 2008. [online] [citované 2012-02-08]. Dostupné na internete: <http://www.nizkoprahy.sk/sites/default/files/standardy_0nzd_m_0.pdf>.

ŠTOFEJ, J. 2011. Inštitucionálne možnosti vzdelávania rómskych detí predškolského veku na príklade činnosti nízkoprahového centra Mak v Trnave. In PUKANČÍK, M. - SMETANOVÁ, D. (eds.). *Nízkoprahové a záujmové centrá ako možnosť eliminácie sociálnej patológie detí a mládeže*: Malacky, 22. a 23. február 2011. Bratislava: UK, 2011. ISBN 978-80-223-2994-1, s. 104-114.

TOŠNER, J. - SOZANSKÁ, O. 2002. *Dobrovoľníci a metodika práce s nimi v organizáciách*. Praha: Portál, 2002. 149 s. ISBN 80-7178-514-8.

VRBOVÁ, M. - ĎUGOVÁ, L. 2010. *Nízkoprahové programy pre deti a mládež ako súčasť primárnej prevencie* [online]. 2010. [cit. 2012-01-10]. Dostupné na internete: <http://www.kpsv.fsvaz.ukf.sk/PhD%20konf%202010/SUBORY/PDF/52_Vrbova-Dugova.pdf>

Všeobecná deklarácia o dobrovoľníctve. [online]. Paríž: Medzinárodná asociácia pre dobrovoľnícke úsilie: 1990. [cit. 2012-01-14]. Dostupné na internete: <http://www.rmpk.sk/dobrovolnictvo/Vseobecna_deklaracia_o_dobrovolnictve.pdf>

Všeobecná deklarácia ľudských práv. [online]. New York: OSN, 1948. 7 s. [cit. 2012-01-14]. Dostupné na internete: <http://www.dostojnost.eu/Vseobecna_deklaracia_ludskych_prav.pdf>

VYCPÁLEK, J. 2008. *Asociácia má pomôcť nízkoprahom*. [online]. [cit. 2012-01-14]. Dostupné na internete: <<http://vycpalek.blog.sme.sk/c/164501/Asociacia-ma-pomocet-nizkoprahom.html>>.

Výročná správa. 2009. [online]. Bratislava: ASOCIÁCIA NÍZKOPRAHOVÝCH PROGRAMOV PRE DETI A MLÁDEŽ, 2009. 13 s. [cit. 2012-01-14]. Dostupné na internete: <www.nizkoprah.sk/dokumenty/ZSANPDM2009.pdf>.

What is crisis counselling? How to respond to a crisis?. 2012. [online]. [cit. 2012-03-23]. Dostupné na internete: <<http://www.acs.edu.au/info/psychology/counselling/crisis-counselling.aspx>>.

Zákon č. 406/2011 Z. z. z 21. októbra 2011 o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Zákon č. 448/2008 Z. z. z 30. októbra 2008 o sociálnych službách a o znení a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.

ZOZNAM PRÍLOH

PRÍLOHA A Štandardy nízkoprahových programov pre deti a mládež na Slovensku

PRÍLOHA B Vzor dotazníka pre vedúcich pracovníkov alebo koordinátorov dobrovoľníkov Nízkoprahového programu pre deti a mládež

PRÍLOHA C Zoznam spolupracujúcich organizácií, členov Asociácie NPDM na Slovensku, ktoré realizujú Nízkoprahový program pre deti a mládež

PRÍLOHA A Štandardy Nízkoprahových programov pre deti a mládež

Štandardy nízkoprahových služieb

Štandardy ponuky – čo by malo ponúkať nízkoprahové zariadenie

NZDM zaisťuje ponuku služieb, ktorú tvoria obligatórne poskytované služby a fakultatívne realizované služby. Obligatórne poskytované služby je poskytovateľ povinný realizovať aspoň v minimálnom rozsahu, ktorý je daný týmito štandardmi. Ponuka fakultatívne realizovaných služieb závisí na individuálnych možnostiach poskytovateľa a jeho voľbe podľa potrieb cieľovej skupiny.

NZDM poskytuje služby charakteristické štyrmi základnými znakmi:

1. *voľný vstup a pobyt v zariadeniach*
2. *voľno-časové aktivity*
3. *sociálne služby*
4. *aktivity a činnosti zamerané na prevenciu*

1. VOĽNÝ VSTUP A POBYT V ZARIADENÍ

ŠTANDARD

Poskytovateľ umožňuje klientom tráviť čas v NZDM podľa ich osobných potrieb.

KRITÉRIÁ

- 1.1 Klientovi je umožnené využívanie výhod priestorov zariadenia (vybavenie pre rôzne aktivity, soc. zariadenia, a pod.).
- 1.2 Klientovi je umožnené prísť a tráviť v zariadení čas.
- 1.3 Klient môže vykonávať v zariadení osobné činnosti (domáce úlohy, príprava do školy, čítanie vlastných kníh, časopisov, a pod.).
- 1.4 Klient môže v zariadení zostať aj bez využívania aktivít a činností, ktoré ponúka NZDM.
- 1.5 NZDM zoznamuje nového klienta s pravidlami pobytu v NZDM a charakterom zariadenia

2. VOĽNOČASOVÉ AKTIVITY

ŠTANDARD

Poskytovateľ ponúka klientom voľno-časové aktivity. Pre tento účel zaisťuje základné vybavenie, asistuje klientom pri ich svojpomocných aktivitách a pripravuje pre nich základnú ponuku programov.

A. Obligatórne ponúkané aktivity

KRITÉRIÁ

- 2.1 Klient má k dispozícii základné technické vybavenie na trávenie voľného času (spoločenské hry, výtvarné potreby, knižnica, papier, ceruzky, apod.)
- 2.2 NZDM poskytuje podmienky pre realizáciu svojpomocných aktivít klientov, predovšetkým:
 - 2.2.1 Poskytuje priestor, čas, technické zázemie pre realizáciu svojpomocných aktivít
 - 2.2.2 Poskytuje odbornú pomoc pri realizácii svojpomocných aktivít
 - 2.2.3 Poskytuje garanciu svojpomocných aktivít

2.2.4 Pracovníci aktivizujú klientov a podnecujú ich k svojpomocným činnostiam
2.3 NZDM poskytuje základnú ponuku programov pre voľný čas a aktivizáciu tvorivého potenciálu klientov

2.3.1 NZDM ponúka návštevníkom programy pripravené pracovníkmi NZDM, zodpovedajúce možnostiam tohto zariadenia a potrebám užívateľom služieb.

2.3.2 Poskytovateľ pri voľbe programov rešpektuje nízkoprahový charakter ponuky a zachováva možnosť voľby klienta/návštevníka.

B. Fakultatívne ponúkané aktivity

2.4 NZDM realizuje osvetové programy (besedy, diskusie, prednášky s cieľom predstaviť, či priblížiť cieľovej skupine určitú tému, oblasť alebo problém)

2.5 NZDM realizuje zábavné programy (hudobné akcie, videoprojekcie, tanečné akcie, súťaže, turnaje, apod.)

2.6 NZDM poskytuje informačný servis o alternatívach či iných možnostiach pozitívneho trávenia voľného času

2.7 NZDM realizuje voľno-časové dielne formou voľne prístupného priestoru so základným vybavením (skúšobná miestnosť, výtvarná dielňa, keramika, apod.) alebo formou programu vedeného inštruktorom

2.8 NZDM realizuje programy na báze zážitkovej pedagogiky (neformálne vzdelávanie)

2.9 NZDM realizuje ucelený systém voľnočasových programov vytvorený ako mesačný klubový program akcií (hudobné akcie, tanečné akcie, turnaje, súťaže, besedy, diskusie, video, a i.)

2.10 NZDM realizuje jednodňové a viacdenné výjazdové akcie.

3. SOCIÁLNE SLUŽBY

ŠTANDARD

Poskytovateľ zaisťuje ponuku sociálnych služieb zameranú na cieľovú skupinu. Ponuku sociálnych služieb záväzne tvorí kontaktná práca, situačná intervencia, základné poradenstvo a sprievodné aktivity.

A. Obligatórne poskytované sociálne služby

KRITÉRIÁ

3.1 NZDM vykonáva kontaktnú prácu: NZDM realizuje jednodňové a viacdenné výjazdové akcie:

3.1.1 Pracovník vykonávajúci služby nadväzuje kontakt s prichádzajúcimi klientmi

3.1.2 Pracovník vykonávajúci službu zistí individuálne potreby prichádzajúceho klienta

3.1.3 V prípade, že je zistená potreba prichádzajúceho klienta, ktorú je NZDM schopné uspokojiť, asistuje pracovník pri definovaní zákazky

3.2 NZDM poskytuje situačnú intervenciu:

3.2.1 Pracovník vykonávajúci službu je schopný kedykoľvek v prevádzkovej dobe zariadenia reagovať na vzniknuté problémy klientov

3.2.2 Pracovník vykonávajúci službu je schopný poskytnúť okamžitú - situačnú intervenciu

3.2.3 Pracovník vykonávajúci službu je schopný poskytnúť inštrumentálnu pomoc pri riešení bežných problémov klientov

3.3 NZDM poskytuje základné poradenstvo:

- 3.3.1 Pracovník vykonávajúci službu je schopný zorientovať klienta v probléme
- 3.3.2 Pracovník vykonávajúci službu je schopný rozobrať ďalšie možnosti riešenia problému a tieto riešenia aj s ich pravdepodobnými výsledkami klientovi vysvetliť
- 3.3.3 Pracovník vykonávajúci službu je schopný klientovi pomôcť pri realizácii ďalšieho postupu riešenia problému
- 3.4 NZDM poskytuje sprievodné aktivity:
 - 3.4.1 Pracovník vykonávajúci službu je schopný sprostredkovať klientovi nadväzujúcu pomoc
 - 3.4.2 Pracovník vykonávajúci službu zaistí, aby mal klient prístup k verejne dostupným informáciám a umožní mu, aby im porozumel a vedel ich použiť
- NZDM realizuje terénnu sociálnu prácu.
- 3.5 NZDM je prepojené s činnosťou terénneho sociálneho pracovníka, využíva jeho kontaktnú prácu pri získavaní klientov, sprievodnej práci a ďalších činnostiach.
 - 3.5.1 NZDM poskytuje terénnemu sociálnemu pracovníkovi zázemie pre jeho činnosť

B. Fakultatívne ponúkané sociálne služby

KRITÉRIÁ

- 3.6 NZDM ponúka kontaktné hodiny pre klientov:
 - 3.6.1 Kontaktné hodiny sú čas vyhradený pre individuálne návštevy užívateľov služieb a pre účely sociálnych služieb
 - 3.6.2 Kontaktné hodiny sú oddelené od bežnej prevádzkovej doby zariadenia
 - 3.6.3 NZDM informuje cieľovú skupinu o dobe kontaktných hodín
- 3.7 NZDM ponúka skupinovú prácu zameranú na rozvoj sociálnych zručností apod.
- 3.8 NZDM ponúka mediačné aktivity. Ide predovšetkým o pomoc pri riešení individuálnych sporov, vzájomných sporov jednotlivých skupín, sporov medzi klientom a rodičom, cieľovou skupinou a inštitúciou.
- 3.9 NZDM ponúka terapeutické služby.
- 3.10 NZDM ponúka krízovú intervenciu.
- 3.11 Sociálne služby podľa bodov 3.8, 3.9 a 3.10 môže NZDM poskytovať len za predpokladu, že ich vykonáva osoba k tomu oprávnená a ak má k tomu vytvorený samostatný priestor vhodný pre tento typ činností

4. AKTIVITY A ČINNOSTI ZAMERANÉ NA PREVENCIU

ŠTANDARD

NZDM ponúka programy z oblasti primárnej a sekundárnej prevencie so zameraním na zníženie rizík sociálno-patologických javov (šikanovanie, agresivita, užívanie alkoholických nápojov, drogy,...) u cieľovej skupiny.

- 4.1 Poskytovateľ vykonáva aktivity a činnosti, špecificky zamerané na primárnu a sekundárnu prevenciu s cieľom znížiť riziká sociálno-patologických javov (šikanovanie, agresivita, užívanie alkoholických nápojov, drogy,...) u cieľovej skupiny.
- 4.2 Poskytovateľ volí také aktivity a činnosti zamerané na prevenciu, ktoré zodpovedajú charakteru zariadenia a špecifikám cieľovej skupiny
- 4.3 Ako doplnok svojej činnosti môže poskytovateľ: Usporiadať programy (výcviky a kurzy) zamerané na nácvik základných sociálnych zručností smerujúcich k predchádzaniu sociálno-patologických javov. V prípade potreby zaisťovať pre klientov individuálny výcvik týchto zručností
- 4.4 NZDM nemôže ponúkať:

Preventívne programy nezamerané na cieľovú skupinu
Terciárnu prevenciu bez odborného personálu a patričného zázemia vrátane priestorového usporiadania NZDM

Procedurálne štandardy Nizkoprahových programov pre deti a mládež

Procedurálne štandardy - ako sa správať ku klientom NZDM

PREAMBULA: FÁZA KONTAKTU S KLIENTOM

1. Klient motivovaný ku vstupu prichádza do Nizkoprahového zariadenia pre deti a mládež(NZDM)
2. vzájomné predstavenie sa,
3. zoznámenie s pravidlami NZDM,
4. definovanie objednávky,
5. konfrontácia s ponukou a možnosťami NZDM,
6. vznik kontraktu, dohody,
7. realizácia kontraktu,
8. naplnenie kontraktu alebo návrat k bodu 4.,
9. ukončenie "spolubytia" v NZDM alebo návrat k bodu 4.

1. ZAISTENIE KLIENTOVEJ DÔSTOJNOSTI, PRÁVA NA SEBAURČENIE, SÚKROMIE ABEZPEČIE

ŠTANDARD

Poskytovateľ podriaďuje všetku svoju činnosť etickým princípom a všeobecným princípom sociálnych služieb: rešpektuje klientove právo na dôstojnosť, sebaurčenie, súkromie a bezpečnosť. Tento zámer je zrejmý tak zo samotnej činnosti, ako aj z dokumentov a informačných materiálov.

KRITÉRIÁ

1.1 Poskytovateľ vytvára také podmienky, aby bola zaistená klientova dôstojnosť, dbá najmä:

- 1.1.1 na ochranu života;
- 1.1.2 na právo na život bez strádania;
- 1.1.3 na osobnú slobodu;
- 1.1.4 na rešpekt k osobnej cti, dobrej povesti a menu;
- 1.1.5 na vhodné oslovanie.

1.2 Poskytovateľ vytvára také podmienky, aby bolo naplnené klientovo právo na sebaurčenie, a to najmä:

- 1.2.1 na slobodu myslenia, svedomia a náboženské vyznanie;
- 1.2.2 na osobný rozvoj;
- 1.2.3 na spoločensky prijateľný štýl života.

1.3 Poskytovateľ nahrádza prirodzené prostredie klienta len v nevyhnutne nutných prípadoch (kedy je ohrozený klientov život, príp. klient sa vyskytuje v patologickom prostredí, ktoré ho poškodzuje a on to tak cíti).

Klient má teda možnosť:

- 1.3.1 Klient má teda možnosť mať a rozvíjať rodinné, medziľudské a iné vzťahy;
- 1.3.2 Klient má teda možnosť žiť vo svojom prostredí;
- 1.3.3 Klient má teda možnosť študovať a vzdelávať sa.

1.4 Poskytovateľ ctí súkromie klienta.

1.5 Poskytovateľ vytvára také podmienky, aby bolo zaistené klientovo právo na bezpečie. Službu poskytuje odborne, v prípade problematickeho správania klienta zasahuje kvalifikovane a citlivo, snaží sa pochopiť príčiny správania, uprednostňuje nereštriktívne postupy pred reštriktívnymi. Poskytovateľ má a uplatňuje účinné postupy na ochranu klientov pred nekvalifikovaným zásahom a zneužívaním.

1.6 Poskytovateľ má povinnosť rešpektovať a kontrolovať klientove práva na zachovanie dôstojnosti, sebaurčenia, súkromia a bezpečia.

2. CIEĽOVÁ SKUPINA

ŠTANDARD

Poskytovateľ je povinný stanoviť si svoju cieľovú skupinu, na ktorú sa zameriava pri poskytovaní služby.

KRITÉRIÁ

2.1 NZDM má vo vnútornom poriadku stanovenú cieľovú skupinu, ktorá je definovaná týmito znakmi:

2.1.1 Vekom:

2.1.1.1 6-12 rokov (mladšie školské deti)

2.1.1.2 12-15 rokov (staršie školské deti)

2.1.1.3 15-18 rokov (mladiství)

2.1.1.4 18-26 rokov (mladí dospelí)

2.1.2 Vnútorou potrebou, zákazkou - čo vyžadujú, čo chcú.

2.1.3 Životnými problémami či konfliktom so sociálnym okolím alebo spoločenskými normami.

2.2 NZDM pracuje so sociálnym okolím členov vymedzenej cieľovej skupiny.

2.3 NZDM informuje okolie o svojej cieľovej skupine (vid Prevádzkové štandardy, kapitola 5.)

3. KONTAKT

ŠTANDARD

Klientom cieľovej skupiny je služba poskytovaná bez akejkoľvek diskriminácie. Pri kontakte poskytovateľ zoznamuje klienta so službou a pravidlami pre jej poskytovanie a zisťuje jeho potreby.

KRITÉRIÁ

3.1 Poskytovateľ zaisťuje informačnú, miestnu a časovú dostupnosť služby pre klientov cieľovej skupiny bez akejkoľvek diskriminácie.

3.2 Poskytovateľ informuje potenciálneho klienta:

3.2.1 citlivo a pružne vzhľadom k jeho situácii;

3.2.2 o možnostiach, ponuke a ďalších aspektoch služby tak, aby sa mohol rozhodnúť aj pre službu od iného poskytovateľa, prípadne o ďalších poskytovateľoch rovnakej služby.

3.3 Poskytovateľ realizuje služby na základe odborne a objektívne zistených individuálnych potrieb klienta.

4. VYMEDZENIE HRANÍC KONTAKTU

ŠTANDARD

Poskytovateľ má definovanú ponuku služieb a pravidiel pre jej poskytovanie.

KRITÉRIÁ

4.1 Poskytovateľ má písomné pravidlá pre poskytovanie služieb, vyvesené na viditeľnom a verejne prístupnom mieste.

4.2 Nový klient je po vstupe do NZDM zoznámený so svojimi právami a povinnosťami v rámci NZDM.

4.3 Pravidlá NZDM a správanie pracovníkov zaručujú rovnosť všetkých klientov pri užívaní služieb.

4.4 NZDM dodržiava pri práci s klientom etické zásady.

4.5 Poskytovateľ dodržiava princípy nízkoprahovosti:

4.5.1 Klient má možnosť zostať v anonymite.

4.5.2 Pre užívanie služby nie je podmienkou členstvo alebo iná forma registrácie.

4.5.3 Pravidelná dochádzka do zariadenia nie je podmienkou užívania služby. Klienti môžu prichádzať a odchádzať v rámci otváracie doby podľa svojho uváženia.

4.5.4 Klient nie je povinný zapojiť sa do pripravených činností.

4.5.5 Služby sú poskytované bezplatne. Finančná spoluúčasť klienta je možná pri sprievodných aktivitách (napr. koncerty, víkendové pobyty, tábory,...)

4.5.6 Klienti sa môžu podieľať na činnosti NZDM a ovplyvňovať ju.

5. DOHODA (KONTRAKT)

ŠTANDARD

Poskytovateľ so zreteľom na charakter služby uzatvára s klientom ústnu alebo písomnú dohodu o poskytovaní služby.

KRITÉRIÁ

5.1 K uzavretiu dohody je potrebný súhlas klienta, a to bez ohľadu na jeho spôsobilosť k právnym úkonom.

5.2 Podľa potreby poskytovateľa je možné stanoviť skúšobnú dobu.

5.3 Dohoda jednoznačne vymedzuje obsah a podmienky poskytovania služby, postupy pri nedodržiavaní dohodnutých podmienok, spôsob ukončenia služby a spôsob, akým je možné dohodu meniť.

6. SŤAŽNOSTI

ŠTANDARD

Poskytovateľ má a uplatňuje písomné pravidlá na pružné a spravodlivé vybavovanie sťažností. Klienti sú s nimi oboznámení.

KRITÉRIÁ

6.1 Podmienky pre vyjadrovanie a vybavovanie sťažností nesmú byť ohrozujúce, musia umožniť čo najrýchlejšie, adekvátne, otvorené a spravodlivé riešenie.

6.2 Zúčastnení majú možnosť odvolať sa proti rozhodnutiu.

6.3 Sťažnosti sú brané ako možný podnet na rozvoj a zlepšovanie služby.

7. KRÍZOVÉ (MIMORIADNE) SITUÁCIE

ŠTANDARD

Poskytovateľ je povinný reagovať na potreby klienta v krízovej situácii. Pre tieto situácie má vypracovaný potrebný manuál.

KRITÉRIÁ

7.1 Poskytovateľ je povinný najmä ošetriť akútne riziká vyplývajúce z krízovej situácie klienta a zaistiť potrebné doplnkové služby.

7.2 Poskytovateľ má pripravený manuál o zvládání pomoci človeku v krízových (mimoriadnych) situáciách:

7.2.1 dbá na ochranu klientovho života a jeho práv;

7.2.2 zoznamuje klientov s možnými riešeniami alebo ich s nimi plánuje.

8. NADVÄZNOT NA ĎALŠIE SLUŽBY

ŠTANDARD

Poskytovateľ pomáha klientovi definovať jeho potreby a podporuje ho pri využívaní ďalších služieb smerujúcich k naplneniu jeho potrieb.

KRITÉRIÁ

8.1 Poskytovateľ zoznamuje klienta s obmedzeniami vyplývajúcimi z typu služby a možnosťami následných služieb.

8.2 Poskytovateľ má pravidlá na poskytovanie informácií o klientoch poskytovateľom ďalších služieb.

8.3 Existuje zoznam organizácií, poskytujúcich podporné služby.

8.4 V prípade potreby poskytovateľ sprevádza klienta do iného zariadenia - poskytuje doprovodné služby.

9. SPISOVÁ DOKUMENTÁCIA A ZAOBCHÁDZANIE S OSOBNÝMI ÚDAJMI KLIENTA

ŠTANDARD

Poskytovateľ vedie prehľadnú dokumentáciu v rozsahu nevyhnutne nutnom pre priebeh služby. Zaochádza s osobnými údajmi o klientovi tak, aby to zodpovedalo právnym normám.

KRITÉRIÁ

9.1 Zdokumentované sú len údaje nevyhnutné pre chod a priebeh služby.

9.2 Existuje zoznam osôb, ktoré môžu zaochádzať s dokumentáciou. K dokumentácii nemajú prístup nepovolané osoby.

9.3 Dokumentácia je uložená na bezpečnom (uzamykateľnom) mieste. V prípade vedenia dokumentácie na PC, musí byť pre ňu zriadená samostatný adresár s heslom, ktoré poznajú len povolané osoby.

9.4 Dokumentácia je vedená len s vedomím klientov, u anonymných klientov alebo na želanie je vedená pod dohodnutým označením.

9.5 Klient má právo nahliadnuť do svojho spisu.

9.6 Pracovníci dodržia pravidlá zachovania mlčanlivosti o údajoch klientov a k tomu sa písomne zaväzujú.

9.7 Poskytovateľ má stanovené pravidlá pre to, komu a aké informácie sa môžu poskytnúť:

9.7.1 klient musí byť informovaný o ďalšom využití dokumentácie;

9.7.2 je nutný písomný súhlas klienta na odovzdanie dokumentácie ďalšiemu subjektu.

10. UKONCENIE UŽÍVANIA SLUŽBY

ŠTANDARD

Poskytovateľ má a dodržiava pravidlá pre jednotlivé spôsoby ukončenia užívania služby, ktoré sú v súlade s právnymi normami a pravidlami NZDM.

KRITÉRIÁ

10.1 Poskytovateľ má pravidlá pre ukončenie užívania služby.

10.2 Klient môže ukončiť užívanie služby oznámením bez uvedenia dôvodu.

10.3 Poskytovateľ môže ukončiť klientovi službu:

10.3.1 zo závažných organizačných dôvodov;

10.3.2 pri opakovanom vážnom porušení dohodnutých podmienok zo strany klienta alebo všeobecne prijatých zásad slušnosti; musí predchádzať zreteľné upozornenie a prejednanie za účasti klienta, ak je to možné.

10.4 Poskytovateľ informuje klienta o iných typoch služieb.

10.5 Služba končí naplnením cieľov spolupráce.

10.6 Všetky záväzky a náležitosti sa pri ukončení vysporiadajú.

Prevádzkové štandardy Nizkoprahových programov pre deti a mládež

Prevádzkové štandardy - ako by malo fungovať nízkoprahové zariadenie

1. MIESTNE HLADISKO POSKYTOVANIA SLUŽBY

ŠTANDARD

Poskytovateľ realizuje službu tak, aby miesto poskytovania služby zodpovedalo predovšetkým cieľom a charakteru služby a potrebám klientov. Poskytovateľ pri umiestňovaní NZDM vhodne nadväzuje na možnosti miesta, berie do úvahy miestne podmienky. Poskytovateľ informuje verejnosť o mieste poskytovania služby.

KRITÉRIÁ

1.1 Poskytovatelia prevádzkujú službu v mieste, ktoré spĺňa nasledujúce požiadavky:

1.1.1 dostupnosť služby pre cieľovú skupinu;

1.1.2 poskytovanie služby pre spádovú oblasť;

1.1.3 napĺňanie procedurálnych štandardov, najmä "nadväznosť na ďalšie služby".

1.2 Poskytovateľ informuje klientov cieľovej skupiny a inštitúcie, ktoré môžu službu odporučiť, o:

1.2.1 mieste poskytovania služby;

1.2.2 ceste (mapka) a spôsobe dopravy.

1.3 Poskytovateľ pozná dôverne lokalitu svojho pôsobenia vrátane inštitúcií nadväzujúcich služieb.

2. ČASOVÉ HLADISKO

ŠTANDARD

Poskytovateľ realizuje službu tak, aby doba a čas poskytovania služby zodpovedala potrebám klientov a umožňoval optimálny priebeh služby. Poskytovateľ informuje klientov a verejnosť o všetkých časových podmienkach a súvislostiach služby.

KRITÉRIÁ

2.1 Pri plánovaní a poskytovaní služby poskytovateľ berie do úvahy skutočnú potrebu a reálne možnosti klientov (prípadne ich rodín či blízkych osôb), ktoré sa týkajú časového hľadiska užívania služby.

2.2 Poskytovateľ stanoví dobu poskytovania služby tak, aby mohlo dôjsť k optimálnemu priebehu a naplneniu cieľov služby a potrieb klientov.

2.3 Dobou poskytovania sa rozumie: obdobie, počas ktorého môže klient službu využívať (hodina, deň, mesiac, rok, trvale, a pod.).

2.4 Poskytovateľ stanoví čas poskytovania služby tak, aby bola služba dostupná cieľovej skupine s ohľadom na bežný denný program (školský rozvrh), včasný návrat domov, a pod.).

2.5 Časom poskytovania služby sa rozumie denná doba, kedy je služba dostupná (ráno, popoludní, celodenne, nepretržite apod.).

2.6 Poskytovateľ stanoví a dodržiava časový rozvrh činností a programov, ktoré sú súčasťou služby (začiatky a konce jednotlivých programov, aktivít apod.)

2.7 Poskytovateľ informuje zrozumiteľne a primeranou formou klientov, verejnosť a relevantné inštitúcie o všetkých časových podmienkach a súvislostiach služby.

3. HLADISKO NÍZKOPRAHOVOSTI

ŠTANDARD

Poskytovateľ realizuje službu tak, aby bola umožnená maximálna prístupnosť. Služba je poskytovaná so zámerom odstránenia technických, psychologických a sociálnych bariér, ktoré by bránili cieľovej skupine vstúpiť do zariadenia alebo využiť ponuku poskytovaných služieb.

KRITÉRIÁ

3.1 Zariadenie má samostatný vchod a nie je prepojené s takým typom inštitúcie, ktorý by znižoval prístupnosť (napr. úrady, polícia, školy).

3.2 Je umožnený voľný príchod a odchod klientov v rámci otváracie doby.

3.3 Je umožnená anonymita užívateľov služieb.

3.4 Pasivita či etnická a názorová odlišnosť užívateľa služieb nie je dôvodom k obmedzeniu prístupu klienta k službe.

3.5 Členstvo nie je viazané na možnosť využívať službu.

3.6 Pri využívaní služby v rozsahu danom procedurálnymi štandardmi (III. 1,2,4) sa nevedie evidencia, ktorá obsahuje osobné údaje užívateľa služieb.

3.7 Vstup do zariadenia je umožnený iným návštevníkom ako cieľovej skupine (v prípade, že vstupom neohrozujú cieľovú skupinu, priestor, personál, sami seba alebo samotné poskytovanie služby).

3.8 Vstup do zariadenia a využívanie bežnej ponuky zariadenia nie je podmienené finančnou spoluúčasťou klienta.

3.9 Súčasťou ponúkaných služieb nie je podsúvanie či šírenie ideológie alebo náboženského presvedčenia či akákoľvek spoluúčasť na rituáloch.

3.10 Poskytovateľ garantuje ochranu a bezpečnosť klientov v priestore zariadenia (ochrana pred fyzickým či psychickým ublížením).

4. REŽIM ZARIADENIA

ŠTANDARD

Poskytovateľ stanovuje režim zariadenia písomnou formou tak, aby bola zaistená bezpečnosť užívateľov služieb aj pracovníkov a aby nebol narušený priebeh poskytovania

služieb. Pre užívateľa služieb je režim stanovený pravidlami, pre pracovníkov prevádzkovým poriadkom.

KRITÉRIÁ

4.1 Zariadenie má písomne stanovené pravidlá vymedzujúce správanie užívateľov služieb v priestoroch zariadenia.

4.2 Pravidlá sú definované spôsobom zrozumiteľným pre cieľovú skupinu.

4.3 Pravidlá sú umiestnené v zariadení na verejne prístupnom mieste.

4.4 Službu vykonávajúci pracovník je povinný zoznámiť užívateľa služieb pri prvom kontakte s pravidlami zariadenia.

4.5 Poskytovateľ písomne stanovuje prevádzkový poriadok zariadenia, z ktorého vyplývajú pre pracovníkov kompetencie a obmedzenia pri jednaní s klientmi a zaistení priebehu služieb.

4.6 Pravidlá zariadenia a prevádzkový poriadok záväzne obsahujú:

4.6.1 Zákaz užívania alebo distribúcie nelegálnych návykových látok v priestoroch zariadenia

4.6.2 Zákaz užívania alebo distribúcie alkoholu v priestoroch zariadenia

4.6.3 Zákaz násilia, šikanovania, napádania a diskriminácie či podobného porušovania práv iného jedinca v priestoroch zariadenia.

4.7 Je stanovený spôsob riešenia situácií keď dôjde k porušeniu režimu zariadenia, pracovníkom sú známe ich kompetencie pri ich riešení.

4.8 Ďalšie čiastočné režimové ustanovenia stanovuje poskytovateľ podľa potrieb.

5. INFORMOVANIE VEREJNOSTI

ŠTANDARD

Poskytovateľ informuje zrozumiteľne a primeranou formou o sebe a svojej činnosti odbornú aj laickú verejnosť, médiá, príslušné inštitúcie a príslušné orgány štátnej správy.

KRITÉRIÁ

5.1 Poskytovateľ spracuje a používa zrozumiteľný informačný materiál o svojej službe. Informačný materiál je dostupný verejnosti a to v primeranej forme (písomná podoba, audio alebo video záznam, webové stránky apod.)

5.2 Poskytovateľ v informačnom materiály uvádza pravdivé informácie:

5.2.1 o subjekte poskytujúcom služby (právna forma, ICO, štatutárny zástupca, zodpovedná osoba, kontaktné údaje);

5.2.2 o charaktere služby (poskytovateľ informuje o ponúkaných službách, o tom, či je služba realizovaná s ideologickým, náboženským alebo inak vymedzeným podtextom deklaruje nízkoprahovosť a vysvetľuje umiestnenie v sieti);

5.2.3 o cieľovej skupine;

5.2.4 o kritériách na prijatie klienta do spolupráce;

5.2.5 o časových a miestnych podmienkach poskytovania služby.

5.3 Poskytovateľ informuje spolupracujúce inštitúcie podľa potrieb zaistenia priebehu služby tak, aby boli napĺňané procedurálne štandardy a to najmä: súčinnosť, spoločenské potreby klienta, nadväznosť atď..

5.4 Poskytovateľ vydáva výročnú správu o svojej činnosti. Výročná správa je verejne dostupná.

5.5 Vymieňanie informácií spĺňa zákonné normy a to predovšetkým Zákon o ochrane osobných dát.

6. MATERIÁLNE A TECHNICKÉ ZÁZEMIE

ŠTANDARD

Poskytovateľ zaisťuje materiálno-technické zázemie služby tak, aby spĺňalo všetky príslušné stavebno-technické a bezpečnostné normy a umožňovalo napĺňanie procedurálnych štandardov a poskytovania odborne kvalitných služieb.

KRITÉRIÁ

6.1 Budova, priestory a zariadenie sú skolaudované a zodpovedajú všetkým technickým, hygienickým a bezpečnostným predpisom.

6.2 Technické vybavenie, zariadenie a inžinierske siete sú pravidelne revidované oprávnenými osobami, o revíziách je vedená dokumentácia.

6.3 Poskytovateľ zaisťuje aj materiálno-technické zázemie na poskytovanie služby, aby kapacita a vnútorné dispozície užívaných budov (priestory) zodpovedali charakteru služby, umožňovali optimálny priebeh služby a vyhovovala v maximálnej miere potrebám klientov.

Pod materiálno-technickým zázemím pre poskytovanie služby sa rozumie:

6.3.1 miesto (klientska miestnosť) určené na bežné aktivity klientov s minimálnou kapacitou 10 osôb

6.3.2 miesto (kontaktná miestnosť) určená na individuálne rozhovory pri zachovaní súkromia s minimálnou kapacitou 3 osôb

6.3.3 miesto pre štruktúrovanú činnosť (dielna). Štruktúrovaná činnosť môže byť oddelená buď priestorovo alebo časovo.

6.3.4 Základné vybavenie pre trávenie voľného času /spoločenské hry, výtvarné, maliarske potreby, knižnica, ceruzky, papier, apod./

6.4 Poskytovateľ zaisťuje všetkým pracovníkom materiálno-technické zázemie pre výkon ich práce. Pod materiálno-technickým zázemím pre pracovníkov sa rozumie miesto (kancelária, pracovný stôl, spoločná miestnosť pre pracovníkov, apod.) pre výkon pracovných činností a primerané vybavenie.

7. PROSTREDIE A UŽÍVANIE MATERIÁLNO-TECHNICKÉHO ZÁZEMIA

ŠTANDARD

Poskytovateľ zaisťuje v budovách respektíve v priestoroch, kde je služba poskytovaná, hygienu, dôstojnosť bezpečnosť prostredia pre klientov aj personál v maximálnej možnej miere. Poskytovateľ umožňuje užívanie budov, priestorov, vybavenia a zariadenia tak, aby mohlo dôjsť k naplneniu cieľov služby a príslušných procedurálnych štandardov. Poskytovateľ stanoví pravidlá na užívanie materiálno-technického zázemia a informuje o nich klientov a pracovníkov.

KRITÉRIÁ

7.1 Budovy resp. priestory, kde je služba poskytovaná, sú čisté.

7.2 Poskytovateľ vybavuje budovy resp. priestory nábytkom a zariadením tak, aby prostredie v najvyššej možnej miere zodpovedalo potrebám cieľovej skupiny a poskytovanej služby.

7.3 Poskytovateľ zaisťuje také prostredie, aby umožňovalo v súlade s charakterom služby primerané súkromie.

7.4 Prostredie splna nároky na bezpečnosť klientov a bezpečnosť práce.

7.5 Poskytovateľ zaisťuje opravy a údržbu všetkých budov, priestorov a vybavenia.

7.6 Poskytovateľ stanoví a uplatňuje pravidlá na používanie materiálno-technického vybavenia v písomnej podobe (napr. prevádzkový poriadok, informačné tabule apod.)

7.7 Poskytovateľ zoznamuje klientov, personál, prípadne verejnosť s pravidlami a platnými predpismi na používanie materiálno-technického vybavenia.

7.8 Pravidlá na používanie materiálno-technického vybavenia sú stanovené tak, aby materiálno-technické zázemie bolo maximálne využité na naplnenie cieľov služby a aby bola zaistená bezpečnosť klientov a pracovníkov.

7.9 Poskytovateľ dbá na úspornosť a ochranu životného prostredia.

7.10 Ak je v zariadení povolené fajčenie, je pre tento účel vymedzený samostatný priestor, ktorý je dobre vetrateľný.

8. NÚDZOVÉ A HAVARIJNÉ SITUÁCIE

ŠTANDARD

Poskytovateľ má písomne spracované postupy a kompetencie pri riešení havarijných a núdzových situácií, ktoré dodržiava.

KRITÉRIÁ

8.1 Poskytovateľ v písomnej podobe definuje havarijné a núdzové situácie a spôsoby ich riešenia, rozdelenie kompetencií a spôsob dokumentácie.

8.2 Personál je vyškolený v zmysle platných predpisov (bezpečnosť práce, požiarne ochrana) a informovaný o spôsobe riešenia havarijných a núdzových situácií.

8.3 Postup pri havarijných a núdzových situáciách je zverejnený na dostupnom mieste.

8.4 Poskytovateľ uzatvára poistenie na krytie prípadnej škody.

8.5 Služba je vykonávaná v priestoroch, ktoré sú primerane poistené proti možným škodám.

8.6 O priebehu núdzových a havarijných situácií je vedená dokumentácia.

9. MANAŽMENT

ŠTANDARD

Poskytovateľ splna všetky ekonomické, právne a organizačné podmienky dané legislatívnymi normami a platnými predpismi. Poskytovateľ zaisťuje efektívne riadenie a kontrolu svojej činnosti.

KRITÉRIÁ

9.1 Poskytovateľ prevádzkuje službu na základe platnej právnej úpravy a splna nevyhnutné podmienky pre poskytovanie služby (registrácia, akreditácia, živnostenské oprávnenie apod.)

9.2 Služba je poskytovaná v rámci organizácie, ktorá má jasne definovanú organizačnú štruktúru,

kompetencie, zodpovednosť, mechanizmy riadenia a kontroly v písomnej podobe (vnútorný alebo organizačný poriadok).

9.3 Riadenie a manažment zahŕňa v sebe preukázateľne všetky nasledujúce zložky:

9.3.1 analýzy a vyhodnocovanie vlastnej činnosti a vonkajších podmienok;

9.3.2 plánovanie činnosti;

9.3.3 obojsmerné toky informácií a vnútorná komunikácia;

9.3.4 kvalifikované a zodpovedné rozhodovanie;

9.3.5 organizácia práce;

9.3.6 spätná väzba od pracovníkov, klientov a vonkajších inštitúcií;

9.3.7 kontrolu a vyhodnocovanie.

9.4 Poskytovateľ dokumentuje dôležité záležitosti vyplývajúce z riadenia a kontroly činnosti (výstupy analýz, plány, rozhodnutia, záznamy z porád, výstupy kontroly, definícia organizačnej štruktúry apod.).

10. EKONOMIKA

ŠTANDARD

Poskytovateľ zaisťuje kvalifikované, hospodárne a efektívne hospodárenie s majetkom a finančnými prostriedkami. Hospodárenie a ekonomika zodpovedajú všetkým platným zákonným normám a ostatným predpisom.

KRITÉRIÁ

10.1 Poskytovateľ prevádzkuje službu na základe právnej úpravy platnej pre ekonomické subjekty a to podľa štatútu poskytovateľa (registrácia na Ministerstve vnútra, Ministerstve kultúry, v Obchodnom registri, na Finančnom úrade, Správe sociálneho zabezpečenia, v príslušných zdravotných poisťovniach, apod.)

10.2 Poskytovateľ hospodári s majetkom a finančnými prostriedkami a vedie účtovníctvo podľa všetkých platných noriem.

10.3 Poskytovateľ poveruje vedením economickej agendy kvalifikovaného pracovníka, ktorého vybavuje potrebnými kompetenciami a zodpovednosťou.

10.4 Poskytovateľ stanoví a uplatňuje vnútorné pravidlá pre hospodárenie a prijímanie darov.

10.5 Majetok a finančné prostriedky sú maximálne využívané pre naplnenie cieľov služby, poskytovateľ stanoví a uplatňuje kontrolné mechanizmy tak, aby existovala priebežná spätná väzba o hospodárení.

11. VONKAJŠIE VZŤAHY A SPOLUPRÁCA

ŠTANDARD

Poskytovateľ nadväzuje v súlade so svojím poslaním zmluvné vzťahy a spoluprácu s inštitúciami na zaistenie kontinuálnej starostlivosti a optimálneho priebehu služby. Poskytovateľ ďalej spolupracuje so všetkými fyzickými a právnickými osobami, ktoré môžu prispieť k zaisteniu kvalitného priebehu služby (podnikateľské subjekty, organizácie miestnej komunity, darcovia a sponzori atd.)

KRITÉRIÁ

11.1 Poskytovateľ vytvára, aktualizuje a využíva databázu spolupracujúcich subjektov.

11.2 Poskytovateľ definuje a uplatňuje pravidlá pre vonkajšie vzťahy a spoluprácu tak za poskytovateľa, ako aj pri riešení jednotlivých prípadov klientov.

11.3 Poskytovateľ definuje kompetencie pracovníkov pre nadväzovanie vonkajších vzťahov, podpisovanie zmlúv, podávanie, prijímanie a dokumentáciu informácií apod..

Personálne štandardy Nizkoprahových programov pre deti a mládež

Personálne štandardy – kto a ako pracuje v NZDM

1. VÝBER, PRIJÍMANIE A ZAŠKOLOVANIE PRACOVNÍKOV A PERSONALISTIKA

ŠTANDARD

Poskytovateľ zaisťuje výber, prijímanie a zaškoľovanie vhodných pracovníkov a odborné vedenie personálnej agendy.

KRITÉRIÁ

1.1 poskytovateľ ustanoví zodpovednú osobu (zodpovedné osoby), ktorá vykonáva jednotlivé úkony personálnej práce:

1.1.1 spíše a uzatvorí pracovnú zmluvu, alebo inú dohodu podľa zákona;

1.1.2 ustanoví náplň (popis) práce;

1.1.3 uzatvára so zamestnancami (v prípade potreby aj s ostatnými pracovníkmi) dohody o hmotnej zodpovednosti;

1.1.4 stanovuje výšku finančnej odmeny;

1.1.5 prihlasuje zamestnancov do sociálnej a zdravotnej poisťovne a vykonáva príslušné odvody;

1.1.6 odvádza dane;

1.1.7 vedie písomnú agendu personalistiky (prehlásenie o zdravotnom stave, dokumentácie o školení

BOZP a iné);

1.1.8 vedie mzdové účtovníctvo a vypláca mzdy.

1.2 Poskytovateľ má definovaný pracovný poriadok a ten je prístupný každému zamestnancovi.

1.3 Poskytovateľ pomocou stanovených pravidiel vyberá a prijíma pracovníkov s potrebnými osobnostnými (fyzickými a psychickými), morálnymi aj odbornými predpokladmi zodpovedajúcimi potrebám klientov a cieľom služby.

1.4 Každý pracovník je na začiatku svojej práce na novom pracovisku zoznámený s príslušnými všeobecne platnými normami (zákony, vyhlášky a nižšie právne normy) ako aj s organizačnými pravidlami (vnútorné predpisy, prevádzkové pokyny apod.)

1.5 Pracovníci sú viazaní mlčanlivosťou a sú poučení o ochrane osobných údajov.

1.6 Každý pracovník je zoznámený s popisom svojej funkcie ešte pred dohodnutím pracovného pomeru.

1.7 Každý pracovník je na novom pracovisku zaškolený pre svoju prácu, je stanovená skúšobná doba a garant (sprievodca, zaškoľujúci pracovník), ktorý je mu po celú dobu k dispozícii.

1.8 Každý pracovník prechádza školením o právach klientov a zaväzuje sa tieto práva zachovávať. Je zoznámený s etickým kódexom (nevyhnutné vypracovať alebo prevziať).

1.9 Poskytovateľ má stanovené pravidlá na náhradu škôd spôsobených zamestnancom (poistenie zodpovednosti zo zákona, hmotná zodpovednosť jednotlivých pracovníkov)

2. PRACOVNÉ PODMIENKY

ŠTANDARD

Poskytovateľ zaisťuje pracovníkom podmienky pre výkon kvalitnej práce.

KRITÉRIÁ

2.1 Každý pracovník má definované pracovné miesto, najmä týmito údajmi:

2.1.1 názov pozície (funkcia);

2.1.2 pracovné zaradenie (pracovisko, profesia, priamy nadriadený, priami podriadení);

2.1.3 pracovný úväzok, dĺžka pracovnej doby;

2.1.4 výška odmeny;

2.1.5 popis práce (povinnosti, právomoci, zodpovednosť);

2.1.6 režim práce (zmeny, pohotovosť, víkendové služby apod.).

- 2.2 Každý pracovník má zodpovedajúce pracovné zázemie (vid. Prevádzkové štandardy - Materiálne a technické zázemie).
- 2.3 Sú stanovené a uplatňované pravidlá odmeňovania pracovníkov.
- 2.4 Sú písomne stanovené a dodržiavané bezpečné pracovné postupy, osobitne pre rizikové činnosti, vrátane nároku na ochranné pomôcky.
- 2.5 Každý pracovník má možnosť požiadať vedenie či tím o odbornú konzultáciu a ďalšiu podporu v práci.

3. RIADENIE A ROZVOJ PRACOVNÍKOV A TÍMOV

ŠTANDARD

Poskytovateľ efektívne riadi pracovníkov a pracovné tímy a zaisťuje ich rozvoj.

KRITÉRIÁ

- 3.1 Organizácia zaisťuje, že pracovníci rozumejú poslaniu a cieľom organizácie a vnímajú ich premietanie do individuálnych cieľov služieb u jednotlivých klientov, s ktorými pracujú.
- 3.2 Je stanovené a dodržiavané profesionálne zloženie tímu, ktoré zodpovedá potrebám klientov a typu poskytovaných služieb (odborných pracovníkov).
- 3.3 Pre každú poskytovanú službu je stanovený a dodržiavaný kvalifikačný poriadok (vid st. c. 5)
- 3.4 Sú stanovené a dodržiavané interné podmienky ďalšieho vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie pracovníkov a požiadavky na udržanie a zvyšovanie odbornej spôsobilosti, každý pracovník je s nimi oboznámený.
- 3.5 Sú stanovené a dodržiavané pravidlá pre metodické vedenie.
- 3.6 Sú definované a používané nástroje riadenia a budovania pracovných tímov (napr. porady, supervízie, priebežné konzultácie)
- 3.7 Zamestnávateľ pracovníkom umožňuje zapojiť sa do ďalšieho rozvoja a skvalitňovania poskytovaných služieb.
- 3.8 Zamestnávateľ uplatňuje systém vnútornej komunikácie, ktorý umožňuje účelný tok informácií vertikálne i horizontálne.
- 3.9 Pracovné výsledky pracovníkov sú oceňované vhodnou formou, aj nepeňažne.
- 3.10 Zamestnávateľ zabezpečuje pre pracovníkov (tím) externú (rozvojovú) supervíziu (nutné definovať pre potreby NZDM - navrhujeme vzdelanie, prax 5 rokov v odbore, dlhodobý psychoterapeutický výcvik, prax pod supervíziou vid Psychoterapeutická komora, intenzita 1x mesačne 2 hod.).

4. DOBROVOLNÁ PRÁCA, ODBORNÁ PRAX

ŠTANDARD

Poskytovateľ vytvára a uplatňuje systém na zapojenie dobrovoľníkov a študentov odbornej praxe do svojej činnosti.

KRITÉRIÁ

- 4.1 Poskytovateľ uplatňuje primerane všetky personálne štandardy aj pre zapojenie dobrovoľníkov a študentov odbornej praxe do svojej činnosti.
- 4.2 Sú písomne stanovené a dodržiavané pravidlá pre prácu s dobrovoľníkmi.
- 4.3 Je vedená evidencia dobrovoľníkov.
- 4.4 Dobrovoľníci vykonávajú prácu pod vedením zodpovednej osoby.
- 4.5 Každý dobrovoľník vie, pod vedením ktorého pracovníka vykonáva svoju prácu.

- 4.6 Sú písomne stanovené a dodržiavané pravidlá odbornej praxe študentov a pravidlá starostlivosti o nich.
- 4.7 Je vedená evidencia študentov na praxi.
- 4.8 Odborná prax študentov sa vykonáva na základe zmluvy so školou.
- 4.9 Poskytovateľ zaisťuje školenia študentov na praxi v súlade s cieľmi praxe.
- 4.10 Dobrovoľníci a praktikanti sú viazaní mlčanlivosťou a sú poučení o ochrane osobných údajov a etickým kódexom (nutné vypracovať alebo prevziať).
- 4.11 Poskytovateľ umožňuje odbornú prax študentov tak, aby bola zaistená nezmenená kvalita poskytovaných služieb a súčasne tak, aby práca v organizácii mala pre študentov význam.

5. PROFESNÉ KOMPETENCIE A KVALIFIKÁCIA

ŠTANDARD

Poskytovateľ stanovuje kvalifikačné požiadavky a profesijné kompetencie pre výkon jednotlivých typov poskytovaných služieb a činností.

KRITÉRIÁ

Pre tím NZDM platí:

- 5.1 Program je riadený, kontrolovaný a metodicky vedený odborným pracovníkom, vek min. 23 rokov, s VŠ vzdelaním (v oblasti sociálnej práce, pedagogiky, psychológie a ďalších pomocných profesií) a s praxou min. 2 roky (v oblasti sociálnej či pedagogickej práce, zdravotnej starostlivosti, apod.) s cieľovými skupinami NZDM. Dlhodobý seba-skúsenostný výcvik, min. vstup do výcviku.(odporúčame)
- 5.2 Ostatní odborní pracovníci: vek minimálne 21 rokov, minimálne SŠ vzdelanie a skúsenosti v oblasti sociálnej práce, pedagogickej práce, zdravotnej starostlivosti, apod.
- 5.3 Dobrovoľní pracovníci: nie sú v pracovno-právnom vzťahu k organizácii, spolupráca s nimi sa riadi vnútornými pravidlami organizácie, sú vedení zodpovednou osobou a majú vymedzené kompetencie.
- 5.4 Ak zariadenia ponúkajú iné formy služieb pre klientov, musia mať výkonní a zodpovední pracovníci zodpovedajúcu kvalifikáciu.

PRÍLOHA B Vzor dotazníka pre vedúcich pracovníkov alebo koordinátorov dobrovoľníkov Nízkoprahového programu pre deti a mládež

Milý koordinátor dobrovoľníkov/ vedúci pracovník Nízkoprahového programu pre deti a mládež

Volám sa Denisa Boriková a som študentkou 3. ročníka odboru sociálna práca na FSVaZ Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre.

Chcela by som Vás veľmi pekne poprosiť o vyplnenie nasledujúceho dotazníka, ktorý je súčasťou mojej bakalárskej práce. Dotazník má 25 otázok s možnosťou voľnej odpovede. Každá obsahuje inštrukciu s popisom, ako treba na otázku odpovedať, príp. je pripojený aj príklad, ako odpoveď môže vyzerať. Dotazník je anonymný.

Ústrednou témou tohto dotazníka je definovanie miesta dobrovoľníka v nízkoprahovom zariadení, resp. v Nízkoprahovom programe pre deti a mládež (NPDM). Vaše odpovede mi pomôžu pri získaní komplexného pohľadu na miesto dobrovoľníka v NPDM - o jeho postavení, rolách, ktoré v NPDM zastáva; o úlohách a činnostiach, ktoré v NPDM vykonáva a o prínosoch, ktoré pre NPDM predstavuje.

DOTAZNÍK PRE KOORDINÁTOROV DOBROVOĽNÍKOV ALEBO VEDÚCICH PRACOVNÍKOV NÍZKOPRAHOVÝCH ZARIADENÍ

1) Charakterizujte, kto je pre Vás dobrovoľník:

2) Pracujú vo Vašom nízkoprahovom zariadení dobrovoľníci?

INŠTRUKCIA: Zakrúžkujte Vašu odpoveď a popíšte Vašu skúsenosť.

Áno

Napíšte Vaše skúsenosti s prácou dobrovoľníkov vo Vašom zariadení:

Nie

Uveďte prečo:

3) Vaše zariadenie využíva prácu dobrovoľníkov:

INŠTRUKCIA: zakrúžkujte len jednu možnosť.

- a) činnosť Vášho zariadenia a jeho chod je priamo závislý na dobrovoľníckej pomoci a bez nej by Vaše zariadenie nemohlo plniť svoje ciele,
- b) činnosť Vášho zariadenia nie je priamo závislá na dobrovoľníkoch, ale títo Vám pomáhajú skvalitniť služby, či lepšie naplňovať Vaše ciele,
- c) iné (*doplňte prosím*)

4) Koľko dobrovoľníkov v súčasnosti pracuje (za rok 2011 pracovalo) vo Vašom nízkoprahovom programe?

INŠTRUKCIA: Počet dobrovoľníkov vypíšte číslom. Ak máte potrebu dopísať nejakú poznámku, príklad alebo špecifikum využite prosím nasledujúci priestor.

**počet dobrovoľníkov pracujúcich v NPDM:
počet dobrovoľníkov na 1 deň:**

5) Akej klientele - cieľovej skupine sa venujú Vaši dobrovoľníci?

Inštrukcia: Uveďte vekové rozpätie a bližšiu špecifikáciu cieľovej skupiny, s ktorou Vaši dobrovoľníci v NPDM pracujú.

6) Akým činnostiam sa Vaši dobrovoľníci venujú vo svojej práci s klientmi NPDM?

Inštrukcia: Uveďte činnosti, ktoré Vaši dobrovoľníci najčastejšie realizujú s klientmi. Napr. písanie domácich úloh so školopovinnými deťmi, hranie spoločenských hier a pod.

7) Aké služby ponúka Vaše nízkoprahové zariadenie Vaším klientom?

Inštrukcia: Môžete zakrúžkovať aj viac možností. Ak máte potrebu k jednotlivým možnostiam niečo dopísať, využite prosím nasledujúci priestor:

- a) spolubytie a prijatie v bezpečnom priestore
- b) kontaktná práca
- c) prípadová práca
- d) situačná intervencia
- e) krízová intervencia
- f) sprevádzanie klienta k odborníkovi alebo nadväzujúcej inštitúcii
- g) základné poradenstvo
- h) špecializované poradenstvo
- i) podpora pri presadzovaní práv a záujmov klientov
- j) iné typy služieb (*uveďte aké*)
- k) hranie spoločenských hier
- l) športová činnosť
- m) tvorivé aktivity
- n) skúšobňa kapiel
- o) prevádzka čajovne alebo nealko baru
- p) príprava do školy a písanie domácich úloh
- r) iné voľnočasové aktivity (*uveďte aké*)
- s) aktivity zamerané na prevenciu
- t) aktivity zamerané na výchovu a vzdelávanie
- u) iné aktivity (*uveďte aké*)

8) V ktorých službách, ktoré ponúka Vaše NPDM angažujete svojich dobrovoľníkov?

INŠTRUKCIA: Vymenujte tie služby NPDM zariadenia, v ktorých sa angažujú Vaši dobrovoľníci.

9) Popíšte výhody participácie dobrovoľníkov na týchto službách. Inšpirujte sa otázkou č. 6.

10) Popíšte nevýhody participácie dobrovoľníkov na týchto službách. Inšpirujte sa otázkou č. 6.

11) Ako vyzerá bežný deň dobrovoľníka v NPDM?

INŠTRUKCIA: Popíšte bežný deň (aspoň približný sled činností) Vašich dobrovoľníkov v NPDM.

12) Aké úlohy musia dobrovoľníci v NPDM plniť? Napr. zapísať si dochádzku, naplánovať činnosť s klientmi NPDM, odpovedať na e-maily, sledovať grantové výzvy a pod.

13) Angažujete Vašich dobrovoľníkov do tvorby a písania projektov alebo do iného typu fundraisingu - získavania finančných a nefinančných prostriedkov?

INŠTRUKCIA: Zakrúžkujte Vašu odpoveď a popíšte Vašu skúsenosť.

Áno

Popíšte Vaše skúsenosti so zapájaním dobrovoľníkov do písania projektov a získavania zdrojov pre NPDM. Aké v tom vidíte výhody, príp. nevýhody.

Nie

Uveďte, prečo nezapájate dobrovoľníkov do písania projektov a získavania zdrojov.

14) Aké práva má dobrovoľník vo Vašom zariadení?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a popíšte práva dobrovoľníka vo Vašom NPDM zariadení. Napr. právo používať počítače a kancelársku techniku v zariadení, právo na štúdium odbornej literatúry, ktorú zariadenie vlastní, dobrovoľník má právo na odbornú supervíziu a pod.

15) Aké kompetencie má dobrovoľník Vaším voči klientom Vášho NPDM zariadenia?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte kompetencie dobrovoľníka voči klientom NPDM. Napr. udelenie výhod za dobré správanie klienta, vykázanie klienta zo zariadenia pre nevhodné správanie a pod.

16) Aké povinnosti má dobrovoľník vo Vašom zariadení?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte povinnosti dobrovoľníka vo Vašom NPDM zariadení. Napr. dobrovoľník je povinný dodržiavať etický kódex zariadenia, dobrovoľník je povinný chrániť osobné údaje klientov, dobrovoľník zapisuje účasť klientov na aktivitách zariadenia do internej štatistiky a pod.

17) Aké postavenie má dobrovoľník vo Vašom tíme pracovníkov v NPDM?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte postavenie a role dobrovoľníka v tíme ostatných pracovníkov NPDM.

18) Popíšte, aké výhody vidíte v tom, že Vaše zariadenie spolupracuje s dobrovoľníkmi?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte výhody, ktoré vidíte v spolupráci s dobrovoľníkmi. Napr. dobrovoľníci pomáhajú pri zabezpečovaní nadštandardných akcií...

19) Popíšte, aké nevýhody vidíte v tom, že Vaše zariadenie spolupracuje s dobrovoľníkmi?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte nevýhody, ktoré vidíte v spolupráci s dobrovoľníkmi. Napr. časovo náročný výcvik dobrovoľníkov a pod.

20) Popíšte, aký sú výhody zapojenia dobrovoľníkov v súvislosti s Vašou cieľovou skupinou?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte výhody, ktoré vidíte v zapojení dobrovoľníkov do práce s klientmi zariadenia. Napr. klienti vidia v dobrovoľníkovi svoj vzor a pod.

21) Popíšte, aký sú nevýhody zapojenia dobrovoľníkov v súvislosti s Vašou cieľovou skupinou?

INŠTRUKCIA: Vymenujte a prípadne v krátkosti popíšte nevýhody, ktoré vidíte v spolupráci s dobrovoľníkmi. Napr. klienti NPDM nepokladajú dobrovoľníka za autoritu a pod.

22) Vedie si Vaša organizácia (nízkoprahové zariadenie) /internú/ štatistiku o dobrovoľníkoch (napr. počet dobrovoľníkov, ich vek, pohlavie, vzdelanie dobrovoľníkov, ich ekonomický status; či počet odpracovaných dobrovoľníckych hodín a pod.)?

INŠTRUKCIA: Zakrúžkujte Vašu odpoveď a popíšte.

Áno

Bližšie špecifikujte čo všetko táto štatistika obsahuje:

Nie. Prečo? Prosím, uveďte dôvod:

23) Vyčísl'uje Vaše zariadenie NPDM prínosy dobrovoľníkov?

INŠTRUKCIA: Zakrúžkujte Vašu odpoveď a popíšte.

Áno

Nie, Prečo? Prosím uveďte dôvod:

24) Je podľa Vás prospešné vyčísl'ovať prínosy dobrovoľníckej práce?

INŠTRUKCIA: Zakrúžkujte Vašu odpoveď a popíšte.

Áno

Uveďte, prosím, prečo:

Nie, prosím uveďte dôvod:

25) Akým spôsobom vyhodnocujete prínosy dobrovoľníctva?

26) Aký prínos má Vaše NPDM z Vašich dobrovoľníkov za minulý rok (rok 2011)?

IDENTIFIKAČNÉ ÚDAJE:

Akej práci sa Vaše nízkoprahové zariadenie venuje?

INŠTRUKCIA:

Vašu odpoveď zakrúžkujte. V prípade, že sa Vaše zariadenie venuje obom typom práce s klientmi, zakrúžkujte obe možnosti.

- a) terénna sociálna práca
- b) zariadenie klubového typu

PRÍLOHA C Zoznam Nízkoprahových programov pre deti a mládež (členov Asociácie NPDM na Slovensku), ktoré participovali na našom prieskume

č.	Názov NPDM	Organizácia Sídlo	webová stránka organizácie
1	Smajlík	Ain Karim Šamorín	www.ainkarim.sk
2	Mládež ulice	Mládež ulice Bratislava	www.mulice.sk
3	Céčko	Spokojnosť, n. o. Prievidza	www.ispokojnost.sk
4	Cirkus	OZ STORM Nitra	http://www.zdruzeniestorm.sk/projekty/cirkus/charakteristika.htm
5	Ulita	Komunitné cenrum Kopčany Bratislava	www.ulita.eu
6	Mix Klub Mixáčik	Detský fond SR Bratislava	www.dfsr.sk
7	Centrum Mak	Úsmev ako dar Trnava	http://www.usmev.sk/index.php?option=com_content&task=category&sectionid=10&id=36&Itemid=128/
8	Ichtys	OZ ICHTYS Devínska Nová Ves	www.ichtys.sk
9	Fun Club Fortuna	Úsmev ako dar Bratislava	http://funclubfortuna.webnode.sk/dobrovolnictvo/hladame-dobrovolnikov/